Schooljaar
2021-2022

Jaarrapport KANS

I.O.V. VZW TRIPTIEK, EEN SAMENWERKINGSVERBAND VAN DE DRIE BRUSSELSE CLB'S

MET DE STEUN VAN DE VLAAMSE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE

KANS CENTRAAL MELDPUNT BRUSSEL | Leopold II laan 178, 1080 Sint-Jans-Molenbeek
www.kans.brussels

Inhoud

Inleiding **4**

1 Basisonderwijs **5**

1.1 Aanmeldingen voor individuele leerlingen **5**

1.1.1 Aanmeldingen 5

1.1.2 Profiel van de aangemelde leerlingen 6

1.1.2.1 Geslacht 6

1.1.2.2 Leeftijd en leerjaar 7

1.1.2.3 Scholen 8

1.1.2.4 Woonplaats leerling 8

1.1.2.5 Taal 9

1.1.2.6 Schoolse vertraging 10

1.1.2.7 Schoolwissels 11

1.1.2.8 Problematische afwezigheden 11

1.1.2.9 Risicogedrag 12

1.1.2.10 Tucht 12

1.1.2.11 Betrokkenheid hulpverlening 13

1.1.3 Adviesverstrekking 15

1.1.4 Rondetafels 15

1.1.5 Trajecten 15

1.1.4.1 Aangeboden en opgestarte trajecten 15

1.1.4.2 Verloop opgestarte trajecten 17

1.2 Aanmeldingen vanuit groepen **20**

1.2.1 Aanmeldingen 20

1.2.1.1 Spreiding van de aanmeldingen 21

1.2.1.2 Verdeling over de CLB's 21

1.2.1.3 Scholen 22

1.2.1.4 Leerjaar 22

1.2.1.5 Aantal leerlingen 22

1.2.2 Trajecten 23

1.2.2.1 Opgestarte en niet-opgestarte trajecten 23

1.2.2.2 Aanbod 23

1.2.2.3 Aantal lesuren 24

2 Secundair onderwijs 26
2.1 Aanmeldingen vanuit individuele leerlingen 26
2.1.1 Aanmeldingen 26
2.1.2 Profiel van de aangemelde leerlingen 29
2.1.2.1 Geslacht 29
2.1.2.2 Leeftijd 29
2.1.2.3 Leerjaar en onderwijsvorm 30
2.1.2.4 Scholen 32
2.1.2.5 Woonplaats 33
2.1.2.6 Taal 35
2.1.2.7 Schoolse vertraging 35
2.1.2.8 Schoolwissels 36
2.1.2.9 Problematische afwezigheden 38
1.1.2.10 Risicogedrag 39
1.1.2.11 Bijzonderheden schoolse situatie 40
1.1.2.12 Betrokkenheid hulpverlening 41
2.1.3 Rondetafels 43
2.1.4 Trajecten 44
2.1.4.1 Aangeboden trajecten 44
2.1.4.2 Opgestarte trajecten 46
2.1.4.2.1 Coach op school 47
2.1.4.2.2 Verloop opgestarte trajecten 48
2.2 Aanmeldingen vanuit groepen 52
2.2.1 Aanmeldingen 52
2.2.1.1 Spreiding van de aanmeldingen 53
2.2.1.2 Verdeling over de CLB's 54
2.2.1.3 Scholen 55
2.2.1.4 Leerjaar en onderwijsvorm 55
2.2.1.5 Aantal leerlingen 56
2.2.2 Trajecten 56
2.2.2.1 Opgestarte en niet-opgestarte trajecten 56
2.2.2.2 Aanbod 57
2.2.2.3 Aantal lesuren 58
3 Evaluatie 59
3.1 Evaluatie rondetafels 59

3.2 Evaluatie trajecten korte termijn.....62

4 Algemeen advies.....65

4.1 Terugkoppeling adviesrapport vorig schooljaar..... 65

4.1.1 Noden in het basisonderwijs..... 65

4.1.2 Noden voor jongeren met zeer zware en complexe problematiek.....65

4.1.3 Tekort aan aanbod in het buitengewoon basis- en secundair onderwijs.....66

4.1.4 Ondersteuning bij de examencommissie voor doelgroepjongeren.....66

4.1.5 Kleuters..... 66

4.2 Terugkoppeling adviesrapport vorig schooljaar..... 65

4.2.1 Noden i.f.v. overschakeling leren en werken naar duaal leren..... 66

4.2.2 Noden in het basisonderwijs.....67

4.2.3 Noden OKAN-leerlingen..... 69

4.2.4 Noden voor jongeren met zeer zware en complexe problematiek.....69

4.2.5 Tekort aan aanbod in het buitengewoon basis- en secundair onderwijs.....70

4.2.6 Aanbod gameverslaving.....71

4.2.7 Ondersteuning bij de examencommissie voor doelgroepjongeren.....71

4.3 Samenvatting en suggesties naar het beleid..... 72

Besluit.....74

Inleiding

KANS Centraal Meldpunt Brussel rondde intussen zijn vijfde werkingsjaar af. Vijf werkingsjaren betekent ook vijf jaarrapporten en vijf adviesrapporten. Het is interessant om terug te kijken en de evoluties op te meten. We zagen het aantal aanmeldingen gestaag toenemen, samen met het aanbod en dat zowel in het basis- als secundair onderwijs. Jaar na jaar bereiken we meer jongeren en hopen we onze bijdrage te leveren aan de preventie van schooluitval, samen met een ruim netwerk aan partners.

Met dit vijfde jaarrapport geven we graag inzicht in onze werking, de doelgroep, de gelopen trajecten. Trajecten worden steeds centraal aangemeld, wat ons toelaat zowel de doelgroep als de trajecten te monitoren. Dit doen we op basis van een registratietool die we, met de financiële steun van de VGC en het Brussels Gewest, de voorbije jaren ontwikkelden binnen LARS, het digitaal leerlingendossier van de CLB's. Deze monitoring stelt ons in staat dit jaarrapport af te leveren en jaarlijks een adviesrapport over te maken aan VGC. We hechten hier veel belang aan. Door deze monitoring zijn we in staat gerichte beleidsadviezen te formuleren die het aanbod ter preventie van schooluitval in Brussel ten goede komt. Een samenvatting van ons jaarlijks adviesrapport is dan ook opgenomen op het einde van dit jaarrapport. Zo willen we de lezer niet alleen informeren met de nodige kwantitatieve gegevens, maar willen we ook een kwalitatieve insteek meegeven en aantonen waar we mee bezig zijn.

Een belangrijke aanvulling is dat het registratiesysteemsysteem vooralsnog alleen toegankelijk is voor Brusselse CLB's. Dat zorgt ervoor dat we de aanmeldingen van niet-Brusselse CLB's (voor jongeren die in Brussel wonen of er naar school gaan) apart moeten monitoren. We nemen ze hier wel steeds mee, ofwel in een aangepaste grafiek, ofwel in de tekst. Daarnaast kunnen groepen niet aangemeld worden in LARS. We baseren ons op de output van ons alternatief aanmeldingssysteem voor groepen. De lay-out van de grafieken kunnen daardoor onderling verschillen.

Er zal regelmatig verwezen worden naar risicofactoren voor schooluitval en onderzoek dat daarrond gedaan werd. We verwijzen hier naar de infobundel die uitgewerkt werd in het kader van de opdracht 'Samen tegen schooluitval Brussel', als referentiepunt voor de studies waarop we ons baseren: https://www.onderwijs.vlaanderen.be/sites/default/files/atoms/files/Infobundel%20STS_0.pdf.

1 Basisonderwijs

1.1 Aanmeldingen voor individuele leerlingen

1.1.1 Aanmeldingen

Het CLB meldde in het voorbije schooljaar 52 leerlingen uit het basisonderwijs aan bij KANS voor een traject op maat. Dat is bijna een verdubbeling na vorig schooljaar (28). In tabel 1 is een overzicht opgenomen van de evolutie van het aantal aanmeldingen voor individuele leerlingen in het basisonderwijs voor de voorbije schooljaren. De stijging van dit schooljaar is allicht te wijten aan het beschikbaar zijn van plaatsen in de directe omgeving van Brussel. We weten al lange tijd dat er een nood bestaat, maar dat de verplaatsingen buiten Brussel niet altijd haalbaar zijn voor onze Brusselse doelgroep. Met de inrichting van het dagbestedingsaanbod van Abrusco op 't Neerhof en de verbreding van het aanbod van Tigo wordt ingespeeld op een reeds langer bestaande nood.

Tabel 1: Evolutie van het aantal individueel gerichte aanmeldingen bij KANS voor het basisonderwijs in schooljaar 21-22

	Schooljaar				
	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022
Individuele aanmeldingen	31	38	35	28	52

In grafiek 1 vindt u informatie betreft het aantal aanmeldingen per CLB en de spreiding van de aanmeldingen over het schooljaar. 51 aanmeldingen werden gedaan vanuit Brusselse CLB's (zie grafiek): 22 vanuit VCLB Pieter Breughel, 21 vanuit CLB N-Brussel en 8 vanuit CLB GO! Brussel.

Eén kind werd aangemeld vanuit een niet-Brussels CLB voor leerlingen woonachtig in het BHG, vanuit CLB Noord-West-Brabant. De aanmeldingen uit de niet-Brusselse CLB's zijn niet opgenomen in de grafieken, aangezien deze niet via de registratietool in LARS gegenereerd kunnen worden. Wanneer relevant wordt er melding van gemaakt in de tekst.

Grafiek 1: Aanmeldingen per CLB voor het basisonderwijs, schooljaar 2021-2022

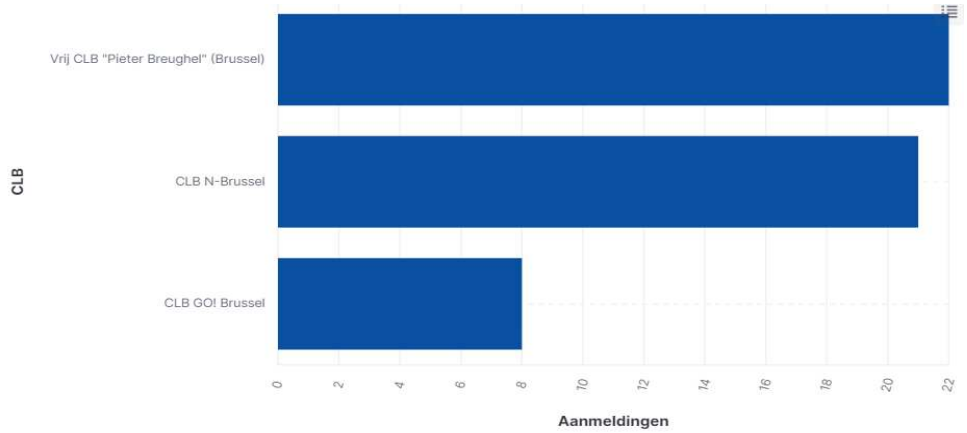

Bron: KANS-registratietool LARS

Grafiek 2: Spreiding aanmeldingen voor het basisonderwijs, schooljaar 2021-2022

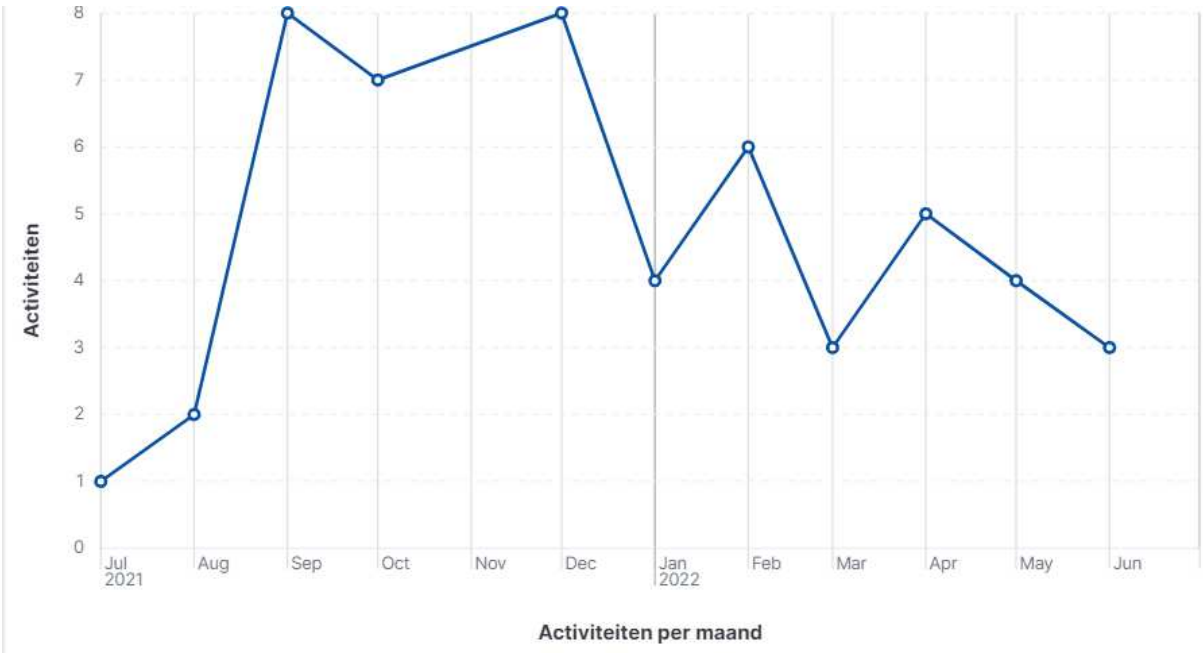

Bron: KANS-registratietool LARS

In grafiek 2 zien we de spreiding van het aantal aanmeldingen over het schooljaar. Begin schooljaar zien we een piek in de aanmeldingen. Dit zijn aanmeldingen die we zelf administratief overzetten naar het huidige schooljaar. Het gaat om kinderen die nog steeds nood hebben aan een traject na vorig schooljaar reeds een deel van het traject gelopen te hebben of op de wachtlijst te hebben gestaan. Om een goed zicht te hebben op het aantal vragen voor een betreffend schooljaar worden deze overgezet.

Verder kent de grafiek een normaal verloop. We zien meer aanmeldingen in het eerste trimester. De school en het CLB ondernemen zelf eerst initiatief, maar melden aan wanneer de leerling de draagkracht van de school overschrijdt. Naarmate het schooljaar vordert nemen de aanmeldingen af met fluctuaties in de aanmeldingen.

1.1.2 Profiel van de aangemelde leerlingen

1.1.2.1 Geslacht

Er werden dit schooljaar 47 jongens en 5 meisjes aangemeld. De genderongelijkheid in onze aanmeldingen is sprekend. Jongens kampen in het algemeen meer met motivatie- en gedragsproblemen en zullen bij moeilijkheden vaker externaliserend gedrag vertonen. Uit het procrustesonderzoek blijkt dat de oververtegenwoordiging van vrouwelijke leerkrachten in het onderwijs dit versterkt. Vrouwen en mannen appreciëren onbewust vaak andere eigenschappen in kinderen. De ‘typische meisjeskenmerken’ worden daarin meer versterkt door vrouwelijke leerkrachten, daar waar de ‘typische jongenskenmerken’ negatiever worden gepercipieerd in een

onderwijscontext en sneller worden afgestraft. Zoals jaarlijks wordt benadrukt, valt er heel wat te zeggen voor gendersensitief onderwijs.

1.1.2.2 Leeftijd en leerjaar

Grafiek 3 geeft de verdeling weer van de aanmeldingen voor het basisonderwijs naar leeftijd. Dit is de leeftijd van het kind op het moment van aanmelding. We stellen vast dat het grootste aantal aanmeldingen zich concentreert bij de groep 8- tot 11-jarigen, met daarin een zeer sterke vertegenwoordiging van de 10- en 11-jarigen.

Grafiek 3: Verdeling van de aanmeldingen naar leeftijd voor het basisonderwijs, schooljaar 2021-2022

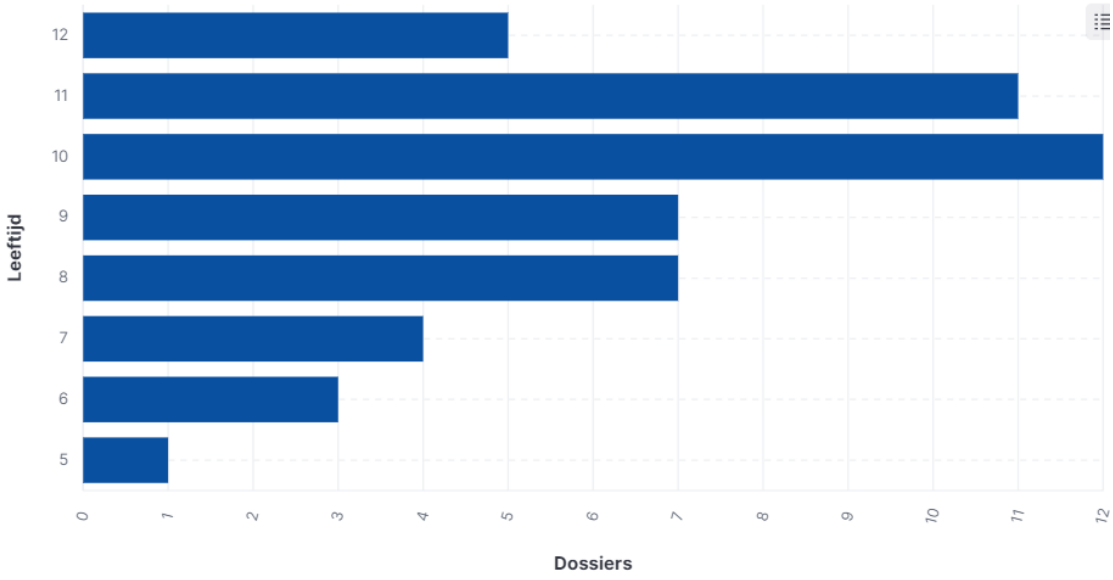

Bron: KANS-registratietool LARS

In de volgende grafiek zien we de verdeling naar leerjaar. In het buitengewoon onderwijs kan je niet echt spreken van leerjaren. Hiervoor werden de onderwijstypes opgenomen.

We zien dat de verdeling naar leerjaar in het gewoon onderwijs toch wat verschilt van de verdeling naar leeftijd omwille van de schoolse vertraging van heel wat leerlingen die bij KANS worden aangemeld. We zien het hoogst aantal aanmeldingen in het zesde leerjaar (11), gevolgd door het vijfde (9) en vierde leerjaar (8).

Daarnaast zien we een groot verschil in het aantal aanmeldingen uit het buitengewoon basisonderwijs ten opzichte van vorig schooljaar. Dit schooljaar werden 6 leerlingen aangemeld, ten opzichte van 11 leerlingen in het vorige schooljaar. Als je hier de bijna verdubbeling van het aantal aanmeldingen in verrekent, is dat toch een aanzienlijk verschil. Dit heeft er uiteraard mee te maken dat het aanbod van Abrusco op ’t Neerhof niet toegankelijk is voor kinderen uit het buitengewoon onderwijs. Voor hen is het aanbod beperkter en de verplaatsing meestal groter. We ontvingen aanmeldingen voor type 3 (ernstige sociale, emotionele en/of gedragsproblemen) en type 9 (autismespectrumstoornis zonder mentale beperking).

Algemeen kunnen we stellen dat de jonge leeftijd van deze kinderen in combinatie met het moeizaam functioneren op school een grote risicofactor betekent naar schooluitval toe. Het is dan ook essentieel hen van jongs af goed op te volgen en de nodige begeleiding te voorzien.

Grafiek 4: Verdeling van de aanmeldingen naar klas voor het basisonderwijs, schooljaar 2021-2022

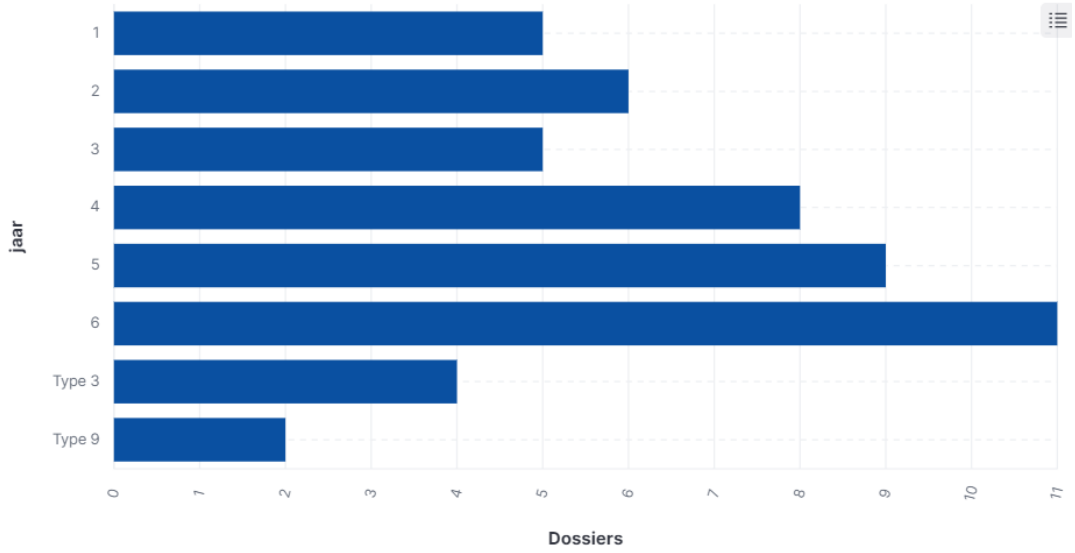

Bron: KANS-registratietool LARS

1.1.2.3 Scholen

De tabel met aanmeldingen per basisschool, wordt hier niet opgenomen omwille van privacyredenen. We kunnen wel meegeven dat we een goede spreiding over de scholen vaststellen. Slechts enkele scholen deden meer dan één aanmelding het voorbije schooljaar.

We ontvingen 48 aanmeldingen van Brusselse scholen en 4 aanmeldingen van niet-Brusselse scholen.

1.1.2.4 Woonplaats leerling

Tabel 3 geeft een overzicht van de woonplaats van de aangemelde leerlingen uit het basisonderwijs. Anderlecht en Laken springen in het oog met elk 9 aanmeldingen, gevolgd door Schaarbeek (6) en Sint-Jans-Molenbeek (5).

44 aangemelde leerlingen zijn woonachtig in Brusselse gemeenten, 8 leerlingen gaan naar school in Brusselse scholen en zijn woonachtig in niet-Brusselse gemeenten.

Tabel 2: Aanmeldingen basisonderwijs naar woonplaats leerling, schooljaar 2021-2022

Gemeente	Aanmeldingen
Brussele gemeenten	***44***
1070 Anderlecht	9
1020 Laken	9
1030 Schaarbeek	6
1080 Sint-Jans-Molenbeek	5
1000 Brussel-Stad	3
1083 Ganshoren	2
1090 Jette	1
1082 Sint-Agatha-Berchem	1
1210 Sint-Joost-ten-Node	1
1050 Elsene	1
1060 Sint-Gillis	1
1081 Koekelberg	1
1150 Sint-Pieters-Woluwe	1
1140 Evere	1
1180 Ukkel	1
1040 Etterbeek	1
Niet-Brusselse gemeenten	***8***
1120 Neder-Over-Heembeek	2
1130 Haren	2
1930 Zaventem	1
1950 Kraainem	1
1800 Vilvoorde	1
1851 Humbeek	1
Totaal	52

Bron: KANS-registratietool LARS

1.1.2.5 Taal

Onderstaande grafiek geeft de verdeling van de aanmeldingen voor basisonderwijs weer naar thuistaal. De meerderheid van de leerlingen hebben als thuistaal Frans (30), gevolgd door Nederlands (10) of een andere taal (10). Die verdeling is herkenbaar en ligt binnen de verwachtingen. Bij andere talen wordt Turks, Engels, Pools en Spaans aangehaald.

Grafiek 5: Verdeling van de aanmeldingen naar thuistaal voor het basisonderwijs, schooljaar 2021-2022

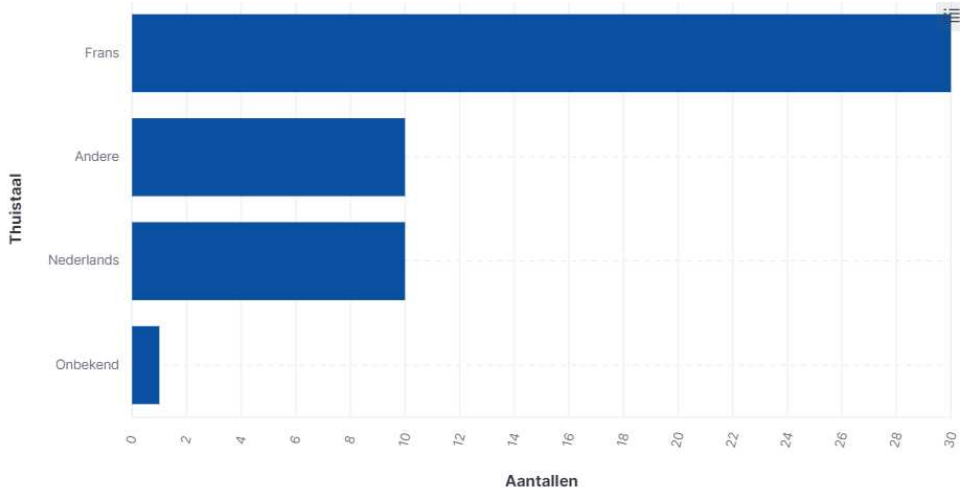

Bron: KANS-registratietool LARS

1.1.2.6 Schoolse vertraging

Grafiek 6 geeft het aantal jaren schoolse vertraging weer dat de leerlingen uit het basisonderwijs hebben bij aanmelding bij KANS. Vorig schooljaar werden er meer leerlingen aangemeld mét schoolse vertraging dan zonder. Dit schooljaar zien we dat de meerderheid van de leerlingen geen schoolse vertraging heeft (36). Indien er schoolse vertraging is, lijkt zich dat vooral voor te doen bij de oudere jaren, wat logisch is. Dat zien we als we de vergelijking maken tussen leerjaar en leeftijd.

Grafiek 6: Verdeling van de aanmeldingen naar aantal jaren schoolse vertraging voor het basisonderwijs, schooljaar 2021-2022

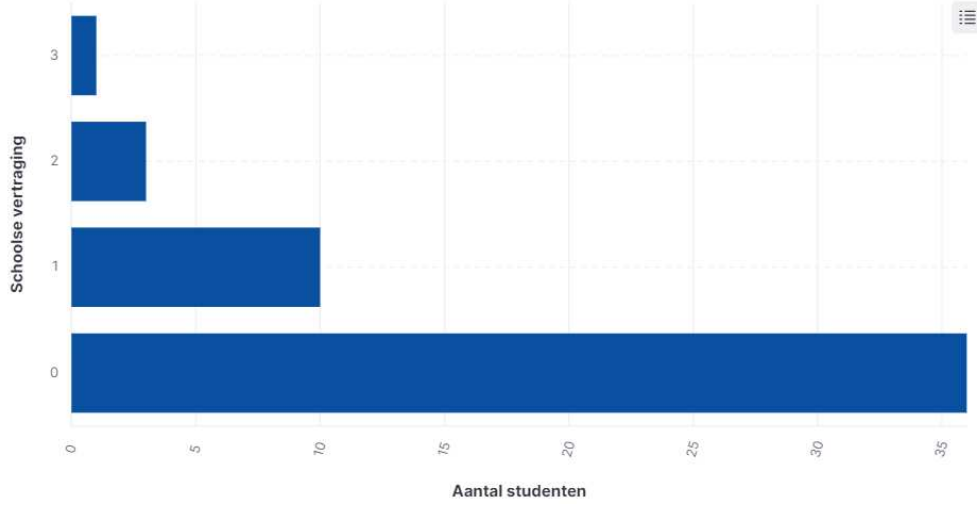

Bron: KANS-registratietool LARS

1.1.2.7 Schoolwissels

Onderstaande grafiek geeft het aantal basisscholen weer voor kinderen die werden aangemeld bij KANS. 19 kinderen kenden geen schoolwissel en hadden één school (inclusief de 0, dit is een verkeerde registratie). Ondanks de relatief jonge leeftijd van de aangemelde kinderen hadden 18 van de 52 aangemelde kinderen drie of meer basisscholen.

Dat is bijzonder veel, als we weten dat schoolwissels een belangrijke voorspeller voor schooluitval zijn. Ze kunnen de schoolbinding van de leerling behoorlijk aantasten. Het opnieuw moeten integreren in een school is een uitdaging en kan negatieve schoolse ervaringen met zich meebrengen. Meer dan de helft van de aangemelde leerlingen bij KANS kende reeds schoolwissels in het basisonderwijs. Dit ligt wel binnen de verwachtingen gezien het kwetsbare profiel van deze groep kinderen.

Grafiek 7: Verdeling van de aanmeldingen naar aantal schoolwissels voor het basisonderwijs, schooljaar 2021-2022

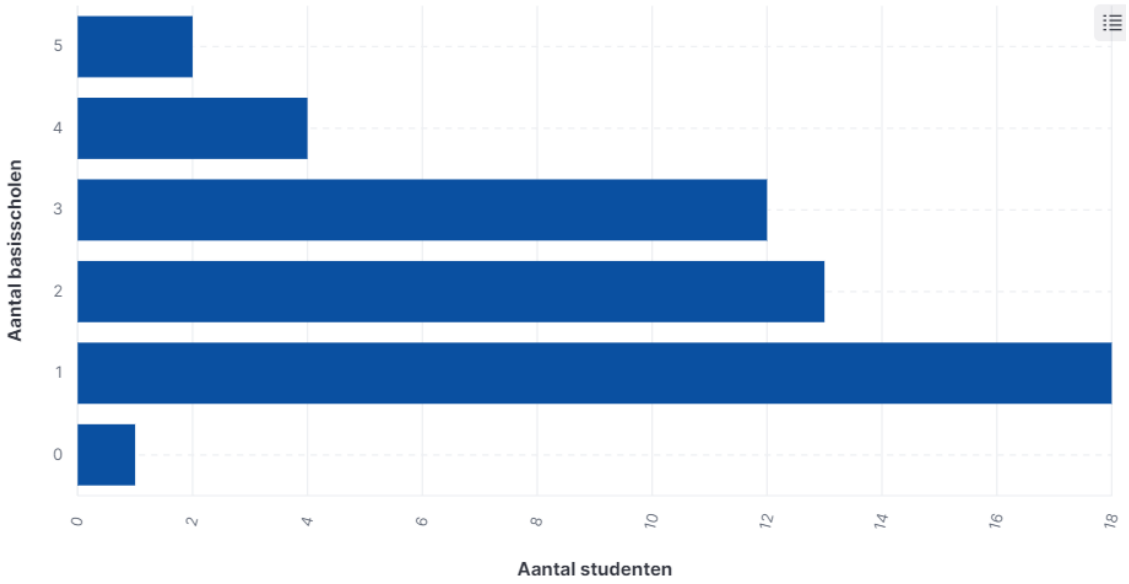

Bron: KANS-registratietool LARS

1.1.2.8 Problematische afwezigheden

Bij een aanmelding bij KANS worden ook steeds de afwezigheidscodes bevraagd. We kozen ervoor om de B-codes te registreren (B = halve dag problematisch afwezig), de Z-codes (Z = ziek, zowel met doktersattest als met ziektebriefje van thuis) en een restcategorie ‘overige afwezigheden’. Op die manier krijgen we niet alleen zicht op de vertegenwoordiging van problematisch afwezige leerlingen in ons doelpubliek, we krijgen ook meteen zicht op de algemene afwezigheid van de leerling. Vaak hebben leerlingen immers al heel wat afwezigheden gecumuleerd vooraleer ze B-codes beginnen opbouwen.

Zoals we ook de vorige jaren reeds concludeerden, zien we binnen het basisonderwijs amper leerlingen met problematische afwezigheden in ons doelpubliek. Bij het hoofdstuk rond risicogedrag zullen we

ook zien dat kinderen in het basisonderwijs vooral worden aangemeld met gedragsproblemen. Uiteraard kan dit ook gepaard gaan met afwezigheden, maar dat stellen we niet vast voor onze doelgroep. Leerplichtbegeleiding is een opdracht van het CLB en zal, indien zeer problematisch, eerder een weg afleggen binnen hulpverlening.

In onderstaande grafiek geven we ter info de verdeling weer voor B- en Z-codes voor de aangemelde leerlingen uit het basisonderwijs. De grafiek voor overige afwezigheden wordt hier niet weergegeven, omdat ze exact hetzelfde beeld geeft. De grafieken geven een duidelijk beeld: de grote meerderheid van de leerlingen heeft geen problematische afwezigheden.

Grafiek 8: Verdeling van de aanmeldingen naar aantal B- en Z-codes voor het basisonderwijs, schooljaar 2021-2022

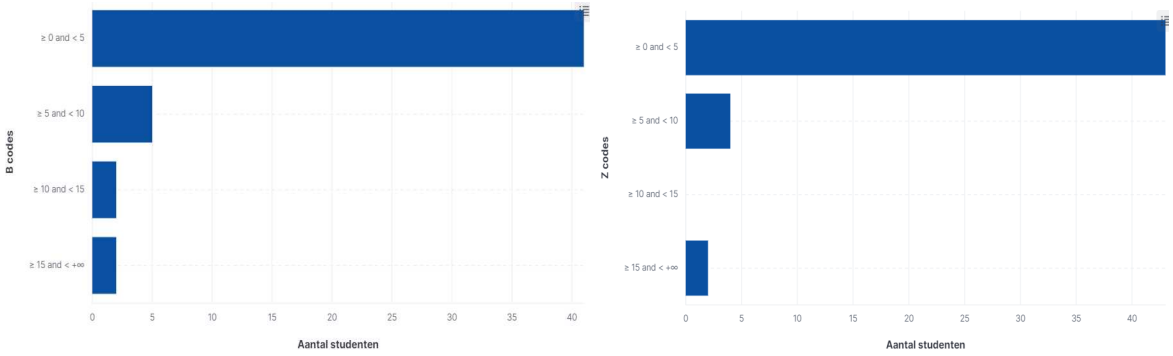

Bron: KANS-registratietool LARS

1.1.2.9 Risicogedrag

In de voorbije schooljaren werden bijna alle aanmeldingen in het basisonderwijs gedaan voor gedragsproblemen. Sporadisch werd er een leerling aangemeld waarbij motivatieproblemen of internaliserende problemen de hoofdreden waren. Dit schooljaar zien we een genuanceerder beeld:

- 33 kinderen (63%) werden aangemeld voor gedragsproblemen, nog steeds de meerderheid
- 10 kinderen (19%) werden aangemeld voor demotivatieproblemen
- 5 kinderen (10%) werden aangemeld voor internaliserende problemen, zoals depressieve klachten en angstproblematieken
- Verder was bij 3 kinderen de reden onbekend

We hebben niet meteen een verklaring hiervoor.

1.1.2.10 Tucht

Aangezien heel wat aanmeldingen vanuit het basisonderwijs bij KANS gedragsproblemen betreffen, vragen we steeds na of er al dan niet tucht lopende was voor de aangemelde leerling. We stellen volgende cijfers vast:

- Zes leerlingen waren reeds in een tuchtprocedure bij aanmelding

- Voor 10 leerlingen dreigde een tuchtprocedure bij aanmelding

Vorig schooljaar was er slechts 1 leerling in een tuchtprocedure, voor 11 leerlingen dreigde een tuchtprocedure (van de 28 aanmeldingen). We hopen dat dit een teken is dat het aanbod toegankelijker werd en zo ook preventief kan inwerken op uitsluitingen.

Het is daarnaast zinvol mee te geven dat in het schooljaar 21-22 zeven leerlingen definitief werden uitgesloten in het basisonderwijs in Brussel, evenveel als vorig schooljaar. Deze info werd verkregen via het LOP basisonderwijs op basis van registratie in Discimus, al moet de kanttekening gemaakt worden dat de cijfers niet 100% betrouwbaar zijn. Ze zijn een onderschatting van de situatie, omdat uitsluitingen niet altijd geregistreerd worden. In de registratietool van het LOP zelf werden 12 uitsluitingen geregistreerd, ook dit cijfers is mogelijks een onderschatting van de realiteit.

We bereikten allicht een deel van de doelgroep. Uiteraard bereiken we die niet volledig. Er werd sterk ingezet op het informeren van scholen over het aanbod. Toch is niet voor elke leerling het aangeboden aanbod aangewezen. Voor sommige leerlingen is eerder een hulpverleningssetting aangewezen of wordt een weg afgelegd naar buitengewoon onderwijs toe. Daarnaast zijn er de ouders met weerstand, die niet willen dat hun kind start in dergelijk traject of lessen mist.

1.1.2.11 Betrokkenheid hulpverlening

In de aanmeldingsfiche wordt gepeild naar de ambulante en residentiële hulpverlening die betrokken is op het moment van aanmelding. De betrokkenheid van het ondersteuningsnetwerk wordt afzonderlijk bevraagd in een apart item. Hieruit blijkt dat bij 25 aanmeldingen het ondersteuningsnetwerk betrokken was, vorig schooljaar waren dat er 6. Het is goed dat in zoveel situaties het ondersteuningsnetwerk betrokken is. Vaak gaat het om ernstige gedragsproblemen, waarbij ondersteuning van de leerkracht, naast een traject, ook essentieel is om vooruitgang te boeken. Dat is dus een positieve evolutie.

Vier van de aangemelde kinderen verblijven in een residentiële setting: twee kinderen in pleegzorg, één in CKG Sloebernest en één in een internaat.

Kijken we naar de betrokken ambulante hulpverlening in onderstaande tabel, stellen we het volgende vast:

- De categorie andere lijkt de grootste in de grafiek, maar is heel divers samengesteld: van ambulante ondersteuning bij pleegzorg, multidisciplinair onderzoek tot kine en logo.
- Psychiatrie is opnieuw de koploper in betrokken ambulante hulpverlening op moment van aanmelding. We gaan uit van een positieve evolutie, namelijk dat meer ouders van kinderen die er nood aan hebben, hun weg naar psychiatrie vinden, onder meer onder impuls van het Paika-project.
- Psychologische begeleiding scoort dit schooljaar opnieuw hoog en staat op de tweede plaats.

- Verder waren volgende organisaties betrokken in casussen: Bru-Stars (2), CGG (2), Sociale Dienst Jeugdrechtbank (2), contextbegeleiding (2) en Vertrouwenscentrum Kindermishandeling (1)

Grafiek 9: Verdeling van de aanmeldingen naar betrokken hulpverlening voor het basisonderwijs, schooljaar 2021-2022

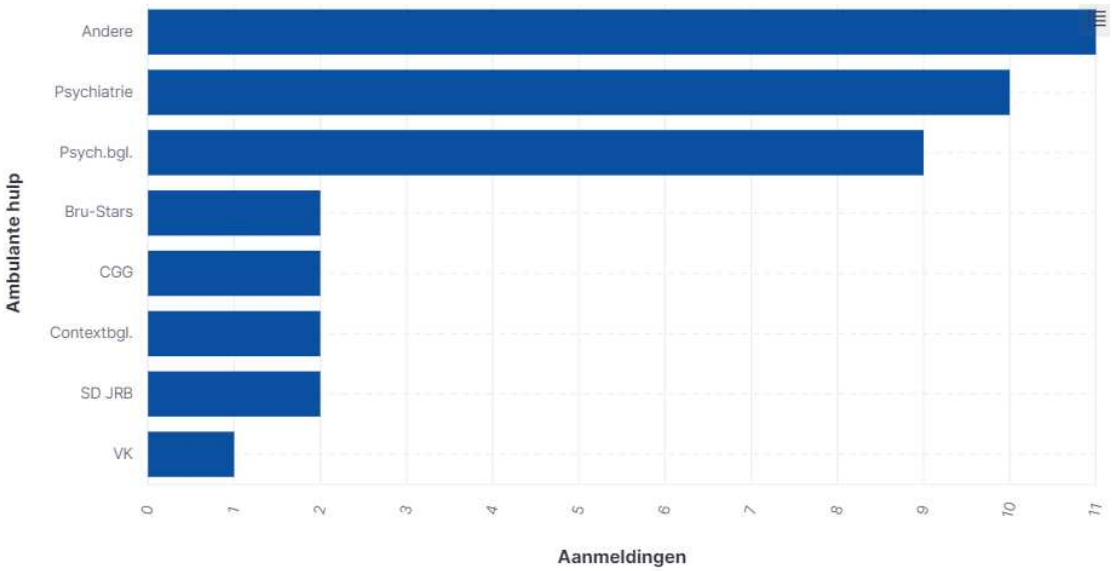

Bron: KANS-registratietool LARS

Kinderen uit het basisonderwijs die bij KANS worden aangemeld hebben vaak bredere hulpverleningsnoden. Een dag in de week niet naar school gaan, is immers een ingrijpende beslissing op die jonge leeftijd, een keuze die nooit lichtzinnig wordt gemaakt en vaak gepaard gaat met een grote bezorgdheid om de leerling.

Vaak is hulpverlening reeds betrokken. In dat geval worden hulpverleners, indien haalbaar, ook uitgenodigd door het CLB op de rondetafel. Zo is iedereen meteen mee in het traject. Vaak leven er ook weerstanden om gebruik te maken van hulpverlening. KANS is dan vaak een eerste kennismaking met een ondersteunend aanbod, waarvoor men zich wel wil openstellen, hoewel de impact van een dag niet naar school gaan op zich groter is dan op gesprek gaan bij een hulpverleningsinstantie. Toch stellen we vast dat die drempel iets lager lijkt te liggen. Tijdens het traject komen hulpverleningsnoden niet zelden naar boven en kan indien nodig ook vanuit de partner gesuggereerd worden aan de ouders om zich extra te laten ondersteunen, door bvb. een doorverwijzing door het CLB naar de aangewezen hulpverlening.

Sinds dit schooljaar bieden we ook aan om, indien er hulpverleningsnoden zijn, maar nog geen opgestart hulpverleningstraject, de KANS-rondetafel te gebruiken als brede rondetafel, waarbij niet alleen wordt nagedacht over het KANS-traject, maar ook over andere hulpverleningsnoden. Waar dat aangewezen is, kan het CLB, in overleg met de ouders, ervoor kiezen om ook andere hulpverleners uit te nodigen voor het gesprek, met het oog op doorverwijzing. Zo moeten de ouders zich slechts vrijmaken voor 1 overleg en wordt ineens ook de aangeboden hulpverlening afgestemd tussen alle

partners. Dit gebeurt wel alleen in overleg met de ouders. Zij moeten het zien zitten om dit gesprek, dat toch privacygevoelig is, te voeren in aanwezigheid van de school.

1.1.3 Adviesverstrekking

Vanuit KANS maken we steeds de afweging of een traject via KANS aangewezen is. Soms zijn de problematieken zo zwaar dat ze minder passen binnen het aanbod van onze partners. In dat geval denken we eerder richting hulpverlening als dat nog niet geactiveerd werd. Soms is er geen aanbod binnen KANS dat tegemoet komt aan de gestelde vraag. In beide gevallen geven we een advies. Dat gebeurde vorig jaar in drie situaties in het basisonderwijs. We contacteren dan de aanmelder telefonisch en denken met hen samen na over eventuele vervolgstappen.

1.1.4 Rondetafels

Vorig schooljaar organiseerde KANS 2 rondetafels voor het basisonderwijs. Dit schooljaar waren dat er 25. Door uitbreiding van de mogelijkheden is het vaak aangewezen een rondetafel te organiseren om tot een traject op maat van de leerling te komen. We gingen het voorbije jaar ook aan de slag om rondetafels voor het basisonderwijs te organiseren met de leerling erbij. De inschatting hiervoor leggen we bij de school en het CLB.

Daarnaast worden er uiteraard ook trajecten opgestart zonder KANS-rondetafel. Als uit de aanmelding een duidelijke nood blijkt aan een specifiek aanbod of de opties zijn beperkt omwille van verplaatsing of beschikbare plaatsen, is het niet altijd nodig hiervoor een rondetafel te organiseren. In dat geval melden we, na telefonisch overleg met de aanmelder, rechtstreeks aan bij de aanbieder. Het is dan de aanbieder zelf die een rondetafel organiseert met alle betrokken partijen. Dit wordt dan steeds gecombineerd met een kennismaking, waarbij het kind het initiatief en de begeleiders ook zelf kan verkennen.

1.1.5 Trajecten

1.1.5.1 Aangeboden en opgestarte trajecten

Er werden 52 leerlingen aangemeld uit het basisonderwijs. Zoals reeds aangegeven werd er voor 3 leerlingen een advies gegeven, omdat het KANS-aanbod niet aansloot op hun noden.

Daarnaast werd voor 4 leerlingen de rondetafel geannuleerd, na intentie tot planning van een rondetafel door KANS. Redenen waren in één situatie dat het aanbod toch niet bleek aan te sluiten op de noden van de leerling (nood aan individueel aanbod) en in drie situaties was dat omwille van praktische redenen (vb. verplaatsing blijkt toch niet haalbaar te zijn).
Voor 45 leerlingen bekeken we dus de mogelijkheid van een traject. Op de 25 rondetafels werd er in drie gevallen beslist geen traject op te starten. 22 rondetafels resulteerden in een traject. Daarnaast waren er ook heel wat rechtstreeks doorgegeven trajecten.

Er werden in totaal 45 trajecten door KANS geïnitieerd voor 42 leerlingen. Sommige leerlingen lopen immers eerst traject bij de ene partner en vervolgens bij een andere.

De trajecten per aanbieder zijn terug te vinden in onderstaande grafiek.

Grafiek 10: Aantal trajecten per aanbieder voor het basisonderwijs, schooljaar 2021-2022

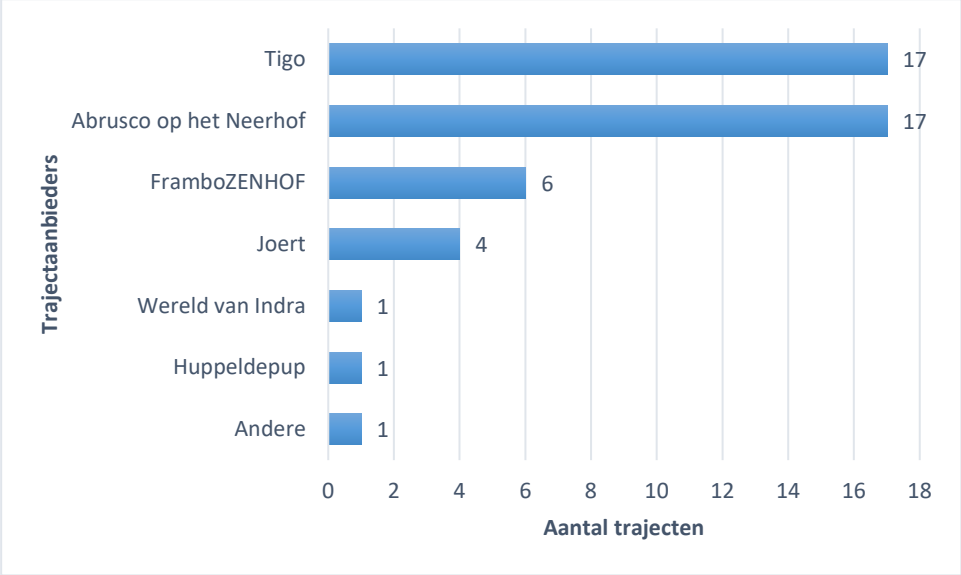

Bron: KANS-registratietool LARS

De grafiek verschilt in sterke mate van die van vorig schooljaar. Toen boden Abrusco (10) en Tigo (8) minder trajecten aan dan dit schooljaar (beiden 17). De verklaring moet gezocht worden in de voorziene omkadering. Abrusco liep in het schooljaar 20-21 een proefproject einde schooljaar, er was dus minder potentieel. Tigo mocht in de tweede helft van schooljaar 20-21 rekenen op een bijkomende financiering om opnieuw trajecten aan te bieden via KANS. Er was dus daar ook geen volledig schooljaar werking geweest.

Dit schooljaar zien we de organisaties op hun volle capaciteit draaien. Toch stellen we vast dat er nog steeds een tekort aan aanbod is. Er stonden 19 kinderen op een wachtlijst. Een deel van hen kon opstarten in het betreffende schooljaar, maar een deel van hen ook niet. In het bijzonder kampt Tigo met de grootste wachtlijst, met dit schooljaar 12 kinderen op de wachtlijst in de loop van het jaar. Bij Abrusco op het Neerhof waren dat er 4. Zij moesten pas in de laatste maanden van het schooljaar starten met een wachtlijst. Bij de start van het nieuwe schooljaar wordt voor al van deze kinderen bekeken of het zinvol en nodig is om het traject alsnog op te starten in het nieuwe schooljaar of eventueel de wachttijd verder uit te zitten.

Daarnaast verwezen we zes kinderen door naar het Frambozenhof. Het Frambozenhof kan een groot deel van het jaar plaatsen aanbieden, omdat hun capaciteit vrij hoog ligt en ze een aanbod doen van 5 dagen/week. Zij kunnen daardoor ook vrij snel inspelen op dringende vragen. KANS biedt hierin 1 dag/week aan en in crisissituaties tijdelijk en uitzonderlijk 2 dagen/week. Uiteraard is de verplaatsing naar Liedekerke een grote drempel. Toch was men voor 6 kinderen bereid deze drempel te nemen.

Vier kinderen konden traject lopen bij Joert, bij de zorgboerderij van het MPC Levenslust in Lennik. Hun expertise in het werken met kinderen met ernstige gedragsproblemen is een mooie meerwaarde binnen het aanbod. Zij zijn een nieuwe partner van KANS sinds dit schooljaar.

Daarnaast werd er één traject gelopen bij de Wereld van Indra, één bij zorgboerderij Huppeldepup en één bij een andere partner, dit was het avondaanbod van Abrusco. Deze sociale vaardigheidstraining staat open voor het secundair onderwijs, maar omwille van de leeftijd en maturiteit van de leerling was deelname mogelijk.

Alle bovenvermelde trajecten werden aangemeld bij KANS en door KANS aangemeld bij een van de trajectaanbieders. Een aantal van deze trajecten (15) werden uiteindelijk niet opgestart, om volgende redenen:

- Bereidheid van de ouders of de leerling (5)
- Reden bij de aanbieder, vb. draagkracht of capaciteit (3)
- Praktische redenen, vb. vervoer, verhuis, verandering school (2)
- Maatregel jeugdrechtbank (1)
- Bereidheid school (1)
- Andere (3), zoals niet meer nodig of keuze voor opstart volgend schooljaar

1.1.5.2 Verloop opgestarte trajecten

a. Duurtijd trajecten

In onderstaande grafiek vindt u een overzicht van de duurtijd van de trajecten. Het wordt snel duidelijk dat de meeste trajecten een duurtijd hebben van langer dan drie maanden. Dat is in vele gevallen, zeker voor ernstige problemen, ook nodig om echt iets te kunnen betekenen en veranderen.

De duurtijd van de trajecten bij de partners is niet vastgelegd. Het motto is ‘zo kort als mogelijk, zo lang als nodig’. Wel wordt na een aantal weken steeds een evaluatiemoment ingepland om te bekijken of het aanbod nog en of het voldoende inspeelt op de noden van de leerling. Het aantal weken verschilt van partner tot partner.

Grafiek 11: Duurtijd van trajecten in het basisonderwijs, schooljaar 2021-2022

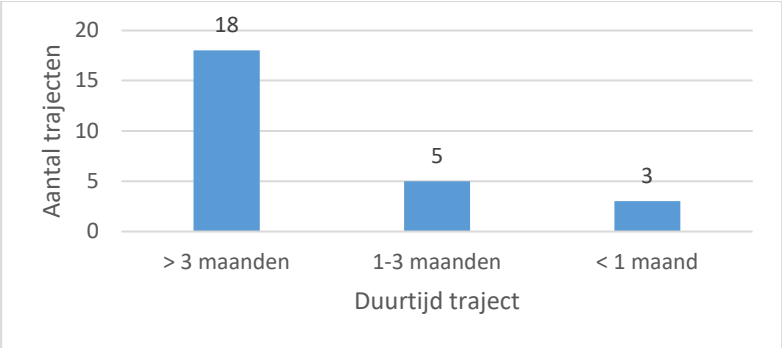

Bron: KANS-registratietool LARS

b. Aantal dagdelen per week

Een dagdeel is een halve school-/werkdag. De meeste aanbieders voor het basisonderwijs bieden een vast aantal dagdelen per week aan, dat is meestal één volle dag per week (2 dagdelen) of uitzonderlijk een halve dag (1 dagdeel). In sommige gevallen kan hier flexibel mee omgegaan worden, bv. kortstondig naar aanleiding van een crisis. Dit schooljaar waren er drie trajecten van een halve dag, alle overige trajecten liepen gedurende 1 dag per week (2 dagdelen).

c. Afronding trajecten

Wanneer de rondetafel beslist om een traject voor een leerling op te starten, zorgt KANS voor de effectieve opstart bij de partner. Wanneer ook de aanbieder akkoord gaat met de opstart van het traject, beschouwen we dit vanuit KANS als een opgestart traject. Aanbieder en CLB maken verdere afspraken rond kennismaking en opstart.

Wanneer we het hebben over een vroegtijdige stopzetting, verwijst dat naar een traject dat enige tijd gelopen heeft en dat voortijdig wordt stopgezet, zonder een afrondende rondetafel waarop dit in consensus beslist wordt. Zes trajecten werden vroegtijdig stopgezet, drie omwille van geen bereidheid bij leerling/ouders, één omwille van praktische reden, één omwille van de nood aan een ander aanbod en één omwille van ‘niet meer nodig’ . We krijgen een beeld van de opgestarte en stopgezette trajecten in onderstaande grafiek.

Grafiek 12: Opgestarte en vroegtijdig stopgezette trajecten aanbieders, schooljaar 2021-2022

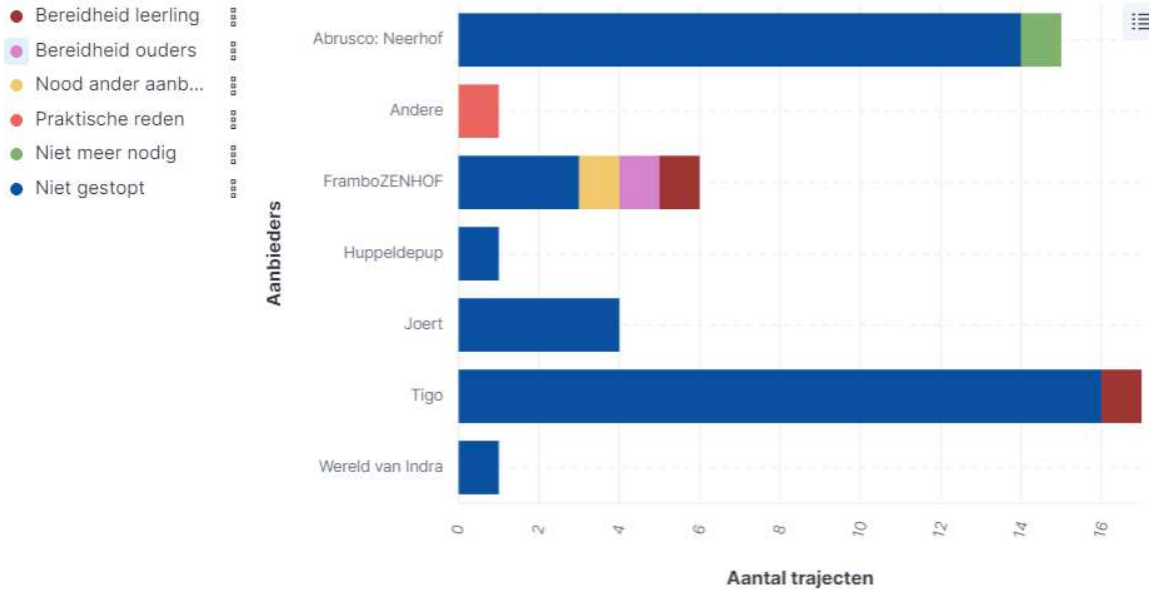

Bron: KANS-registratietool LARS

Bij afronding brengen we ook steeds het perspectief bij afronding in kaart, met name hoe loopt deze leerling zijn traject verder. Het perspectief bij afronding is divers, zoals zichtbaar in onderstaande grafiek. Tien leerlingen zetten hun traject verder in het volgende schooljaar, daar zijn eveneens de leerlingen bij die einde schooljaar nog op de wachtlijst stonden. 7 leerlingen keren terug naar hun school, 6 leerlingen veranderen van school (maar niet om tuchtredenen, is aparte categorie), één leerling heeft nood aan een ander traject en jammer genoeg zit één leerling thuis bij afronding van het traject.

Grafiek 13: Perspectief bij afronding traject voor het basisonderwijs, schooljaar 2021-2022

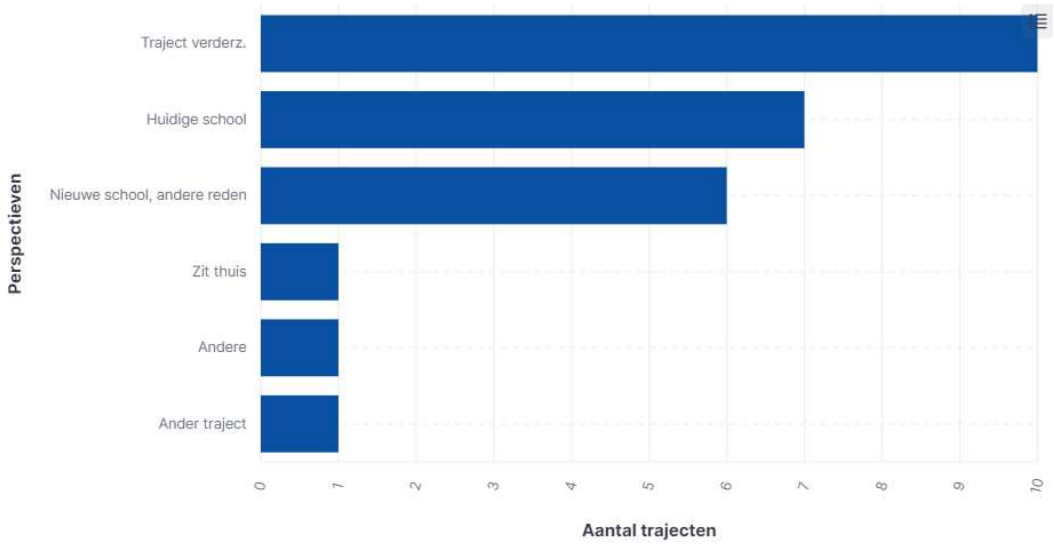

Bron: KANS-registratietool LARS

We zien opnieuw, net zoals vorig schooljaar, dat geen enkele leerling van school veranderde omwille van tuchtredenen, want dat is een aparte categorie. We zijn blij dit te blijven vaststellen, aangezien deze leerlingen in de meeste gevallen worden aangemeld omdat de draagkracht van de school wordt overschreden. Een uitsluiting behoort dan vaak tot de mogelijkheden. We stellen in de dagdagelijkse praktijk ook vast dat het aanbod een belangrijke buffer is naar uitsluitingen toe en bijgevolg ook naar schooluitval toe. Als kinderen immers al uitsluiting op school moeten ervaren op die jonge leeftijd, kan dat een belangrijke breuk met onderwijs betekenen voor hun verdere schoolloopbaan.

1.2 Aanmeldingen voor groepen

1.2.1 Aanmeldingen

Het aanbod voor groepen wordt in het basisonderwijs uitsluitend aangeboden door Abrusco. CLB's kunnen op vraag van de school een aanmelding doen voor

- een klasgroep: van een preventieve workshop tot een intensievere klasbegeleiding,
- een zelf samengestelde groep van kinderen, waarvoor het versterken van weerbaarheid aangewezen is. Er wordt dan groepstraining aangeboden op school.
- herstel: Abrusco biedt in dat kader herstelgesprekken, hergo en no blame (aanpak pesten) aan. Omdat het hier ook een aanbod voor meer dan 1 leerling betreft, wordt het opgenomen in het groepsaanbod.

We kregen dit schooljaar **34 aanmeldingen voor 38 aangemelde groepen** in het basisonderwijs. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen aanmeldingen en aangemelde groepen, omdat het voor het proactieve aanbod (themawerking) ook mogelijk moet zijn om meer dan één klasgroep aan te melden rond hetzelfde thema.

In onderstaande tabel zien we de evolutie van het aantal aangemelde groepen in de voorbije vijf schooljaren. We zagen het aantal aanmeldingen sterk toenemen. Dat ging samen met de uitbouw van het aanbod en het inzetten op meer bekendheid. Abrusco stelde in schooljaar 21-22 een sterke toename vast van het aantal aanmeldingen in de loop van het schooljaar. Om het evenwicht met het overige aanbod te bewaren, werden in maart de aanmeldingen voor klasacties in het basisonderwijs stopgezet. Aanmelden voor herstel bleef wel mogelijk, alsook aanmelden voor het volgende schooljaar. De cijfers zijn in die zin geen echte weerspiegeling van de grote vraag naar trajecten in het basisonderwijs, maar gezien de grote werkdruk bij de scholen en CLB's en in functie van een transparante werking kiezen we er wel voor dit zo te communiceren.

Tabel 3: Evolutie aangemelde groepen van schooljaar 17-18 tot schooljaar 21-22

Schooljaar	17-18	18-19	19-20	20-21	21-22
Groepsgerichte aanmeldingen	13	26	40	46	38

Bron: Registratiesysteem voor groepsaanmeldingen KANS

1.2.1.1 Spreiding van de aanmeldingen

In onderstaande grafiek zien we de spreiding van de groepsgerichte aanmeldingen over het schooljaar. Hier wordt wel gewerkt met de effectieve aanmeldingsdata (en dus de 34 aanmeldingen).

We zien 11 aanmeldingen die gebeurden in het vorige schooljaar. Dit zijn enerzijds trajecten die vorig schooljaar reeds werden opgestart en dit schooljaar verder lopen en anderzijds aanmeldingen die reeds ingediend werden vorig schooljaar met het oog op een opstart in schooljaar 21-22.

Doorheen het schooljaar zien we pieken en dalen. Oktober en januari zijn vaak maanden met hogere aanmeldingscijfers: oktober omdat men vaststelt dat een klasgroep moeilijk loopt ondanks de inspanningen in de eerste weken van het schooljaar, januari omdat er vaak intern een klassenraad, personeelsvergadering of multidisciplinair overleg waarin dit besproken wordt en bekeken wordt wat mogelijk is aan ondersteuning. In maart is er nog een piek, waarna beslist werd de aanmeldingen voor basisonderwijs stop te zetten, de planning was reeds volzet tot einde schooljaar.

Grafiek 13: Spreiding van de groepsgerichte aanmeldingen voor het basisonderwijs, schooljaar 2021-2022

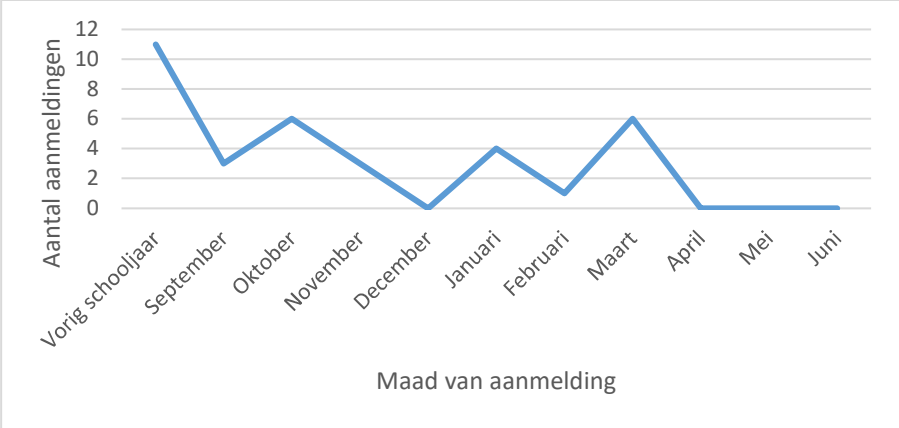

Bron: Registratiesysteem voor groepsaanmeldingen KANS

1.2.1.2 Verdeling over de CLB's

In onderstaande tabel zijn de aanmeldingen en aangemelde groepen per CLB opgenomen. Bij het lezen van deze tabel dient men er rekening mee te houden dat er ook een verschil is in het aantal basisscholen dat door de betreffende CLB's begeleid worden.

Tabel 5: Aanmeldingen per CLB voor het groepsgericht aanbod in het basisonderwijs, schooljaar 2021-2022

CLB	Aanmeldingen	Aangemelde groepen
CLB GO! Brussel	5	6
CLB N-Brussel	9	11
Vrij CLB Pieter Breughel	20	21
Eindtotaal	34	38

Bron: Registratiesysteem voor groepsaanmeldingen KANS

1.2.1.3 Scholen

De tabel met de verdeling naar school kan hier om privacyredenen niet weergegeven worden. We kunnen wel meegeven dat er een goede spreiding is over de scholen. Er was alleen één school die vier aanmeldingen deed en één school met drie aanmeldingen. Gezien de grote vraag en de beschikbare plaatsen is het zinvol hier in de toekomst bij stil te staan.

1.2.1.4 Leerjaar

Er werden 38 groepen aangemeld, 37 voor het gewoon basisonderwijs en 1 voor het buitengewoon basisonderwijs (Bubao), type basisaanbod. Opvallend is een sterke daling in het aantal aanmeldingen vanuit het buitengewoon basisonderwijs: vorig schooljaar 8 aanmeldingen tegenover dit schooljaar 1 aanmelding.

In onderstaande tabel zien we de verdeling naar leerjaar voor het gewoon basisonderwijs. Er ontbreekt één aanmelding, waarvoor het leerjaar niet geregistreerd werd. De vraag is duidelijk het hoogst in de derde graad, met 20 aanmeldingen, goed voor de helft van de aanmeldingen.

Wat opvalt is dat er geen aanmelding was voor het eerste leerjaar, wat dan weer sterk in contrast staat met het tweede leerjaar.

Grafiek 14: Verdeling van de aanmeldingen volgens leerjaar voor klasacties in het gewoon basisonderwijs, schooljaar 2021-2022

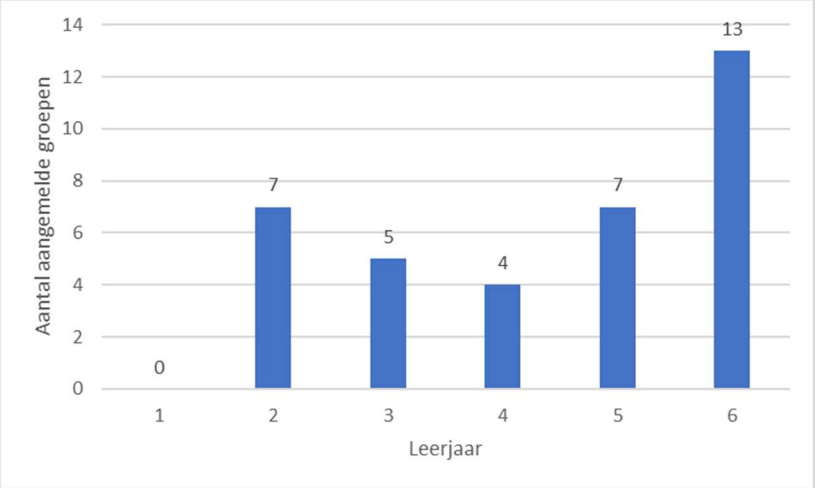

Bron: Registratiesysteem voor groepsaanmeldingen KANS

1.2.1.5 Aantal leerlingen

Er werd voor 38 groepen een interventie aangevraagd, samen goed voor 717 leerlingen. Het is belangrijk mee te geven dat niet elk traject effectief werd opgestart, meer daarover in het volgende punt.

Er werd voor 564 leerlingen een traject opgestart. Dat is een daling tegenover vorig schooljaar. Toen werden er 794 leerlingen in klasgroepen aangemeld en kregen 736 leerlingen een aanbod van klasactie.

1.2.2 Trajecten

1.2.2.1 Opgestarte en niet-opgestarte trajecten

Voor de 38 aangemelde groepen konden 29 trajecten opgestart worden. Negen trajecten werden niet opgestart. Redenen hiervoor waren:

- De vraag vervalt (6)
- Er is nood aan een alternatief aanbod (3)

We stellen vast dat wanneer er een wachttijd is om het traject op te nemen de vraag regelmatig vervalt. In dat geval werd er een andere weg bewandeld om het probleem aan te pakken en is er niet langer nood aan een interventie door Abrusco. Daarnaast blijkt er bij vraagverheldering door Abrusco soms toch nood aan een ander aanbod (3), zoals bvb. het aanmelden van een individuele leerling.

29 trajecten werden dus opgestart door Abrusco. Daarbij kan het zijn dat het traject vroegtijdig moet worden stopgezet. Dat was in zes situaties het geval. Redenen hiervoor waren:

- Einde schooljaar, niet genoeg tijd om het traject volledig te lopen (2)
- De klassamenstelling is veranderd (1)
- Er is nood aan een alternatief aanbod (1)
- Schorsing van een leerling (1)
- School neemt intern verder op (1)

1.2.2.2 Aanbod

In onderstaande tabel vindt u de modules terug waarvoor aangemeld werd. We verkiezen deze op te nemen en niet de effectief gelopen trajecten, omdat dit een beter beeld geeft van de noden.

Ter verduidelijking geven we nog mee dat klasacties interveniërend zijn en dus inzetten op moeilijkheden die zich stellen in een klasgroep. Themawerking zijn preventieve workshops die gegeven worden vanuit een proactieve insteek: men wil voorkomen dat iets een groot probleem wordt, waardoor preventief met de klasgroep tijdens één contactmoment wordt gewerkt. Klasacties omvatten meestal een zestal contactmomenten.

Tabel 5: Aangeboden modules in het basisonderwijs, schooljaar 2021-2022

Module	Aantal
Klasactie	23
Themawerking	3
Herstel	3
Eindtotaal	**29**

Bron: Registratiesysteem voor groepsaanmeldingen KANS

We zien dat de overgrote meerderheid klasacties waren. De aanmeldingen voor herstel en themawerking zijn nog zeer beperkt in het basisonderwijs. We merken bij infomomenten dat we meer en meer mensen uit het basisonderwijs bereiken, maar we lijken vooralsnog geen volledig bereik te hebben. In schooljaar 22-23 wordt opnieuw een infomoment georganiseerd, deze keer ook specifiek voor basisonderwijs en daarnaast wordt ook een nieuwsbrief gelanceerd.
Kijken we naar de inhoud van de klasacties, dan komen vooral groepsdynamica, weerbaarheid en conflicthantering aan bod.

In onderstaande tabel ziet u hoeveel leerlingen ondersteund werden vanuit elke module.

Tabel 6: Aantal bereikte leerlingen per module, schooljaar 2021-2022

Module	Aantal leerlingen
Herstel	21
Klasactie	475
Themawerking	68
Eindtotaal	**564**

Bron: Registratiesysteem voor groepsaanmeldingen KANS

1.2.2.3 Aantal lesuren

Om de intensiteit van de trajecten in kaart te brengen, meten we hoeveel lesuren elke klasactie in beslag neemt. Een klasactie wordt normaal gezien begrensd op zes actiemomenten. Daar kan uitzonderlijk van afgeweken worden. De duurtijd wordt voornamelijk bepaald door de noden van de groep en de acties die dit vereisen is maatwerk.

Gemiddeld duurde een klasactie 10u in het basisonderwijs. Uiteraard gaan daar grote verschillen achter schuil. We zien in de cijfers een klasactie van vier uur en één van 28 uren. Daarom genereerden we onderstaande grafiek, waarin we het aantal lesuren clusterden in categorieën.

In vergelijking met vorig schooljaar merken we dat de klasacties minder lesuren in beslag nemen. Vorig schooljaar nam een gemiddelde klasactie 14 lesuren in beslag en duurde 74% van de begeleidingen meer dan 10 lesuren. Dit schooljaar is 54%.

Grafiek 15: Aantal lesuren per opgenomen klasactie voor het basisonderwijs, schooljaar 2021-2022

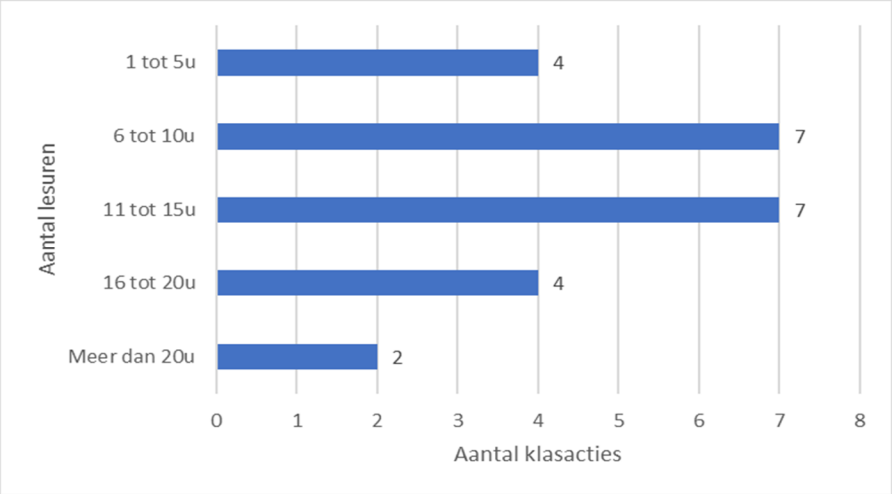

Bron: Registratiesysteem voor groepsaanmeldingen KANS

2 Secundair onderwijs

2.1 Aanmeldingen vanuit individuele leerlingen

2.1.1 Aanmeldingen

In het schooljaar 21-22 werden 352 leerlingen uit het secundair onderwijs aangemeld bij KANS met het oog op een traject op maat. Dat zijn 55 leerlingen meer dan vorig schooljaar (297). In onderstaande grafiek geven we de aanmeldingscijfers weer van de voorbije schooljaren.

Belangrijk om mee te geven is dat dit niet de zuivere aanmeldingscijfers zijn. Elk jaar worden leerlingen wiens traject het volgende schooljaar wordt verdergezet opnieuw aangemeld (interne administratie), zodat we per schooljaar een zicht hebben op het aantal leerlingen dat actief een traject kreeg aangeboden in het betreffende schooljaar. Het gaat om een dertigtal overgezette trajecten. Dat is iets meer dan de voorbije schooljaren.

Grafiek: Evolutie individuele aanmeldingen secundair onderwijs BHG

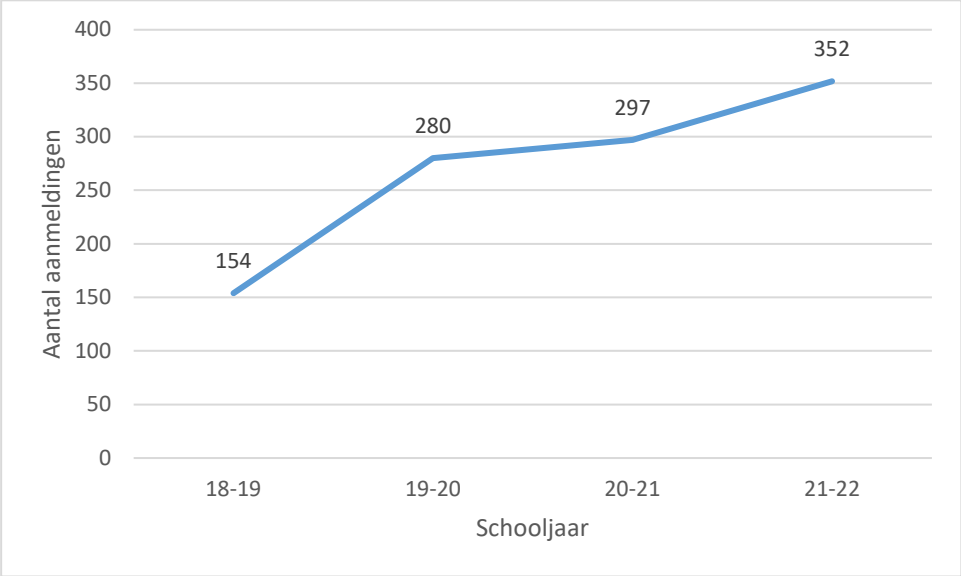

Bron: KANS-registratietool LARS

We zien een duidelijk stijgende trend. Het voorbije schooljaar werden dan ook extra inspanningen geleverd om het aantal aanmeldingen te verhogen. Er is veel schooluitval in Brussel en toch zien we dat het volledige contingent NAFT-trajecten niet benut werd. De overgang van een situatie waarin er te weinig trajecten voorhanden waren en we steeds creatief op zoek gingen naar nieuwe trajecten om zoveel mogelijk jongeren een aanbod te kunnen doen, evolueerde met de NAFT-verbreding naar een context waarin niet alle trajecten werden benut. Dat roept uiteraard vragen op in een Brusselse context waarin de noden alomtegenwoordig zijn.

KANS organiseerde daarom, samen met de NAFT-partners Abrusco en Groep INTRO, een ruime bevraging bij de CLB-teams secundair onderwijs, leerlingenbegeleiders (focusgroepen) en de interne werkingen. We trachten zo samen de dienstverlening te optimaliseren en een aantal drempels in kaart

te brengen om zoveel mogelijk jongeren te kunnen ondersteunen in het behalen van een kwalificatie. De gesprekken die hierrond gevoerd werden, werkten op zich wervend en zorgde op zich reeds voor een toename van de aanmeldingen.

Het is zinvol mee te geven dat er achter de ruwe aanmeldingscijfers een breder verhaal schuilgaat. De coronapandemie genereerde een 'corona-aanbod' dat anders was van aard, bovendien was het niet altijd mogelijk om de aangewezen begeleidingen aan te bieden. Daarnaast kenden we in de voorbije jaren ook de NAFT-verbreding, waarin het aantal trajecten enorm toenam. Ik nam de voorbije twee jaren telkens een kadering op in het jaarrapport waarin de cijfers werden geanalyseerd en opgesplitst op een zuiver beeld te verkrijgen van de aanmeldingsevolutie. Ik verwijs graag naar het jaarrapport van 20-21 voor de lezer die deze achterliggende analyse wil bekijken.

Zoals reeds aangegeven werden 352 leerlingen uit het secundair onderwijs aangemeld bij KANS. Deze aanmeldingen bereikten ons via verschillende wegen:

- 326 leerlingen werden aangemeld door het CLB via het regulier aanmeldingssysteem (via LARS, alleen toegankelijk voor de Brusselse CLB's).
- Daarnaast waren er 26 aanmeldingen van niet-Brusselse CLB's voor jongeren die in Brussel wonen of in Brussel naar school gaan. Een overzicht vindt u in onderstaande tabel. Vrij CLB Kompas steekt er bovenuit met 10 aanmeldingen, wat vooral terug te brengen is naar aanmeldingen voor leerlingen van het KI Woluwe, een Brusselse school met een niet-Brussels CLB.

Tabel 7: Overzicht individuele aanmeldingen van niet-Brusselse CLB's voor het secundair onderwijs, schooljaar 2021-2022

Niet-Brusselse CLB's	Aanmeldingen
CLB Het Kompas	10
GO! CLB De Ring Halle	4
Vrij CLB Halle	3
Vrij CLB Leuven	3
Vrij CLB Noord-West-Brabant	2
GO! CLB Nova	1
Vrij CLB Ninove	1
Centraal Meldpunt Boom	1
GO! CLB Vilvoorde	1
Totaal	26

Bron: Aanmeldingssysteem KANS voor niet-Brusselse CLB's

De 26 jongeren die via een afzonderlijk aanmeldingsdocument werden aangemeld zijn niet opgenomen in de registratietool. De tool is immers ontwikkeld door de Brusselse CLB's en vooralsnog niet toegankelijk voor CLB's buiten Brussel. Wel werden een aantal kenmerken afzonderlijk geregistreerd. We zullen steeds aftoetsen of de algemene trend en bevindingen overeenkomen met deze 26 aparte aanmeldingen.

Bekijken we de aanmeldingen per Brussels CLB, zien we dat Vrij CLB Pieter Breughel het hoogste aantal leerlingen aanmeldde (167), gevolgd door CLB GO! Brussel (112) en CLB N-Brussel (47). Verschillen hebben te maken met de grootte van het centrum en het aantal te begeleiden scholen (CLB N-Brussel begeleidt maar enkele secundaire scholen in Brussel).

Grafiek 16: Aanmeldingen per Brussels CLB bij KANS voor het secundair onderwijs, schooljaar 2021-2022

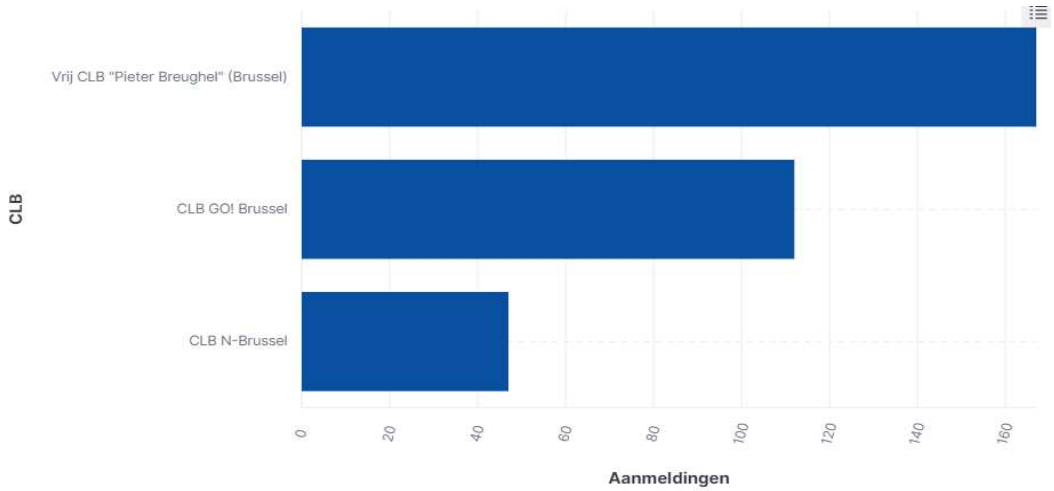

Bron: KANS-registratietool LARS

Grafiek 17: Spreiding aanmeldingen voor het secundair onderwijs, schooljaar 2021-2022

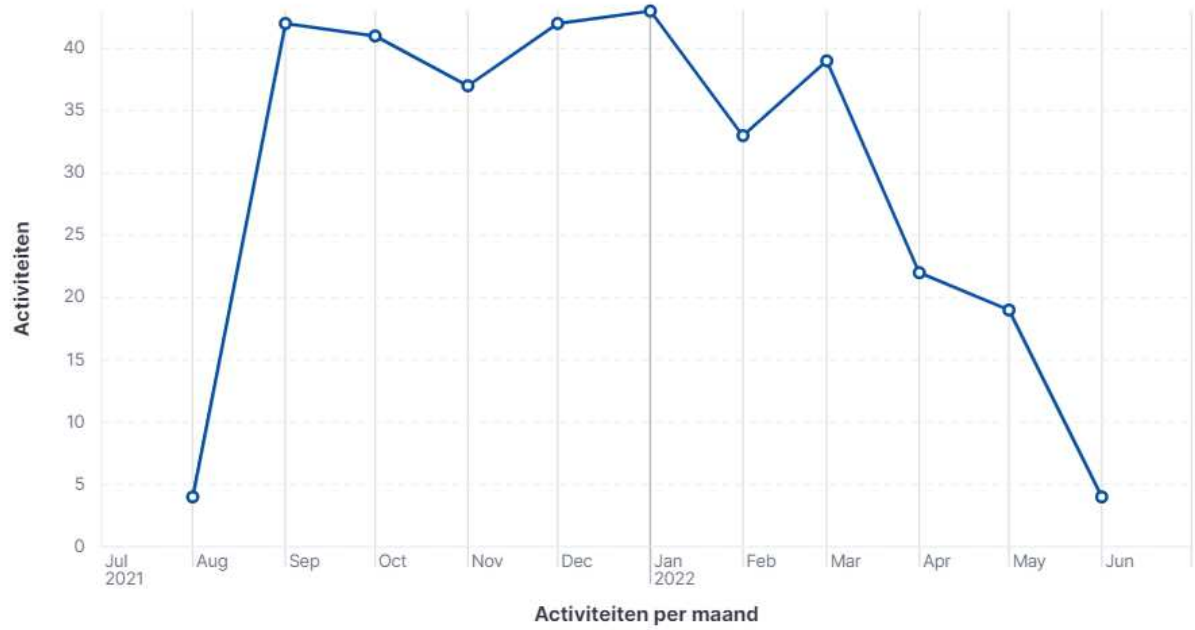

Bron: KANS-registratietool LARS

In grafiek 17 zien we de evolutie van het aantal aanmeldingen doorheen het schooljaar. We startten meteen met een stevig aantal aanmeldingen in september, dat is vooral toe te schrijven aan de overgezette trajecten. Vanaf oktober zien we een goede toestroom van aanmeldingen en deze blijft relatief goed op peil tot januari. Vanaf dan neemt het aantal aanmeldingen af. Vanaf de paasvakantie zien we dat het aantal aanmeldingen op een laag peil staat. Op zich is het ook al laat in het schooljaar.

Hoe vroeger men aanmeldt, hoe optimaler voor de slaagkansen van het traject. Toch weten we dat er heel wat leerlingen zijn die deze tijd van het schooljaar afhaken omwille van slechte resultaten, er zijn jongeren met tuchtproblemen die men de kans geeft het schooljaar af te werken in de huidige school met het zicht op een uitsluiting einde schooljaar, … Deze jongeren zien we ook graag aangemeld worden zodat er toegewerkt kan worden naar een goede opstart in het volgende schooljaar. Dat is dit schooljaar nog niet zo goed gelukt.

2.1.2 Profiel van de aangemelde leerlingen

2.1.2.1 Geslacht

Van de 352 aangemelde leerlingen waren er 236 jongens en 116 meisjes. Procentueel betekent dit 67% jongens en 33% meisjes. Dit is toch wel een beduidend verschil met vorig schooljaar, wanneer er 25% meisjes en 75% jongens waren.
Ik verwijs graag naar vorige jaarrapporten voor een betoog rond meer genderneutraal onderwijs, want dat is niet alleen nodig, maar ook absoluut mogelijk.

2.1.2.2 Leeftijd

Grafiek 18 toont de verdeling van de aanmeldingen naar leeftijd. De grootste groep betreft hier de 14-, 15- en 16-jarigen. Dit beeld komt overeen met de aanmeldingen van de niet-Brusselse CLB's.

Grafiek 18: Verdeling van de aanmeldingen naar leeftijd voor het secundair onderwijs, schooljaar 2021-2022

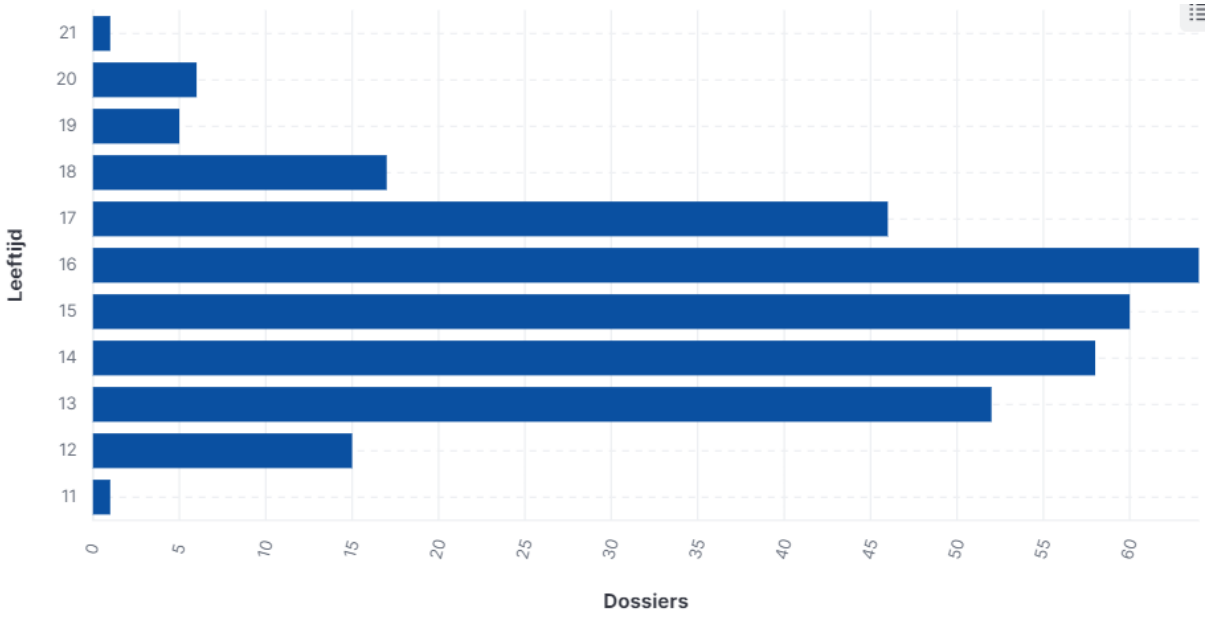

Bron: KANS-registratietool LARS

2.1.2.3 Leerjaar en onderwijsvorm

In onderstaande grafiek zien we de verdeling van de aanmeldingen naar leerjaar in het gewoon secundair onderwijs. Wat meteen opvalt, is het zeer hoge aantal registraties onder 'Niet van toepassing', dit zijn allen leerlingen uit het deeltijds onderwijs (44) of OKAN (8). Het is niet altijd evident het leerjaar te benoemen, omdat ze modulair werken. Het gaat om 52 leerlingen.

Daarnaast zien we het hoogst aantal aanmeldingen in het derde jaar (59) en dan dalend naarmate we naar hogere leerjaren gaan. Het tweede en derde jaar springen er daarbij bovenuit met resp. 57 en 59 aanmeldingen. Als men zich louter zou baseren op de grafiek van leeftijd, ligt dit beeld niet meteen binnen de verwachting. Uiteraard heeft het alles te maken met de schoolse vertraging van leerlingen. Dit komt verder nog aan bod.

Als we het beeld over de jaren heen bekijken, zien we jaarlijkse schommelingen. Wel merken we dat de groep van 14 tot 17 jaar centraal staat. Daarnaast telde de eerste graad altijd het hoogst aantal aanmeldingen met een piek in het tweede jaar, dat is nu de tweede graad. Vanuit de eerste graad gebeurden er 92 aanmeldingen uit Brusselse CLB's, in de tweede graad waren dat er 109, dus toch een beduidende verschuiving in de verhoudingen.

Grafiek 19: Verdeling naar leerjaar in het gewoon secundair onderwijs, schooljaar 2021-2022

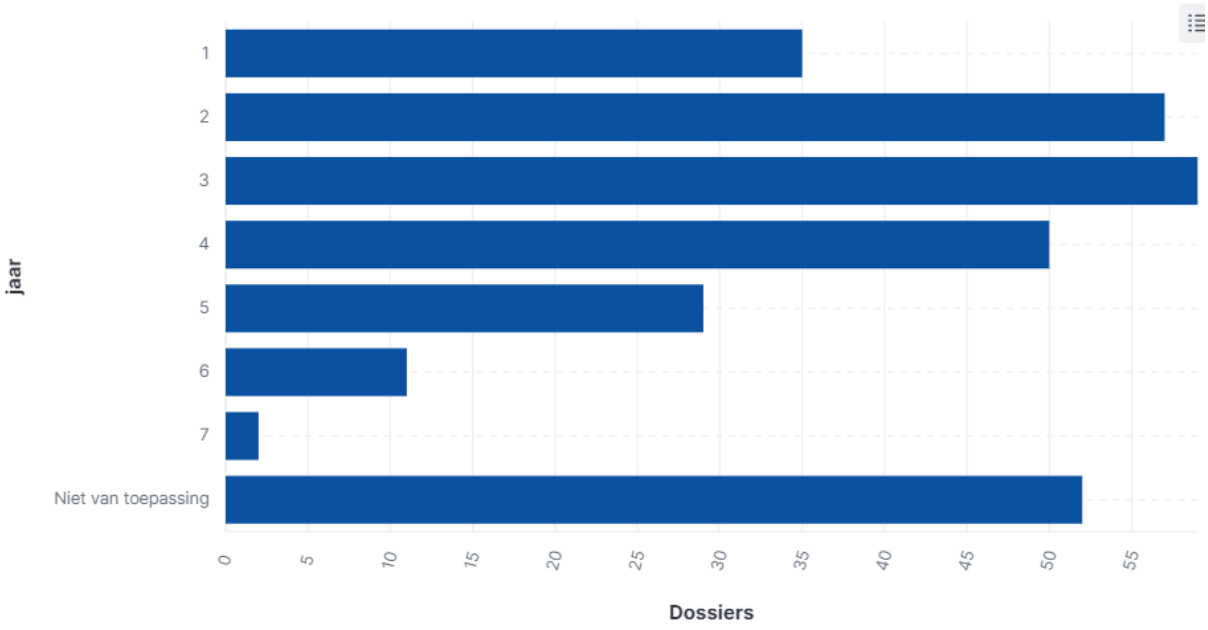

Bron: KANS-registratietool LARS

Daarnaast bekijken we in onderstaande grafiek de verdeling naar onderwijsvorm per leerjaar. In elk jaar valt het grote aandeel jongeren op uit de B-stroom of BSO, zeker als we er rekening mee houden dat het in absolute aantallen slechts om een klein aandeel van de jongeren gaat in het secundair onderwijs. Dit is op zich niets nieuws, al valt het wel op dat het aandeel ten opzichte van vorige schooljaren vergroot is.

44 jongeren werden aangemeld vanuit leren en werken. Die groep is een stuk kleiner dan vorig schooljaar (55) en het jaar daarvoor (67). De dalende trend zet zich verder. Het werd intussen reeds meermaals aangekaart binnen de werkgroep leren en werken, maar blijkt geen werkpunt te zijn. De meerderheid van de jongeren die een ondersteunend traject nodig hebben, zouden hun weg vinden binnen de aanloopfase.

Daarnaast werden 8 leerlingen uit OKAN aangemeld, tegenover 4 leerlingen in het voorgaande schooljaar.

Grafiek 21: Verdeling naar graad en onderwijsvorm voor het secundair onderwijs, schooljaar 2021-2022

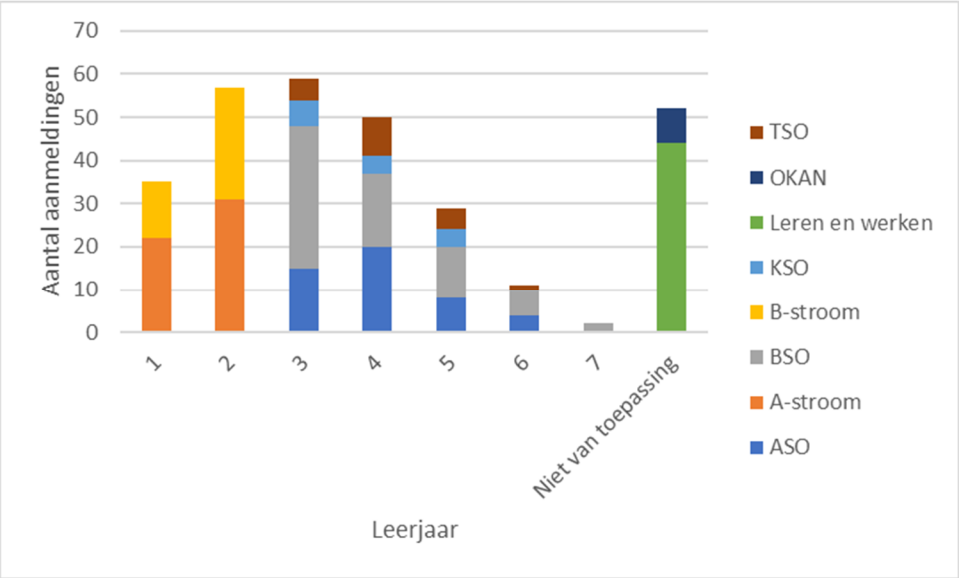

Bron: KANS-registratietool LARS

De aanmeldingen voor het buitengewoon onderwijs bekijken we afzonderlijk in onderstaande grafiek. Het gaat om 42 aanmeldingen (vorig schooljaar 34), inclusief aanmeldingen uit niet-Brusselse CLB's, waarbij we de meerderheid van aanmeldingen zien binnenkomen vanuit type 9 (autismespectrumstoornis (ASS) zonder verstandelijke beperking) en type basisaanbod (kinderen met specifieke onderwijsbehoeften voor wie het gemeenschappelijk curriculum met redelijke aanpassingen niet haalbaar is in een school voor gewoon onderwijs).

We stellen reeds van bij de start van KANS vast dat er veel aanmeldingen zijn voor jongeren met ASS, zowel uit het gewoon als uit het buitengewoon onderwijs. Ook dit schooljaar vormen zij de grootste groep, specifiek vanuit het buso. Vaak gaat het om jongeren die de overdaad aan prikkels op school niet aankunnen, frequente crisissen hebben en nood hebben aan een rustmoment of meerdere rustmomenten in de week. De uitdaging hierbij is om de jongere terug voltijds te herintegreren op school en dat is niet altijd haalbaar. Het gaat dan meestal om langdurige trajecten. Sommige jongeren uit het buitengewoon onderwijs zouden als onderdeel van hun schools traject de nodige prikkelverlaging moeten kunnen vinden binnen de buitengewone school, maar dat is momenteel niet de realiteit, maar absoluut een uitdaging voor de toekomst.

We zien dit schooljaar meer aanmeldingen dan normaal vanuit OV 2 (7). In principe hebben we hier geen aanbod voor. Of er een traject kan opgestart worden, hangt zeer sterk af van de jongere en de zelfredzaamheid. Bekijken we dit naar opgestarte trajecten, merken we dat geen enkele van deze jongeren tot de opstart van een traject is gekomen. De aanmeldingen die we krijgen vanuit OV1, gaan steeds over jongeren die qua cognitieve mogelijkheden een profiel OV3 hebben, en dus de nodige zelfredzaamheid, maar vaak op basis van gedrag staan ingeschreven bij OV1 in het kader van een intensief traject binnen de school.

Grafiek 22: Verdeling naar type en opleidingsvorm voor het buitengewoon secundair onderwijs, schooljaar 2021-2022

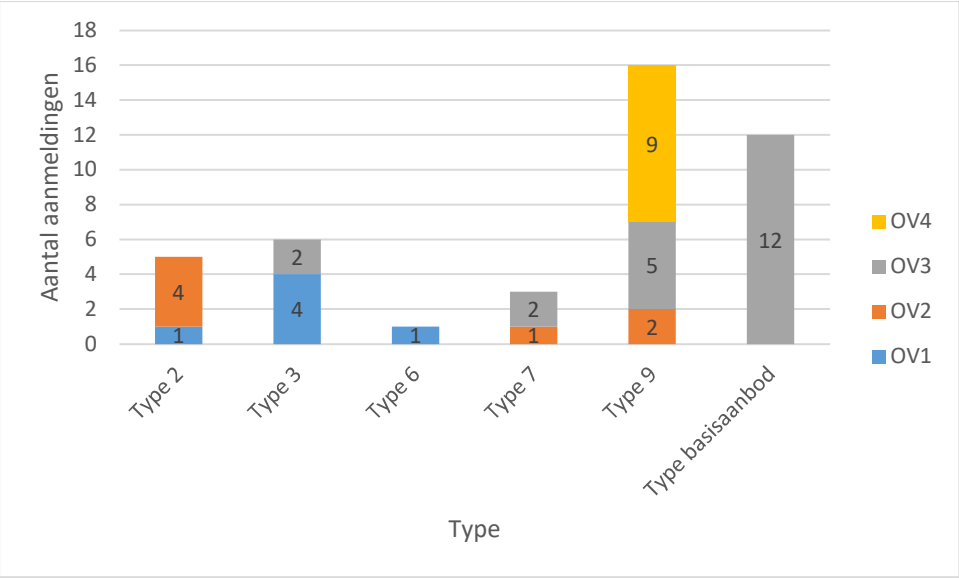

Bron: KANS-registratietool LARS

2.1.2.4 Scholen

De tabel met de verdeling van de aanmeldingen over de scholen, kan hier niet worden weergegeven om privacyredenen. We kunnen wel meegeven dat 76% (266) van de leerlingen wordt aangemeld vanuit het voltijds gewoon onderwijs, 13% (44) van de leerlingen uit het deeltijds onderwijs en 12% (42) van de leerlingen worden aangemeld vanuit het buitengewoon secundair onderwijs.

Ten opzichte van vorig schooljaar zien we vooral een toename van het aantal trajecten in het voltijds gewoon secundair onderwijs (vorig jaar 72% en schooljaar voorheen 65%) tegenover een daling van het aantal aanmeldingen vanuit de centra leren en werken (vorig jaar 17% en het schooljaar voorheen 24%). De verhouding van het aantal aanmeldingen uit het buitengewoon secundair onderwijs bleef ongeveer hetzelfde, van 11 naar 12%.

Vanuit niet-Brusselse scholen werden 23 leerlingen aangemeld (7%). Leerlingen uit niet-Brusselse scholen kunnen aangemeld worden als ze in Brussel wonen of verblijven. Een aantal scholen zijn verbonden aan een Brussels CLB, maar een aantal scholen ook niet. In principe kunnen zij ook terecht bij het Meldpunt SI van Vlaams-Brabant. Echter, als de leerling een traject kan lopen dichter bij huis, is de kans op succes allicht ook groter. Ook kent het Meldpunt SI lange wachttijden die mogelijks ook

meer aanmeldingen genereren bij KANS, omwille van een overlap in doelgroep. Daarnaast weet men dat de trajecten bij KANS kosteloos zijn, in tegenstelling tot de rest van Vlaanderen.
Het aantal is stabiel gebleven, vorig jaar waren het 22 leerlingen.

2.1.2.5 Woonplaats

Onderstaande tabel geeft de verdeling weer naar woonplaats van de aangemelde leerlingen. Kijken we vooreerst naar de verdeling naar woonplaats voor Brusselse en niet-Brusselse gemeenten. We stellen vast dat 251 aangemelde jongeren, dat is 71%, woonachtig is te Brussel. 29% van de aanmeldingen betreft jongeren uit niet-Brusselse gemeenten die wel in Brussel naar school gaan of er verblijven (vb. voorziening integrale jeugdhulp).

In het Brussel Hoofdstedelijk gewest krijgen we de meeste aanmeldingen van jongeren die gedomicilieerd zijn in Anderlecht (47), gevolgd door Sint-Jans-Molenbeek (38) en Laken (25). Er volgt dan een tussengroep met Brussel-Stad, Schaarbeek, Koekelberg en Elsene. Idealiter wordt ook de verhouding tussen de gemeenten mee in rekening gebracht betreft de aantallen schoolgaande jongeren, wat een van de verklarende factoren is.

Van de niet-Brusselse gemeenten springt vooral Vilvoorde (8) in het oog, gevolgd door Sint-Pieters-Leeuw, Strombeek-Bever en Grimbergen.

Tabel 8: Verdeling van de aanmeldingen naar woonplaats voor het secundair onderwijs, schooljaar 2021-2022

Gemeente	Postcode	Aanmeldingen
Brusselse gemeenten		**251**
Anderlecht	1070	47
Sint-Jans-Molenbeek	1080	38
Laken	1020	25
Brussel-Stad	1000	19
Schaarbeek	1030	17
Koekelberg	1081	13
Elsene	1050	13
Jette	1090	13
Sint-Gillis	1060	9
Evere	1140	10
Vorst	1190	8
Ganshoren	1083	7
Sint-Agatha-Berchem	1082	6
Etterbeek	1040	5
Sint-Joost-ten-Node	1210	5
Ukkel	1180	6
Watermaal-Bosvoorde	1170	4
Sint-Lambrechts-Woluwe	1200	3
Sint-Pieters-Woluwe	1150	2
Oudergem	1160	1

Niet-Brusselse gemeenten		**101**
Vilvoorde	1800	8
Sint-Pieters-Leeuw	1600	7
Strombeek-Bever	1853	7
Grimbergen	1850	7
Neder-Over-Heembeek	1120	5
Meise	1860	3
Wemmel	1780	3
Halle	1500	4
Machelen (Bt)	1830	3
Dilbeek	1700	3
Asse	1730	3
Meerbeke	9402	2
Schepdaal	1703	2
Sint-Katherina-lombeek	1742	2
Liedekerke	1770	2
Groot-Bijgaarden	1702	2
Kapelle-op-den-Bos	1880	2
Pepingen	1670	1
Gooik	1755	1
Blankenberge	8370	1
Sint-Truiden	3800	1
Zaventem	1930	1
Braine-le-Chateau	1440	1
Antwerpen 6	2060	1
Holsbeek	3220	1
Overijse	3090	1
Ruisbroek (Bt.)	1601	1
Roosdaal	1760	1
Merchtem	1785	1
Buizingen	1501	1
Beerse	2340	1
Dworp	1653	1
Lessines	7860	1
Affligem	1790	1
Hoeilaart	1560	1
Landen	3400	1
Wilsele	3012	1
Lennik	1750	1
Aalst	9300	1
Mechelen	2800	1
Tervuren	3080	2
Beigem	1852	1
Herne	1540	1
Belsele	9111	1
Itterbeek	1701	1

Lebbeke	9280	1
Brasschaat	2930	1
Haacht	3150	1
Alsemberg	1652	1
Boortmeerbeek	3190	1
Sint-Amands	2890	1
Onbekend		1
Totaal		352

Bron: KANS-registratietool LARS + aanmeldingstool externe aanmeldingen

2.1.2.6 Taal

Net zoals in het basisonderwijs zien we dat Frans in de meerderheid van de gevallen de thuistaal is. In de tweede plaats is het Nederlands, gevolgd door allerhande andere talen. In de aanmeldingen van niet-Brusselse CLB's scoort Nederlands wel het hoogst (16), gevolgd door Frans (8) en andere talen (5).

Grafiek 23: Verdeling van aanmeldingen naar thuistaal voor het secundair onderwijs, schooljaar 2021-2022

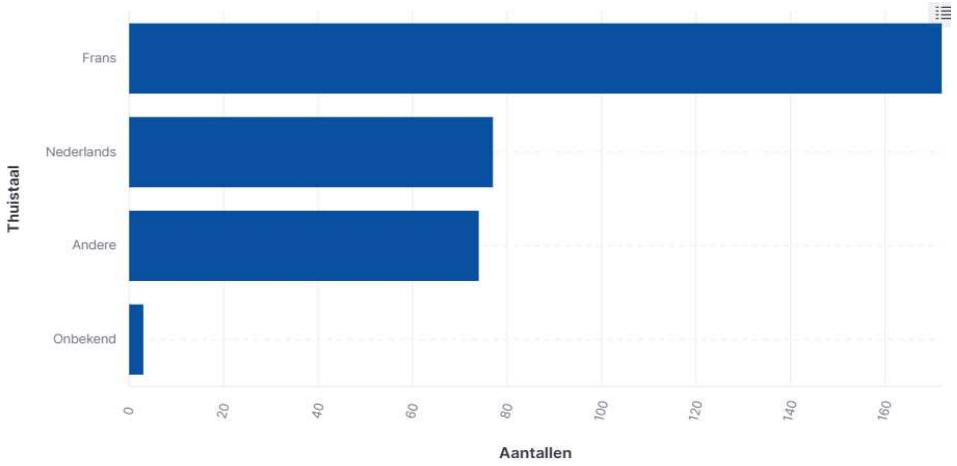

Bron: KANS-registratietool LARS

2.1.2.7 Schoolse vertraging

Onderstaande grafiek toont het aantal jaren schoolse vertraging van de aangemelde jongeren op het moment van aanmelding (inclusief aanmeldingen uit niet-Brusselse CLB's). 36% van de leerlingen heeft geen schoolse vertraging op het moment van aanmelding, 64% heeft dit wel. Wetende dat toch een aanzienlijk deel van de leerlingen in ons doelpubliek nog heel wat jaren te doorlopen hebben in het secundair onderwijs, zijn dit wel stevige cijfers. Schoolse vertraging is immers een belangrijke risicofactor als het gaat over vroegtijdig schoolverlaten. Uiteraard is het ook net onze bedoeling leerlingen te bereiken met een verhoogd risico op vroegtijdig schoolverlaten en ligt dit dus wel binnen de verwachtingen.

Grafiek 24: Verdeling van de aanmeldingen naar aantal jaren schoolse vertraging, schooljaar 2021-2022

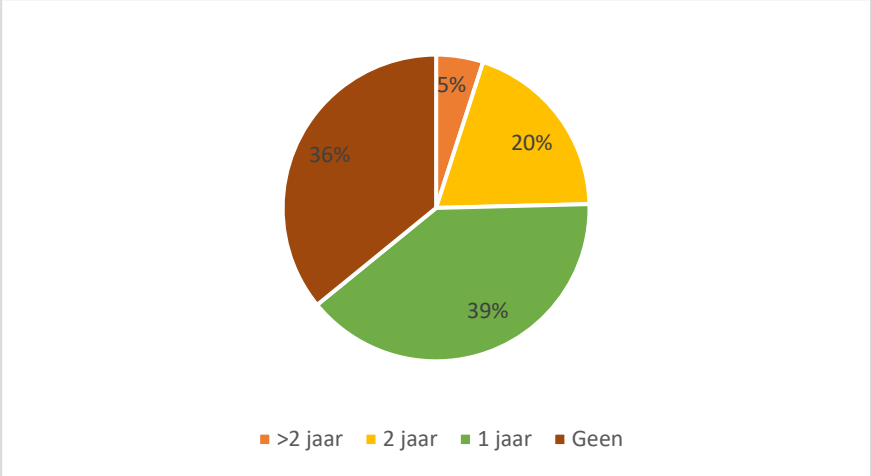

Bron: KANS-registratietool LARS

2.1.2.8 Schoolwissels

Het aantal schoolwissels is een belangrijk voorspellende factor van vroegtijdig schoolverlaten. We bekijken hier zowel het aantal schoolwissels in het basisonderwijs als het secundair onderwijs.

In onderstaande grafieken wordt het aantal basis- en secundaire scholen weergegeven voor de aangemelde leerlingen van het secundair onderwijs. Het is zinvol deze parameters in kaart te brengen, omdat elke schoolwissel de kans op schooluitval verhoogt. Als die schoolwissels al starten in het basisonderwijs, verhoogt dat de kans aanzienlijk op schooluitval. Elke keer moet de leerling zich immers integreren, wat de veilige en vertrouwde context die een school voor een leerling moet bieden wat onder druk zet. Dit wordt uiteraard versterkt als de wissel van school te maken heeft met een uitsluiting. Zo een uitsluiting wordt vaak aangevoeld als een afwijzing, een breuk met onderwijs, die het gevoel van schoolbinding danig aantast. Het is net dat gevoel van schoolbinding dat leerlingen op school houdt en afhaken kan vermijden.

Kijken we naar de grafiek van het basisonderwijs, dan zien we dat 199 leerlingen slechts 1 basisschool hadden, dat is meer dan de helft. Dat wil ook zeggen dat 127 leerlingen minstens 1 schoolwissel kenden in het basisonderwijs. In de grafiek is ook duidelijk dat sommige kinderen bijzonder veel schoolwissels kenden, wat een groot risico betekent voor schooluitval. Vaak liggen gedragsproblemen aan de basis. In geval het hoge aantal scholen, gaat het vaak om leerlingen die definitief geschorst worden in basisscholen of gevraagd worden van school te veranderen, omdat de draagkracht van de school compleet overschreven wordt. Dat verandert meestal niet in het secundair onderwijs, tenzij de nodige ondersteuning voor een kentering kan zorgen.

Daarnaast zien we ook 36 leerlingen met nul basisscholen. Vaak gaat het om leerlingen die op latere leeftijd instroomden en een OKAN-traject volgden. Zij zijn ook een meer kwetsbare doelgroep.

Grafiek 25: Verdeling van de aanmeldingen naar aantal basisscholen voor het secundair onderwijs, schooljaar 2021-2022

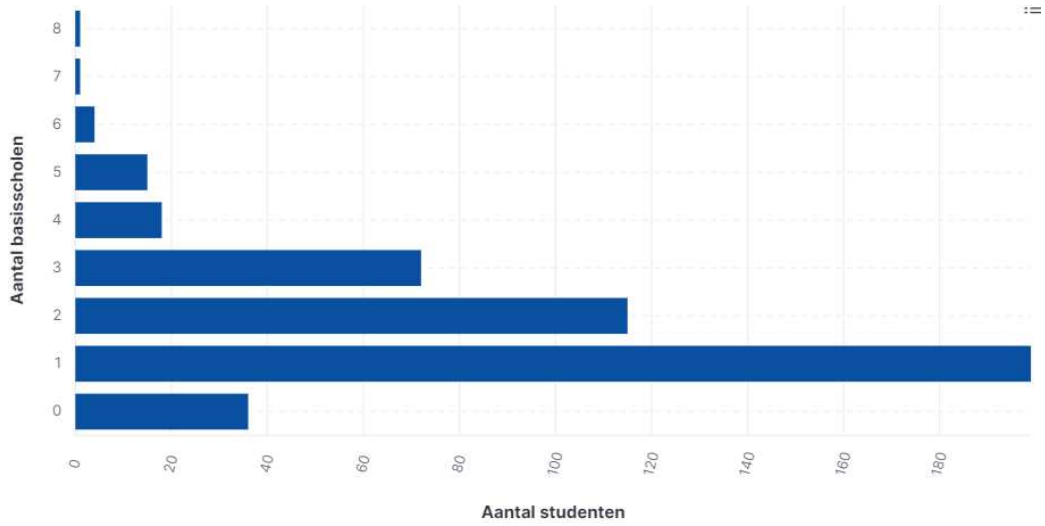

Bron: KANS-registratietool LARS

Het beeld bij de aanmeldingen van niet-Brusselse CLB's ziet er iets anders uit. Slechts 19% had 1 basisschool. 3 schoolwissels kwam het vaakst voor (35%). 27% had 2 basisscholen, 15% had 4 basisscholen, één leerling had 8 basisscholen.

We zien een gelijkaardig beeld in het aantal schoolwissels in het secundair onderwijs in onderstaande grafiek, hoewel de vergelijking moeilijker te maken valt omdat de basisschool voor deze leerlingen is afgerond, maar het secundair onderwijs nog niet. Leerlingen in de eerste graad bvb. hebben nog een langer traject te lopen. Rekening houdend daarmee, zijn dit hoge cijfers. 62% van de leerlingen had slechts 1 secundaire school gehad op het moment van aanmelding. Vooral de groep met drie secundaire scholen of meer is verontrustend, dat is 38% van de aangemelde leerlingen. 8 scholen is daarbij het hoogste aantal scholen per leerling. Het hoeft geen betoog dat dergelijk hoog aantal schoolwissels een bijzonder hoog risico inhouden op schooluitval.

Uiteraard is niet elke schoolwissel verontrustend. Een schoolwissel kan zich voordoen om heel wat redenen: heroriëntering, verhuis, tucht of definitieve uitsluiting, het zich niet langer goed voelen in een klasgroep of school, …. Hoewel een schoolwissel ook kan vertrekken vanuit een positieve keuze, gaat het ook vaak gepaard met enige tegenzin: het gedwongen vertrekken na een definitieve uitsluiting, een heroriëntering op basis van een B-attest of advies waar men zich niet altijd kan in vinden, sociale problemen met medeleerlingen of conflicten met leerkrachten die een leerling aanzetten tot vertrek, ... liggen vaak aan de basis. Bovendien vraagt dit opnieuw een hele aanpassing in de nieuwe school en een behoorlijke inspanning betreft integratie, zeker als dit in de loop van het schooljaar gebeurt. Allen redenen waarom schoolwissels een risicofactor zijn wat betreft schooluitval, zoals reeds eerder werd aangegeven.

Grafiek 26: Verdeling van de aanmeldingen naar aantal secundaire scholen voor het secundair onderwijs, schooljaar 2021-2022

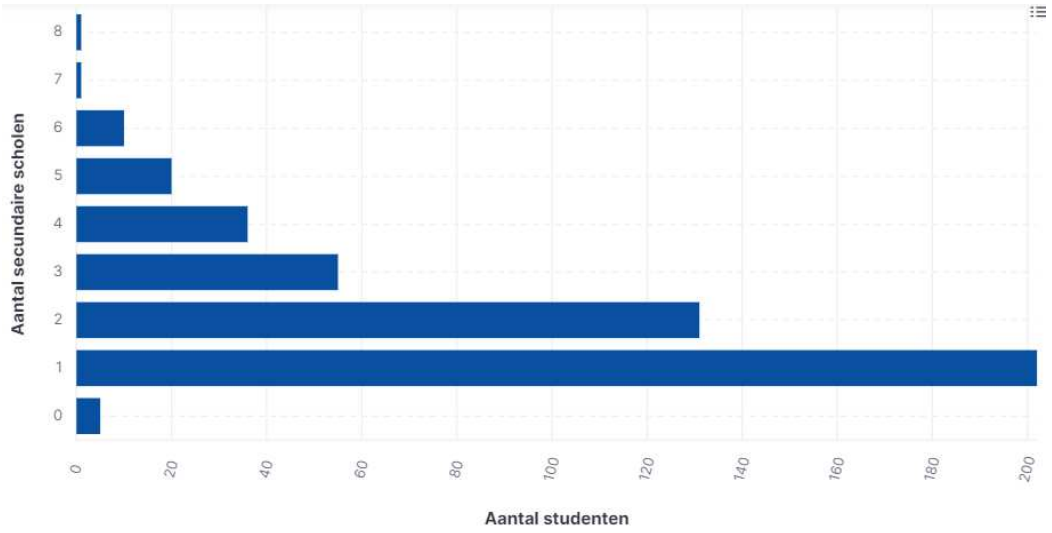

Bron: KANS-registratietool LARS

Bij de aanmeldingen van niet-Brusselse CLB's zien we een gelijkaardig beeld. 45 % van de leerlingen heeft er 3 secundaire scholen of meer gehad. 42% kende geen schoolwissels in het secundair onderwijs.

2.1.2.9 Problematische afwezigheden

We vragen bij aanmelding steeds zowel het aantal B-, Z- als andere afwezigheidscodes aan te geven. 1 B-code staat voor een halve dag problematische afwezigheid, 1 Z-code voor een halve dag afwezigheid wegens ziekte. Daarnaast zijn er andere codes die afwezigheden rechtvaardigen. Uit onderzoek blijkt dat aan B-codes vaak heel wat andere codes voorafgaan. Daarom bekijken we steeds het totaalaantal. Dit is vooral zinvol voor onze werking in de praktijk. We krijgen een realistisch beeld van de afwezigheden. We geven ze hier ook graag mee voor de volledigheid, want in sé zegt het weinig over de afwezigheidsproblematiek bij de doelgroep. Een spijbelende leerling die in september wordt aangemeld heeft bvb. veel minder afwezigheidscodes dan wanneer die in de maand mei wordt aangemeld.

In het secundair onderwijs krijgen we een genuanceerder beeld dan in het basisonderwijs. We hebben best wel wat leerlingen die problematisch afwezig zijn op moment van aanmelding. Dit jaar zagen we voornamelijk de categorie met meer dan 15 B-codes toenemen (van 87 naar 125 leerlingen). Dat is vooral te wijten aan het aanbod van Groep INTRO dat dit schooljaar ter beschikking was voor hardnekkige spijbelaars.

Grafiek 27: Verdeling van de aanmeldingen naar aantal B-, Z- en andere codes bij aanmelding bij KANS voor het secundair onderwijs, schooljaar 2021-2022

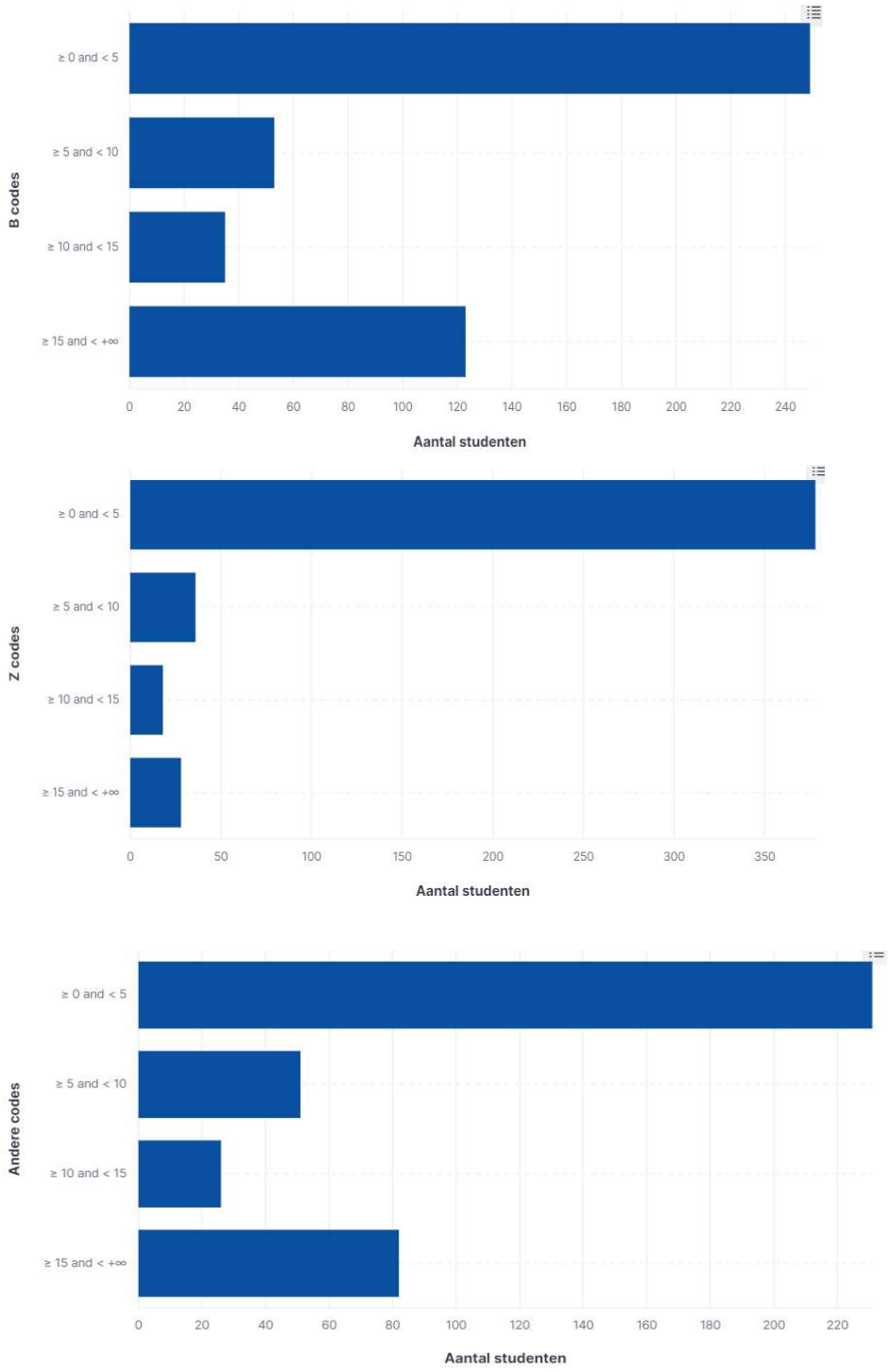

Bron: KANS-registratietool LARS

2.1.2.10 Risicogedrag

Het risicogedrag waarvoor het meest aangemeld wordt in het secundair onderwijs is gedragsproblemen, gevolgd door demotivatie en internaliserend gedrag (leerlingen met

angstproblemen, depressieve klachten, subassertief gedrag, …). De categorie ‘andere’ werd benut om redenen die gespreid kunnen worden over de eerste drie categorieën.

Grafiek 28: Verdeling van de aanmeldingen naar aard van het risicogedrag voor het secundair onderwijs, schooljaar 2021-2022

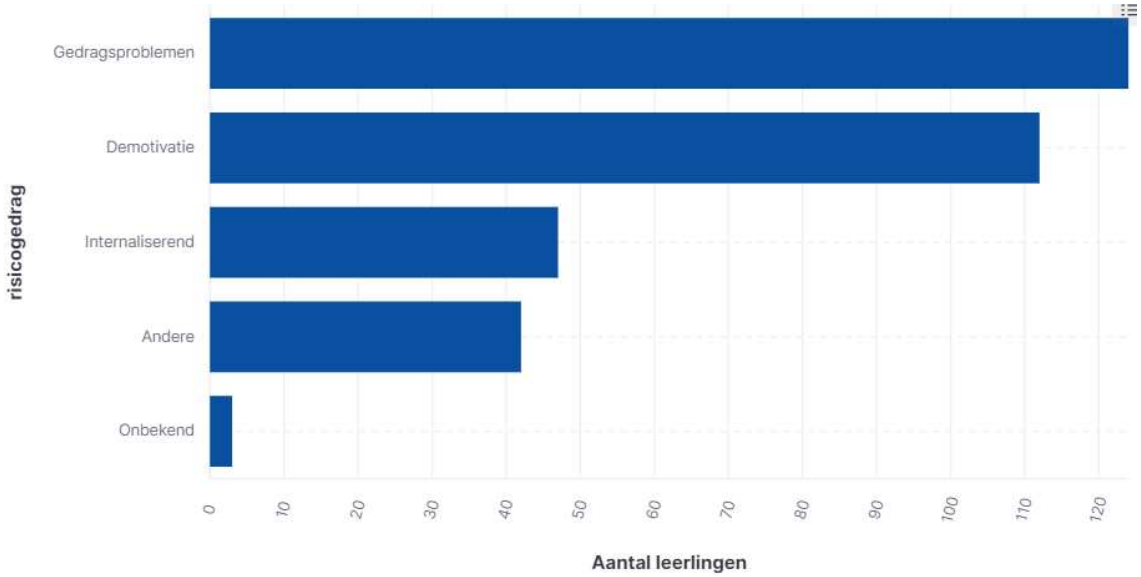

Bron: KANS-registratietool LARS

2.1.2.11 Bijzonderheden schoolse situatie

Onderstaande grafiek brengt een aantal bijzonderheden in de schoolse situatie in kaart die interessant zijn om te registreren. We bevragen ze ook vooral omdat ze een risicofactor betekenen voor schooluitval en als knipperlichten functioneren in onze bespreking.
De cijfers zijn vergelijkbaar met andere schooljaren. Eén cijfer springt daarbij wel in het oog. Vorig schooljaar hadden we om een onbekende reden slechts 10 leerlingen die aangemeld werden met een opgestarte tuchtprocedure. Normaal ligt dat cijfers een stuk hoger. Dit schooljaar gaat het opnieuw om 61 leerlingen. Er werd wel ingezet op communicatie rond correcte registratie bij aanmelding.

Grafiek 29: Verdeling van aanmeldingen naar bijzonderheden schoolse situatie voor het secundair onderwijs, schooljaar 2021-2022

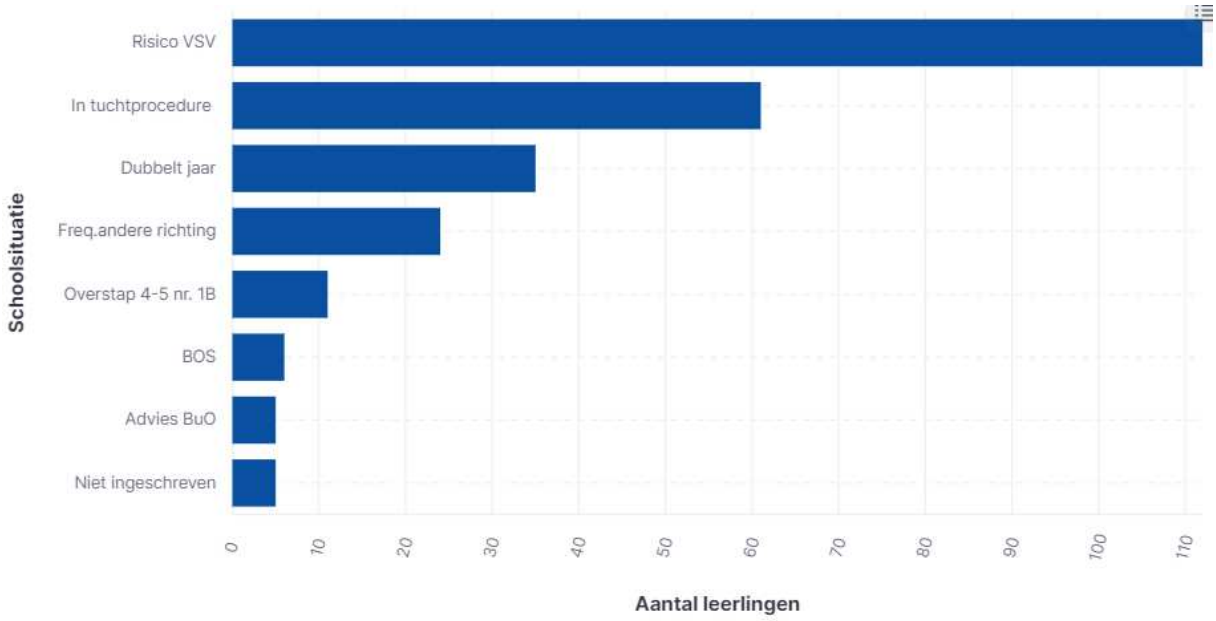

Bron: KANS-registratietool LARS

We houden er rekening mee dat deze cijfers niet 100% betrouwbaar zijn. Ze zijn afhankelijk van het al dan niet aanvinken van de mogelijkheid door de aanmelder, waardoor onderschatting mogelijk is.

2.1.2.12 Betrokkenheid hulpverlening

In onderstaande grafiek zien we het aantal keer dat de betreffende ambulante hulpverlening betrokken was op moment van aanmelding. Daarbij kan één leerling ondersteund worden door verschillende partners en dus bij verschillende organisaties aantikken. Gezien het hoge aantal betrokken partners in de niet-Brusselse CLB's werd onderstaande grafiek gegenereerd, waarin deze verwerkt zijn.

Er waren 161 hulpverleningstrajecten lopende bij de aangemelde jongeren. Dat aantal ligt hoger dan vorig schooljaar (116).

Zoals elk jaar scoren psychiatrie (29), sociale dienst van de jeugdrechtbank (SD JRB) (21) en psychologische begeleiding (21) het hoogst. Ook contextbegeleiding (20), Ondersteuningscentrum Jeugdzorg (OCJ) (16) en Bru-Stars (15) scoren hoog. Het zegt iets over de zwaarte van de betreffende dossiers. In deze casussen zijn vaak meerdere hulpverleningspartners betrokken en is er niet zelden sprake van verontrusting.

Grafiek 30: Betrokkenheid van ambulante hulpverlening bij aangemelde leerlingen voor het secundair onderwijs, schooljaar 2021-2022

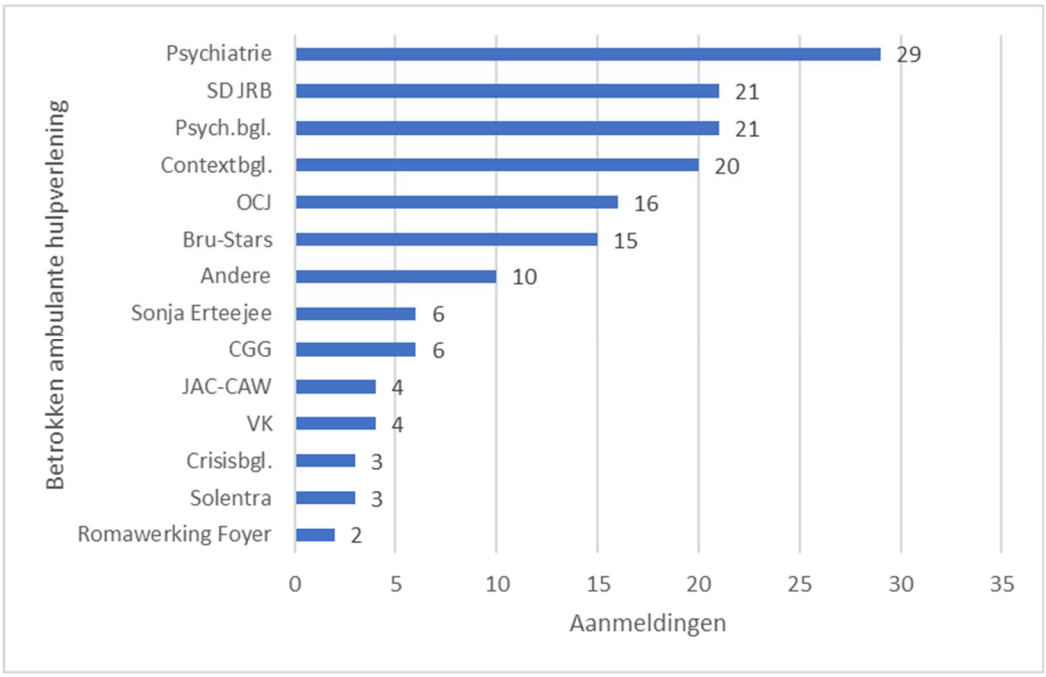

Bron: KANS-registratietool LARS

Naast de ambulante hulpverlening werd ook de residentiële hulpverlening bevraagd. Ook hier werd een aangepaste grafiek gemaakt waarin de aanmeldingen van de niet-Brusselse CLB's zijn opgenomen.

Grafiek 31: Verblijf in residentiële setting bij aangemelde leerlingen voor het secundair onderwijs, schooljaar 2021-2022

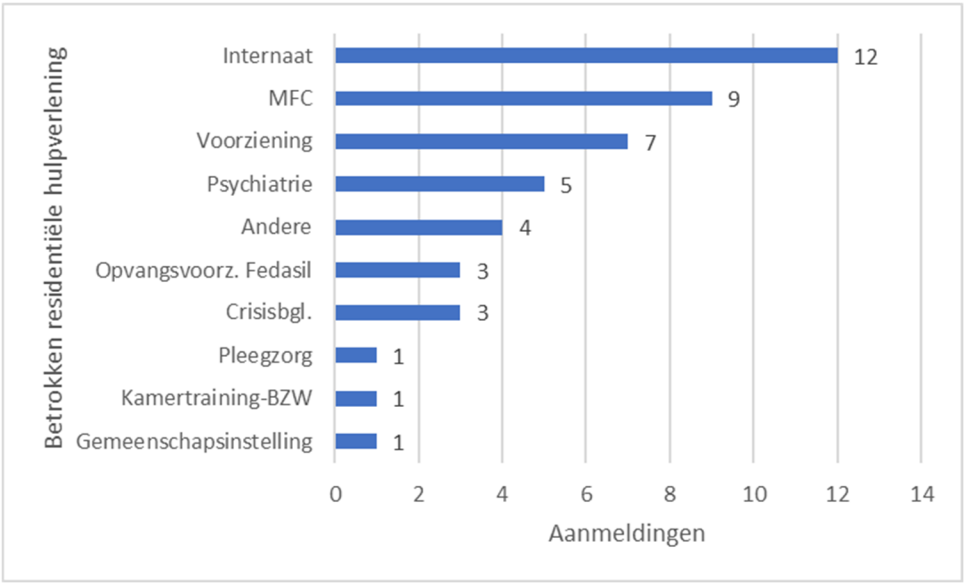

Bron: KANS-registratietool LARS

46 leerlingen verblijven op moment van aanmelding in een residentiële setting. Internaat scoort het hoogst, gevolgd door MFC en voorziening.

Verder is het belangrijk toe te voegen dat Brusselse voorzieningen die problemen hebben met jongeren die niet naar school willen gaan, hiervoor vaak samenwerken met Try-out vanuit de Dienst Ondersteunende Begeleiding. Leerlingen die op MFC KI Woluwe verblijven, kunnen eveneens rechtstreeks doorstromen naar Tito. Deze aantallen zijn hier niet in meegenomen.

28 leerlingen werden begeleid door het ondersteuningsnetwerk op moment van aanmelding. Vorig jaar waren dat er nog 8.

2.1.3 Rondetafels

KANS organiseerde 180 rondetafels in het kader van trajecten in het secundair onderwijs. Dat aantal ligt hoger dan vorig schooljaar (162). In het secundair onderwijs nemen we de rondetafel als de norm, maar wijken we hier wel van af als de vraag duidelijk en afgebakend is en het duidelijk is waarnaar de leerling door te verwijzen. Soms is het aanbod zo beperkt voor de gestelde vraag, vb. expertise in functie van een beperking of wachtlijsten einde schooljaar, dat we ervoor opteren de aanmelding rechtstreeks aan de aanbieder te bezorgen, in overleg met CLB en aanbieder. Daarnaast werken we samen met Rebound, waarvoor we uitsluitend de dispatching en monitoring verzorgen. Zij organiseren zelf hun rondetafels, omdat het inherent deel uitmaakt van hun ESF-project.

De rondetafels die we zelf organiseren behoeven oriëntatie en afstemming met het netwerk om te komen tot een traject op maat van de leerling. Ook het stem geven en empoweren van de leerling staan daarin centraal. De inschatting of een rondetafel al dan niet nodig is, maken we samen op ons wekelijks team.

Om een idee te geven van de cijfers: we deden 180 rondetafels. In totaal werden 407 trajecten voor 299 jongeren opgestart (vorig schooljaar 274). Er zit dus een grote flexibiliteit in de aanpak, die ons toelaat maximaal in te spelen op de noden van de jongere. (Noot: er kunnen eveneens verschillende trajecten resulteren uit één rondetafel, dat is wat we combitrajecten noemen).

Hiervan werden 27 rondetafels en dus trajectaanvragen geannuleerd. Dat wil zeggen dat men de aanvraag annuleert nog voor er een rondetafel kon doorgaan of een doorverwijzing mogelijk was. Volgende redenen werden aangegeven: bereidheid van de leerling (9), bereidheid van de ouders (2), praktische redenen (2), niet meer nodig (2), opstart hulpverlening (2), andere (6) of onbekend (4).

2.1.4 Trajecten

2.1.4.1 Aangeboden trajecten

Er werden 352 leerlingen aangemeld uit het secundair onderwijs. Niet voor elke leerling wordt een traject opgestart. In totaal werden 299 leerlingen aangemeld bij partners voor 407 trajecten.

Wat gebeurde er met de overige 53 leerlingen?

- Voor vier leerlingen werd een **advies** gegeven na teamoverleg. Dat wil zeggen dat we geen aanbod konden doen voor de aangemelde leerling. Dat kan om verschillende redenen zijn. Meestal gaat het om problematieken waarvoor we geen aanbod doen en die eerder opvolging vereisen binnen een hulpverlenend kader.
- 27 leerlingen beslisten om de rondetafel te **annuleren** of voor doorverwijzing aan te geven dat ze toch niet opstartten. Zoals hierboven aangegeven was dat om volgende redenen: bereidheid van de leerling (9), bereidheid van de ouders (2), praktische redenen (2), niet meer nodig (2), opstart hulpverlening (2), andere (6) of onbekend (4).
- 13 leerlingen beslisten **geen traject** op te starten op de rondetafel. Meestal gaat het om leerlingen die weigeren in een traject te stappen en waar dus geen sprake is van bereidwilligheid, wat wel vereist is bij KANS-trajecten. Daarnaast kan het ook gaan om een oriëntering naar een hulpverlenend traject of bvb. de keuze voor een alternatief leertraject, zoals examencommissie, volwassenonderwijs, opstart bij de Werklijn e.d.
- Voor 9 leerlingen is de reden van niet-opstarten onbekend.

Zoals gezegd werden er dus 299 leerlingen aangemeld door KANS bij de partners voor 407 trajecten. De meeste leerlingen (222) lopen een traject bij één aanbieder of binnen één module. Daarnaast combineren ook heel wat leerlingen (77) twee of zelfs drie trajecten. Dat kan gelijktijdig zijn, aaneensluitend (uit het ene traject vloeit het andere voort) of los van elkaar (bv. traject afgerond in het eerste trimester, nieuw traject nodig in het derde trimester).

In onderstaande tabel vinden we de aangeboden trajecten terug per aanbieder. We voegen ook een grafiek toe om een goed overzicht te verkrijgen. Wat meteen opvalt, is het grote verschil in trajecten tussen Groep INTRO en Abrusco. Abrusco had vorig schooljaar 115 individueel gerichte trajecten en Groep INTRO 142. Dit schooljaar zijn dat 81 trajecten voor Abrusco en 248 voor Groep INTRO. Het grote verschil is te wijten aan een beleidsmatige beslissing die KANS samen met de NAFT-partners maakte.

Het volledige contingent aan NAFT-trajecten (299) wordt voor Brussel niet volledig benut. Wanneer zich dat twee jaar op rij voordoet, dreigen er trajecten overgedragen te worden naar andere regio's omdat de noden in andere regio's groter zouden zijn. Dat is uiteraard niet acceptabel, gezien de grote noden in Brussel. Samen met de partners liepen we gedurende dit schooljaar een verkennend traject om eventuele drempels in kaart te brengen. Op basis daarvan werd een actieplan ontwikkeld. Bij de start van dit traject (begin schooljaar) kozen we ervoor om trajecten die door beide partners konden worden aangeboden, maximaal aan te melden bij Groep INTRO, aangezien zij uitsluitend gefinancierd

zijn door NAFT en hun trajectaantallen bepalend zijn voor een eventueel verlies van Brusselse trajecten ter preventie van schooluitval. Groep INTRO moet immers op jaarbasis 245 trajecten lopen, Abrusco 54. De financiering van Abrusco is ruimer dan NAFT alleen.

Dit had geen impact op de 'op maat-aanpak', aangezien beide partners een gelijkaardig aanbod doen. Daar waar aangewezen, werd wel nog steeds doorverwezen naar Abrusco.

Verder zien we dat binnen het NAFT-aanbod de vraag naar individuele begeleiding het grootst blijft. Het studielab van Abrusco werd intussen afgeschaft, omdat er amper aanmeldingen voor waren.

Wat de niet NAFT-partners betreft, zien we een gelijkaardig beeld t.o.v. vorig schooljaar. Hoewel er altijd wat schommeling zit in het aantal aanmeldingen, zijn er over het algemeen weinig grote verschillen op te tekenen. Wel zien we een groter aantal aanmeldingen bij Atelier Groot Eiland dan de voorgaande schooljaren (1).

Tabel 9: Trajecten per aanbieder voor het secundair onderwijs, schooljaar 2021-2022

Trajectaanbieders	Aantal trajecten
NAFT-aanbod	**329**
Abrusco: Totaal	**81**
Abrusco: Individueel	56
Abrusco: Groepsaanbod	16
Abrusco: Leerplekleren	8
Abrusco: Studielab	1
Groep INTRO: Totaal	**248**
Groep INTRO: Individueel	110
Groep INTRO: Fix	38
Groep INTRO: Sova	37
Groep INTRO: Sterk Genoeg	35
Groep INTRO: Leerrecht	24
Groep INTRO: >Forward>	4
Andere KANS-partners	**78**
Rebound	19
Try-out	13
Tito	13
FramboZENHOF	7
Atelier Groot Eiland	7
Huppeldepup	5
Wereld van Indra	5
Andere	4
Joert	3
Tigo	2
Totaal	**407**

Bron: KANS-registratietool LARS

Grafiek 32: Trajecten per aanbieder voor het secundair onderwijs, schooljaar 2021-2022

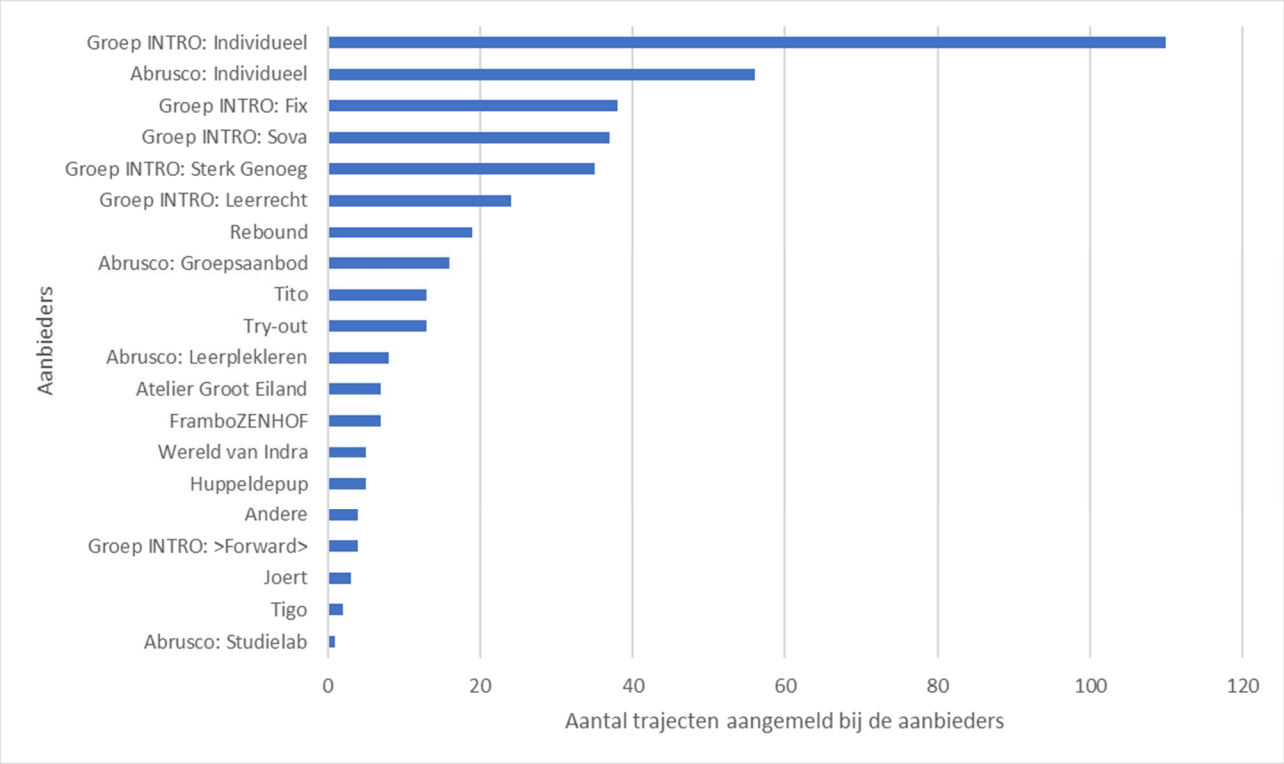

Bron: KANS-registratietool LARS

We stellen vast dat we doorheen de tijd gegroeid zijn naar een divers aanbod van mogelijke trajecten, waardoor het mogelijk is met jongeren echt na te denken over het meest wenselijke traject op hun maat. Dit werkt op zich ook stimulerend.

Meer informatie over de verschillende trajecten is terug te vinden in de inventaris van Samen tegen schooluitval onder het luik 'KANS Centraal Meldpunt Brussel'.

2.1.4.2 Opgestarte trajecten

Na doorverwijzing naar de partner, wordt het traject opgestart. Er wordt een kennismaking gepland en het traject kan van start gaan. Ook in deze fase gebeurt het dat jongeren afhaken.

Van de 407 trajecten werden uiteindelijk 62 trajecten niet opgestart, waaronder 7 jongeren aangemeld uit niet-Brusselse CLB's. Zij staan niet opgenomen in de grafiek. De voornaamste reden voor niet opstart lag daar bij de partner zelf (5), voornamelijk omwille van volzet.

De redenen voor niet opstarten, staan opgenomen in onderstaande grafiek en zijn divers. De jongere die zelf beslist niet op te starten, wordt het vaakst aangegeven als reden voor niet-opstart. Het gaat van leerlingen die beslissen zich te herpakken zonder hulp, tot jongeren die niet of moeilijk bereikbaar zijn, jongeren die zelf geen hulpvraag hebben maar onder druk van de school akkoord gingen met een traject op de rondetafel, de setting is niet wat ze verwacht hadden bij bezoek, …

In 13 situaties (plus 5 van niet-Brusselse CLB's) besliste de aanbieder zelf om het traject niet op te starten na kennismaking. Dat kan zijn omdat het aanbod volzet is, of het kan ook gaan om situaties waarvan ze inschatten dat het hun mogelijkheden te boven gaat.

Andere redenen voor niet opstarten waren praktische redenen zoals een schoolverandering, verhuis of te verre verplaatsing (12), de categorie 'andere' waarin eveneens verwezen wordt naar volzet of de opstart van een ander aanbod en verkeerdelijk hier werd geregistreerd (8), bereidheid van de school (2), bereidheid van de ouders (2) en een maatregel van de jeugdrechtbank (1).

Grafiek 33: Redenen voor niet opstarten van trajecten, schooljaar 2021-2022

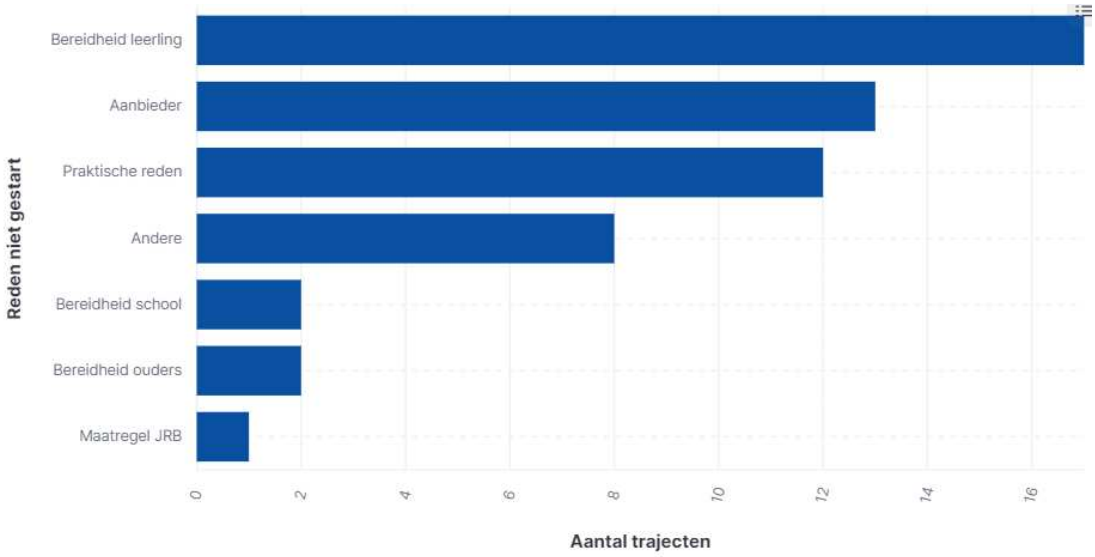

Bron: KANS-registratietool LARS

Er werden dus 345 trajecten opgestart bij de partners.

2.1.4.2.1 Coach op school

Coach op school is een module die aangeboden wordt vanuit Abrusco en eveneens een cruciale rol speelt in de preventie van schooluitval. Het aanbod is niet geïntegreerd in onze cijfers, gezien de zeer specifieke werking. Echter wordt er heel wat begeleidend werk verricht door de jongerencoaches op de scholen, met een specifieke focus op de preventie van schooluitval. Het is dus van belang deze module mee op te nemen in dit jaarrapport om een volledig zicht te krijgen op het Brusselse aanbod.

In het schooljaar 21-22 konden scholen opnieuw intekenen op een projectoproep van perspective.brussels (Brussels Hoofdstedelijk Gewest) om een jongerencoach te verkrijgen voor een periode voor drie schooljaren. Elke school kreeg de mogelijkheid zijn noden aan te geven, zodat de opdracht van de jongerencoach daarop kon afgestemd worden. In de ene school wordt sterk ingezet op gedragsproblemen en de preventie van tucht, in een andere school op de preventie van te laat komen en afwezigheden, op klasmanagement, … In elk geval is de jongerencoach een laagdrempelig aanspreekpunt op de school, die vaak doorheen korte contacten met de jongeren een band

opbouwt, die on-the-spot situaties kan ontmijnen, die eveneens ingezet wordt om de aanpak van problemen in een klas te ondersteunen, ...

Soms monden die contacten uit in een intensievere begeleiding, die dan dicht bij de jongere, de leerkracht en/of de klas op de school kan doorgaan. Uiteraard gebeurt dit alles in afstemming met de leerlingenbegeleiding en het CLB die eveneens een opdracht hebben in de begeleiding van leerlingen. De bedoeling is dat de jongerencoach voornamelijk laagdrempelig werkt en vlot toegankelijk is. Bovendien wordt de reguliere KANS-werking sterk ontlast omdat heel wat kort-op-de-bal opvolging mogelijk is op de school zelf. Zonder jongerencoaching zou het aantal aanmeldingen snel oplopen en zou er allicht snel een wachtlijst ontstaan, waardoor meer jongeren in de kou blijven staan en situaties escaleren.

Gezien de laagdrempelige werking, wordt niet elk contact geregistreerd, dat zou resulteren in meer registratie dan bezig zijn met de jongeren. Wel is intussen een systeem van dossieropvolging uitgewerkt binnen Abrusco dat vanaf schooljaar 21-22 in voege is.

In bijlage vindt u een tabel waarin de scholen staan opgenomen die een jongerencoach hebben, alsook het aantal dagdelen per week dat de coach aan de school gelinkt is, het aantal trajecten per graad, het aantal trajecten per begeleidingsvorm en het aantal deelnemers per jaar.

We zien 11 scholen die een samenwerking hebben met Abrusco binnen het aanbod “Coach op School”. In 2 scholen worden de dagdelen zowel benut voor de voltijdse als de deeltijdse werking. Daarnaast zijn er jongerencoaches actief op 2 vestigingen van het Sint-Guido-Instituut. We zouden kunnen stellen dat er binnen 14 schoolwerkingen jongerencoaches werkzaam zijn. Afhankelijk van de opdracht en de doelgroep van de school kan het aantal dagdelen verschillend zijn.

Verder weten we dat er in totaal 4926 leerlingen op de scholen zaten waarvan er 1355 werden begeleid. Dat kan gaan van individuele coachingen, klasgesprekken- en begeleidingen, workshops tot herstelgesprekken. Er werden zeker nog meer leerlingen rechtstreeks (via vluchtige contacten) of onrechtstreeks (via schoolondersteunende acties) bereikt. Verder weten we dat 1515 van de totale leerlingenpopulatie meer dan 10 halve dagen problematisch afwezig waren en dat 1653 van deze jongeren schoolse achterstand hebben, beiden belangrijke knipperlichten betreft schooluitval.

2.1.4.3 Verloop opgestarte trajecten

a. Duurtijd trajecten

De meerderheid van de trajecten heeft een duurtijd van langer dan drie maanden (190), gevolgd door een duurtijd van één tot drie maanden (65) en minder dan één maand (25). Voor de trajecten aangemeld door niet-Brusselse CLB’s geldt een gelijkaardig beeld.

De duurtijd van de trajecten hangt voor een groot stuk samen met het aanbod. Enkele aanbieders/modules zijn beperkt in tijd, bv. het aanbod van Try-out beperkt zich tot vijf weken, het avondaanbod van Abrusco duurt eveneens vijf weken, een sova- of sterk genoeg training neemt zeven weken in beslag. Voor die trajecten is de duurtijd zo goed als vastgelegd. Voor de meeste trajecten geldt echter: 'zo kort als mogelijk, zo lang als nodig'. Elke partner houdt in dat kader met vaste regelmaat tussentijdse evaluatiemomenten, waarop afgetoetst wordt hoe het momenteel loopt, maar ook de vraag wordt gesteld of er vooruitgang is en of een verderzetting wenselijk en zinvol is. De trajecten hebben dus ook steeds een zekere doelgerichtheid.

Op zich is het logisch dat de meerderheid van de trajecten langer dan 3 maanden loopt. De problematieken zijn vaak uitgesproken. Wil je effect hebben, is een langer traject dus vaak aanwezen, hoewel kortere interventies ook absoluut heel werkzaam kunnen zijn voor minder geëscaleerde situaties.

Grafiek 34: Duurtijd van de opgestarte trajecten voor het secundair onderwijs, schooljaar 2021-2022

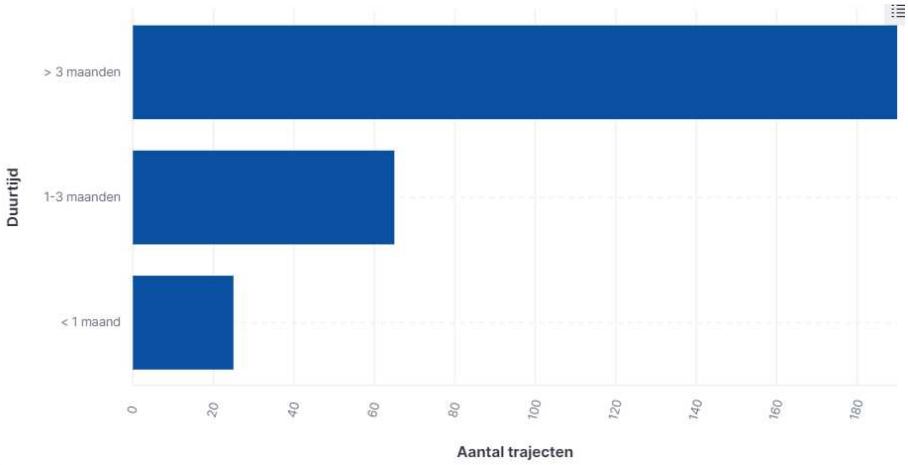

Bron: KANS-registratietool LARS

b. Aantal dagdelen per week

Een dagdeel behelst een halve dag. Een aantal aanbieders bieden een vast aantal dagdelen per week aan. Bij de meeste aanbieders is dit echter flexibel in te vullen en afhankelijk van de nood en de vraag. We stellen vast dat de minst ingrijpende trajecten de meerderheid uitmaken, wat ook volledig past in de visie van KANS en van de aanbieders. We gaan steeds voor het meest passende traject en proberen daarbij ook geen ingrijpender trajecten voor te stellen dan nodig zijn om de verbinding met de school en het bijwonen van de lessen niet in het gedrang te brengen. Kwalificatie blijft voorop staan.

Grafiek 35: Aantal dagdelen van de opgestarte trajecten voor het secundair onderwijs, schooljaar 2021-2022

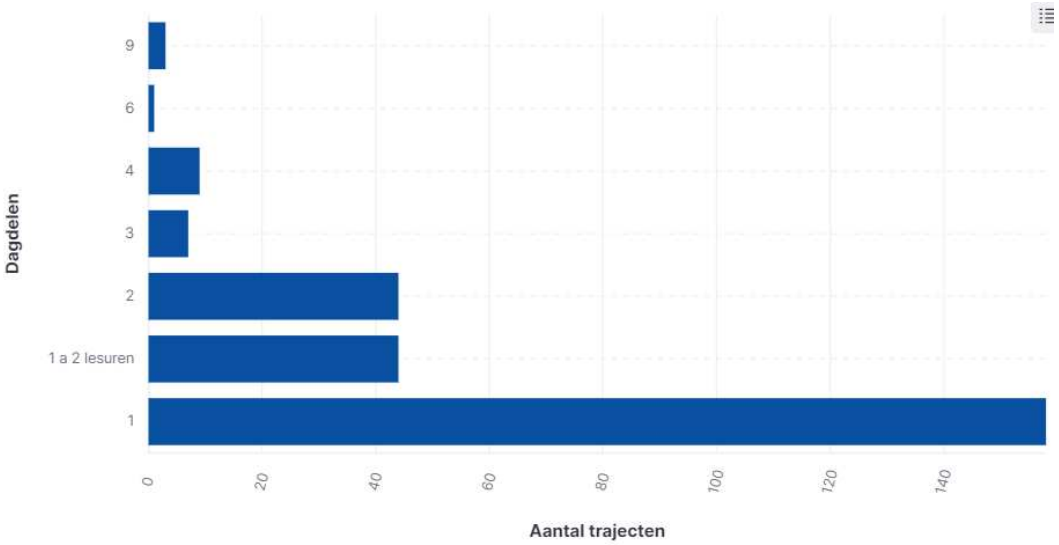

Bron: KANS-registratietool LARS

Het beeld dat we krijgen in bovenstaande grafiek stemt overeen met het beeld van de trajecten aangemeld door niet-Brusselse CLB's.

c. Afronding trajecten

Wanneer de rondetafel beslist om een traject voor een leerling op te starten, zorgt KANS voor de effectieve opstart bij de partner. Wanneer ook de aanbieder akkoord gaat met de opstart van het traject, beschouwen we dit vanuit KANS als een opgestart traject. Aanbieder en CLB maken verdere afspraken rond kennismaking en opstart.

Grafiek 36: Reden vroegtijdige stopzetting traject voor het secundair onderwijs, schooljaar 2021-2022

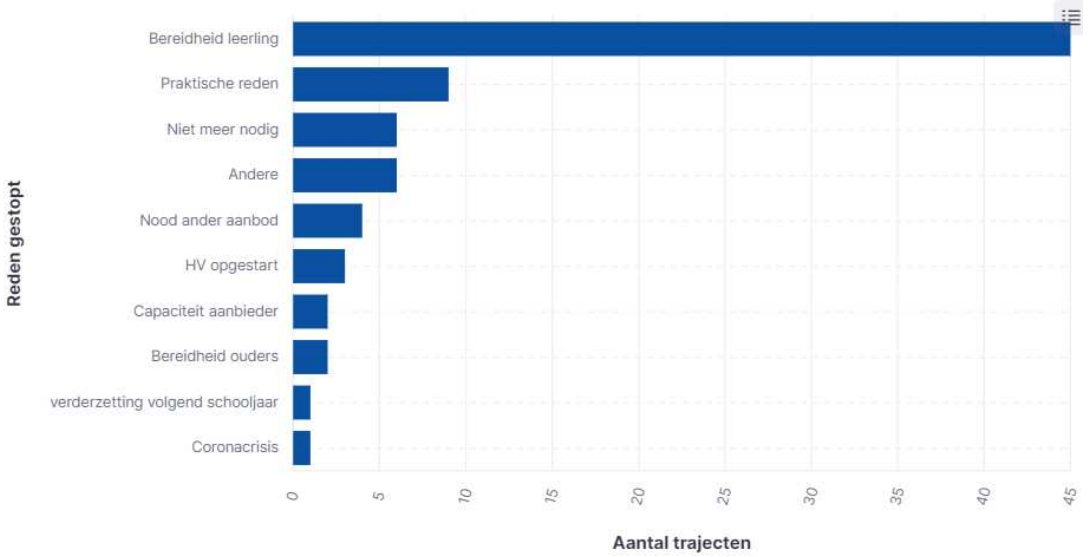

Bron: KANS-registratietool LARS

Wanneer we het hebben over een vroegtijdige stopzetting, verwijst dat naar een traject dat enige tijd gelopen heeft en dat voortijdig wordt stopgezet, zonder een afrondende rondetafel waarop dit in consensus beslist wordt. Van de 345 opgestarte trajecten werden er 79 trajecten vroegtijdig stopgezet. Dat is beduidend meer dan vorig schooljaar, toen waren dat er nog 50. De redenen hiervoor staan opgesomd in onderstaande grafiek. Voor de 2 trajecten van niet-Brusselse CLB's die vroegtijdig werden stopgezet waren de redenen dat het niet meer nodig was en dat er hulpverlening werd opgestart.

We zien dat het vooral de leerling zelf is die afhaakt (45). Dat is ook zo voor het niet opstarten van afgesproken trajecten. KANS-trajecten zijn vrijwillige trajecten. Een aantal aanbieders engageren zich om aanklampend te werken, om de leerling thuis op te zoeken, om echt actief aan de vrijwilligheid te werken. Als dat niet lukt, wordt het traject stopgezet. Soms beslist een leerling ook gaandeweg het traject stop te zetten, vanuit een gevoel dat het niet (meer) nodig is, soms is er geen klik met de begeleider of heeft de leerling het gevoel geen hulp van externen nodig te hebben. Vaak gaat het ook om leerlingen die onder druk van de school, in het kader van 'de laatste kans', met tegenzin in een traject zijn gestart.

In onderstaande grafiek zien we bij welke aanbieders de trajecten met welke reden vroegtijdig werden stopgezet voor de trajecten opgenomen in de registratietool.

Grafiek 37: Vroegtijdige stopzetten per aanbieder in het secundair onderwijs, schooljaar 2021-2022

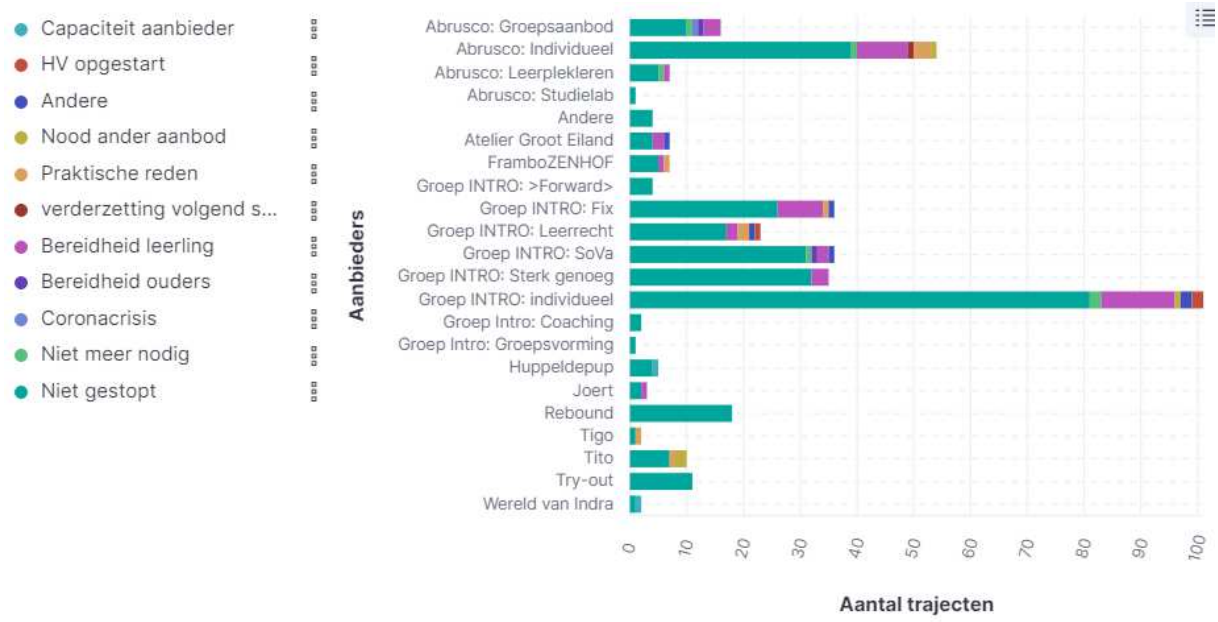

Bron: KANS-registratietool LARS

Bij afronding brengen we ook steeds het perspectief bij afronding in kaart, met name hoe loopt deze leerling zijn traject verder. De overgrote meerderheid van de leerlingen keert terug naar hun oorspronkelijke school. 18% van de leerlingen verandert wel van school. Het is goed vast te stellen dat slechts 6% dat doet omwille van tuchtproblemen aangezien toch heel wat leerlingen worden aangemeld met gedragsproblemen. Het is wel zo dat de follow-up door de aanbieder wordt ingevuld na het traject. Of de school einde schooljaar alsnog uitsluit, wordt niet in deze cijfers vervat.

Grafiek 38: Perspectief bij afronding traject voor het secundair onderwijs, schooljaar 2021-2022

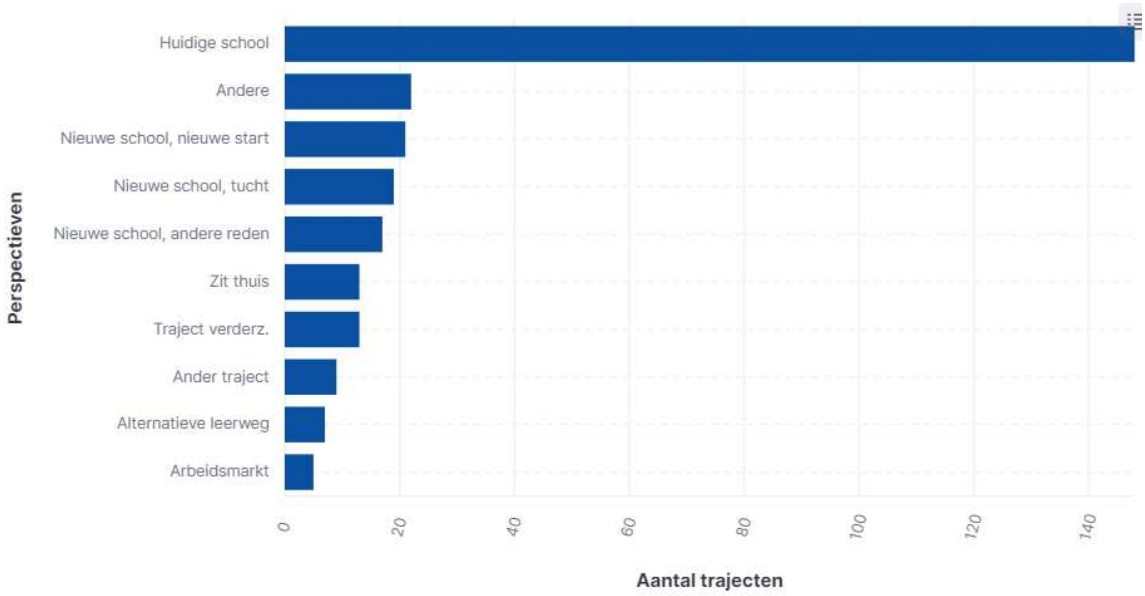

Bron: KANS-registratietool LARS

2.2 Aanmeldingen vanuit groepen

2.2.1 Aanmeldingen

Aanmeldingen voor groepsgerichte interventies gebeurden steeds door het CLB bij KANS in schooljaar 21-22. Onder impuls van de brede bevraging, die KANS samen met de NAFT-partners organiseerde, werd beslist dat scholen voortaan zelf kunnen aanmelden bij KANS, om van daaruit de dispatching te organiseren. Voor trajecten voor schooljaar 22-23 kon de school einde schooljaar reeds rechtstreeks aanmelden bij KANS. Alle aanmeldingen voor schooljaar 21-22 gebeurden wel nog via het CLB.

Concreet dispatcht KANS de aanmelding naar de aanbieder. De aanbieders zijn Abrusco en Groep INTRO. Beiden doen een aanbod voor enerzijds klasinterventies en anderzijds herstelgerichte interventies, zoals hergo en herstelgesprekken. Abrusco biedt eveneens de herstelmethodiek bij pesten ‘no blame’ aan. Beiden bieden daarnaast interventies aan voor anders samengestelde groepen (niet de klasgroep) rond bepaalde thema’s, zoals weerbaarheid.

Daarnaast biedt Abrusco ook een proactief aanbod ‘themawerking’ aan. Het gaat om preventieve eenmalige workshops die werken rond bv. afspraken maken, klasdynamiek, verbindende communicatie, teambuilding e.d. In sommige gevallen wordt dit preventief aangeboden in een deel van de school (vb. een graad), in andere wordt het ingezet voor groepen waar voorheen reeds moeilijkheden waren. Dit aanbod situeert zich vooral bij de start van het schooljaar om een goede start te nemen.

Preventieve workshops worden vaak ingezet bij het begin van het schooljaar voor verschillende klassen in dezelfde school. Om de administratieve last voor de CLB’s tot een minimum te beperken, creëerden

we de mogelijkheid om in één aanmeldingsdocument verschillende klassen hiervoor aan te melden. We maken daarom regelmatig gebruik van het onderscheid tussen 'aantal aanmeldingen' en 'aantal aangemelde groepen', zoals ook in onderstaande tabellen. Voor klasacties, herstelgerichte methodieken en zelf samengestelde groepen is dat niet mogelijk omwille van de specifieke hulpvraag die toegelicht moet worden.

KANS kreeg **83 aanmeldingen** voor groepsgerichte acties in het secundair onderwijs in het schooljaar 21-22 en dit voor **125 groepen**, dit zijn meestal klasgroepen, maar kan ook een zelf samengestelde groep zijn of een herstelgroep (minstens 2 personen).

In onderstaande tabel zien we de evolutie van het aantal aanmeldingen doorheen de schooljaren. Echter gaan er achter deze cijfers grote verschillen schuil. Vorig schooljaar werden 72 aanmeldingen gedaan voor 115 groepen. Het jaar voorheen waren dat 158 groepen, maar het ging om 69 aanmeldingen. Er werd dus een groter aantal klassen in 1 aanmelding opgenomen, wat wijst op veel aanmeldingen voor themawerking. Vorig schooljaar waren er minder aangemelde groepen, maar wel meer aanmeldingen. Dat wijst op een meer interveniërend karakter van de acties, waardoor de trajecten ook een stuk intensiever zijn geworden.

Ten opzichte van vorig schooljaar zien we nu een bijna even grote toename van de aanmeldingen (+10) als van de aangemelde groepen (+11). Dat wil zeggen dat de toename zich vooral situeert in de interveniërende werking, eerder dan de preventieve. We bekijken dit verder bij de types van trajecten. Dit wil ook wel zeggen dat scholen meer aanmelden wanneer er moeilijkheden zijn in de klas. De preventieve eenmalige workshop wordt idealiter ook aangeboden door de school zelf of geïntegreerd in de titulariswerking wanneer dit aanbod reeds verschillende keren door Abrusco werd aangeboden. We hopen dat we kunnen spreken van een leereffect, waardoor de aangemelde groepen lager liggen in aantal aanmeldingen.

Tabel 10: Evolutie van het aantal aangemelde groepen voor groepsgerichte interventies in het secundair onderwijs in Brussel, schooljaar 2021-2022

	Schooljaar				
	17-18	**18-19**	**19-20**	**20-21**	**21-22**
Aanmeldingen	47	133	158	115	125
Aangemelde groepen	47	72	69	72	83

Bron: Registratietool groepsgerichte trajecten KANS

2.2.1.1 Spreiding van de aanmeldingen

In de grafiek zien we dat er reeds 23 aanmeldingen zijn voor het schooljaar start. Vorig schooljaar waren dat er slechts 7. Het was een doelbewuste keuze om scholen en CLB's aan te moedigen moeilijke klasgroepen die vrij consistent zijn in samenstelling reeds van bij het einde van het vorige schooljaar aan te melden. Op die manier kan snel gestart worden, kan escalatie voorkomen worden en kan de werktijd van de NAFT-partners in de grote vakantie optimaal benut worden om de klasacties voor te

bereiden. Naast klasacties gaat het uiteraard ook om aanmeldingen voor de preventieve themawerking van Abrusco.

Grafiek 39: Spreiding van de groepsgerichte aanmeldingen voor het secundair onderwijs, schooljaar 2021-2022

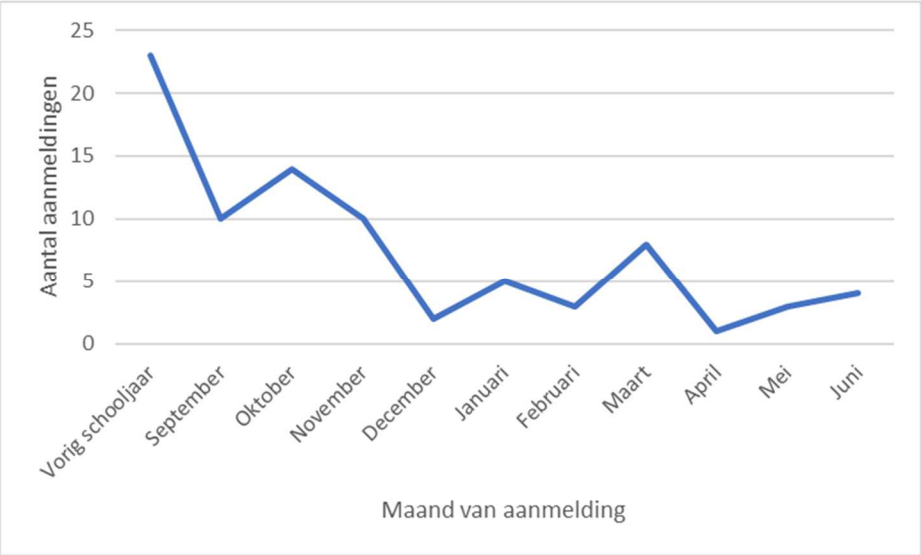

Bron: Registratietool groepsgerichte trajecten KANS

In september, oktober en november zien we vervolgens de meeste aanmeldingen binnenkomen. Nadien zien we wel nog aanmeldingen binnen komen, maar in mindere mate. Hoe meer we evolueren naar einde schooljaar, hoe meer vraag naar herstel er komt. Na de paasvakantie werd ook beslist de aanmeldingen voor klasacties stop te zetten voor het betreffende schooljaar. De focus gaat dan volledig naar herstel of individuele begeleidingen. De aanvragen voor het volgende schooljaar zijn er reeds uitgefilterd.

2.2.1.2 Verdeling over de CLB's

In onderstaande tabel zien we het aantal aanmeldingen en aangemelde groepen per CLB. We zien dat Vrij CLB Pieter Breughel het grootste aantal aanmeldingen deed, alsook het grootste aantal groepen aanmeldde, gevolgd door CLB GO!. Het aantal aanmeldingen en aangemelde groepen vanuit CLB N-Brussel ligt beduidend lager, aangezien zij ook een veel lager aantal secundaire scholen begeleiden. De aanmeldingen lijken in verhouding tot het aantal scholen. Als we het aantal bijkomende aanmeldingen bekijken die dit schooljaar werden gedaan, stellen we vast dat deze allen benut werden door CLB GO! (vorig schooljaar 17 aanmeldingen). De andere CLB's meldden aan in gelijkaardige mate.

Tabel 11: Aanmeldingen per CLB en voor het aantal aangemelde groepen, schooljaar 2021-2022

CLB	Aanmeldingen	Aangemelde groepen
Vrij CLB Pieter Breughel	40	58
CLB GO! Brussel	32	53
CLB N-Brussel	9	12
Niet-Brussels CLB	2	2
Eindtotaal	83	125

Bron: Registratietool groepsgerichte trajecten KANS

2.2.1.3 Scholen

Om pricacyredenen kan de tabel met verdeling over de scholen hier niet worden opgenomen. We zien een kopgroep van 3 scholen die elk 8 aanmeldingen deden. Verder is er een goede spreiding over de scholen.

2.2.1.4 Leerjaar en onderwijsvorm

In onderstaande grafiek zien we een overzicht van de spreiding van de aangemelde klassen over de verschillende leerjaren en onderwijsvormen. De zelf samengestelde groepen werden hieruit gefilterd. Het is meteen duidelijk dat de eerste graad koploper is in de aanmeldingen. Dat stelt zich nu nog sterker dan vorig schooljaar. Het grootste deel van de aangemelde groepen zijn A-stroom groepen, wat logisch is aangezien de absolute leerlingenaantallen daar uiteraard een stuk hoger liggen dan in de B-stroom. Gezien het zeer lage absolute aantal leerlingen in de B-stroom tegenover de A-stroom in de eerste graad, kunnen we besluiten dat de B-stroom sterk vertegenwoordigd is in de aanmeldingen. Dat geldt nog in sterkere mate voor het eerste jaar ten opzichte van het tweede jaar.

Grafiek 40: Verdeling van de aanmeldingen voor groepsgerichte interventies voor het voltijds secundair onderwijs naar leerjaar en onderwijsvorm, schooljaar 2021-2022

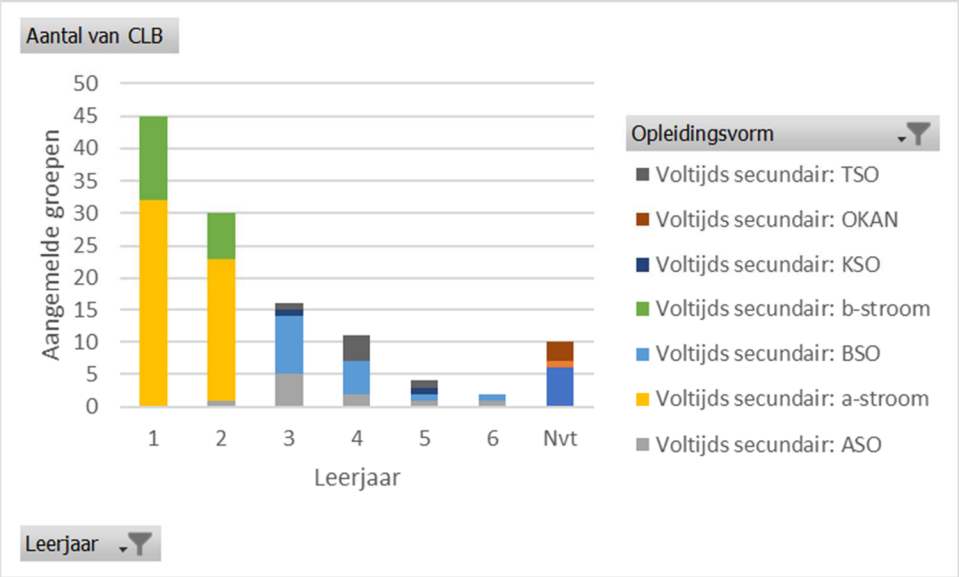

Bron: Registratietool groepsgerichte trajecten KANS

Daarnaast zien we het aantal aangemelde groepen per leerjaar afnemen. Rekening houdend met de absolute leerlingenaantallen in de verschillende onderwijsvormen, kunnen we stellen dat er een oververtegenwoordiging is van aanmeldingen uit BSO-klassen.

Daarnaast zien we ook 6 aanmeldingen uit het BUSO, één aanmelding uit het deeltijds onderwijs en 3 aanmeldingen uit OKAN. De laatste kolom is zelf samengestelde groep (zsg).

Bekijken we dit voor het buitengewoon onderwijs, stellen we vast dat we voor de 6 aangemelde groepen voornamelijk vragen kregen vanuit type basisaanbod (3). Daarnaast ook vanuit type 7 en 9 samen in 1 groep (2). Aan de slag gaan met een groep binnen het buitengewoon onderwijs vraagt specifieke expertise wat betreft de beperking. Type basisaanbod sluit het dichtst aan bij de gewone manier van werken voor de partners.

Het valt op dat het aantal aanmeldingen beduidend lager ligt uit het buitengewoon secundair onderwijs ten opzichte van vorig schooljaar. Toen waren dat er nog 16.

2.2.1.5 Aantal leerlingen

Als we over de scholen, onderwijsvormen en klassen heen kijken, stellen we vast dat er 2656 leerlingen werden aangemeld voor groepsgerichte acties in het secundair onderwijs. Dat is een stuk meer dan vorig schooljaar (1477). Daarmee komen we opnieuw op een gelijkaardig aantal leerlingen dan het schooljaar voordien (2384). Uiteraard speelt de balans tussen preventievere en interveniërende werkvormen daarbij een grote rol. Een leerling die een preventieve workshop heeft gehad van twee uur heeft een ander aanbod gekregen dan een leerling met een intensief coachend klastraject, waarin vaak leerlingen ook individueel worden gesproken en gecoacht en waar het aantal besteedde uren een stuk hoger ligt. Meer hierover bij het aantal lesuren.

2.2.2 Trajecten

2.2.2.1 Opgestarte en niet-opgestarte trajecten

Voor het secundair onderwijs ontvingen we 83 aanmeldingen voor groepsgerichte acties voor 125 groepen. Dit zijn meestal klasgroepen, maar kan ook een zelf samengestelde groep zijn of een herstelgroep (minstens 2 personen).

Voor de 125 aangemelde groepen werden 102 trajecten opgestart. 23 trajecten konden niet opgestart worden. Redenen hiervoor waren:

- De vraag vervalt (16)
- Capaciteit (7): dit wil zeggen dat er geen ruimte meer was om de vraag op te nemen, het gaat dan om aanmeldingen die in het derde trimester binnenkomen. Begin schooljaar beluisteren de NAFT-partners of er alsnog een vraag is om op te nemen.

Daarnaast zijn er trajecten die werden opgestart, waarvoor ofwel werd afgestemd met de school en een aanbod in de maak was, ofwel het traject met de klas reeds liep, maar waarbij toch beslist werd om het traject stop te zetten. Dat was in 12 situaties het geval:

- In vier situaties was er nood aan een ander aanbod
- In één traject nam de school het zelf verder op
- In de overige trajecten gaat het steeds om onvoldoende motivatie van een klasgroep of betrokkenen bij een herstel om hier verder rond aan de slag te gaan.

In totaal werden dus 102 trajecten wel effectief opgestart en afgewerkt.

2.2.2.2 Aanbod

In het secundair onderwijs wordt het aanbod vanuit groepsgerichte aanmeldingen volledig vormgegeven door twee aanbieders: Abrusco en Groep INTRO. Beiden doen een aanbod van interveniërende klasacties, herstelgerichte acties en zelf samengestelde groepen (vb. rond weerbaarheid). Daarnaast doet Abrusco een aanbod van themawerking, dit zijn preventieve workshops die rond welbepaalde thema's worden aangeboden, ter bevordering van het welbevinden van de leerlingen op school en het functioneren van de klasgroep. Het zijn eenmalige acties, in tegenstelling tot de rest van het aanbod.

Kijken we naar onderstaande tabel zien we de verdeling naar opgestarte module voor alle aangemelde groepen.

Tabel 12: Verdeling van de aangemelde groepen naar organisatie en module, schooljaar 2021-2022

Rijlabels	Aangemelde groepen
Abrusco	**74**
Herstel	10
Klasactie	18
Themawerking	47
Groep INTRO	**29**
Herstel	1
Klasactie	28
Eindtotaal	**103**

Bron: Registratietool groepsgerichte trajecten KANS

In de spreiding van de aanmeldingen zien we een duidelijk verschil tussen de aanbieders.

- Abrusco nam dit schooljaar 10 van de 11 **herstelvragen** voor zijn rekening. Dit werd onderling afgesproken met de NAFT-partners in afwachting van de nodige interne vorming bij Groep INTRO om meer mensen hierin op te leiden. Dat beeld zal allicht meer gespreid zijn naar volgend schooljaar toe.
- Groep INTRO kreeg de meeste aanmeldingen voor **klasacties**. Ook dat werd in onderling overleg afgesproken, gezien de vragen rond herstel en themawerking die volledig naar Abrusco werden gedispatcht, alsook de toenemende vraag bij Abrusco naar klasacties voor het basisonderwijs.
- **Themawerking** wordt uitsluitend bij Abrusco aangeboden. Dit wordt niet voorzien in de NAFT-omkadering.

We blijven vaststellen dat het aantal aanmeldingen voor herstel bijzonder laag is, slechts elf aanmeldingen! Dat is exact hetzelfde aantal als vorig schooljaar. Dat is bijzonder weinig in een context waar uitsluitingen toch zeer gangbaar zijn. We blijven vaststellen dat herstel een bijzonder onderbenutte werkvorm is in schoolexterne interventies. In sommige scholen volgden leerlingenbegeleiders hier wel zelf vorming rond om het intern te kunnen aanbieden. Toch willen we

met de NAFT-partners inzetten op een actiever gebruik van dit aanbod, in het bijzonder bij dreigende uitsluiting omwille van zware feiten.

2.2.2.3 Aantal lesuren

We bekeken hoeveel lesuren besteed werden aan opgestarte modules. Voor themawerking berekenden we een gemiddelde duur van 4 lesuren. Normaal neemt een themawerking 2 tot 4 uur in beslag. Toch zien we in de cijfers dat er vaak bijkomende acties worden aangeboden, gezien de problemen die zich stellen in de klasgroep. We zagen dit schooljaar de intensiteit van de themawerkingen toenemen van gemiddeld 2,5 lesuren naar 4 lesuren.

Bij een herstel is het aantal uren afhankelijk van de situatie, dit kan eerder kort zijn, maar kan ook behoorlijk oplopen. Een herstel kan een zeer intensief traject zijn. De trajecten die niet voortijdig werden stopgezet kenden een gemiddelde duurtijd van 8,3 lesuren.

Voor klasacties berekenden we een gemiddelde duurtijd van 14,6 lesuren, dat varieert van 5 tot 28 lesuren. Ook de klasacties zagen we intensifiëren van 12 naar 14,6 lesuren.

3 Evaluatie rondetafels

3.1 Evaluatie rondetafels

We vragen steeds aan leerlingen, ouders en scholen die deelnamen aan de eerste rondetafel om deze te evalueren. We vragen hen dit te doen meteen na de rondetafel, om de respons zo hoog mogelijk te krijgen. Uiteraard lukt dat niet altijd, voornamelijk bij digitale rondetafels.

We organiseerden dit schooljaar 205 rondetafels, 25 voor het basisonderwijs, 180 voor het secundair onderwijs. We evalueren alleen de eerste opstartrondetafel, deze liggen uiteraard lager dan 205, maar we kunnen het exacte aantal niet uit de data halen. We kregen volgende respons voor onze evaluaties:

- 57 leerlingen
- 64 ouders
- 108 schoolmedewerkers

We geven achtereenvolgens de grafieken weer van de evaluaties van de rondetafels. We geven ook steeds toelichting bij de legende in de grafieken.

Grafiek 41: Evaluatie rondetafel door leerling, schooljaar 2021-2022

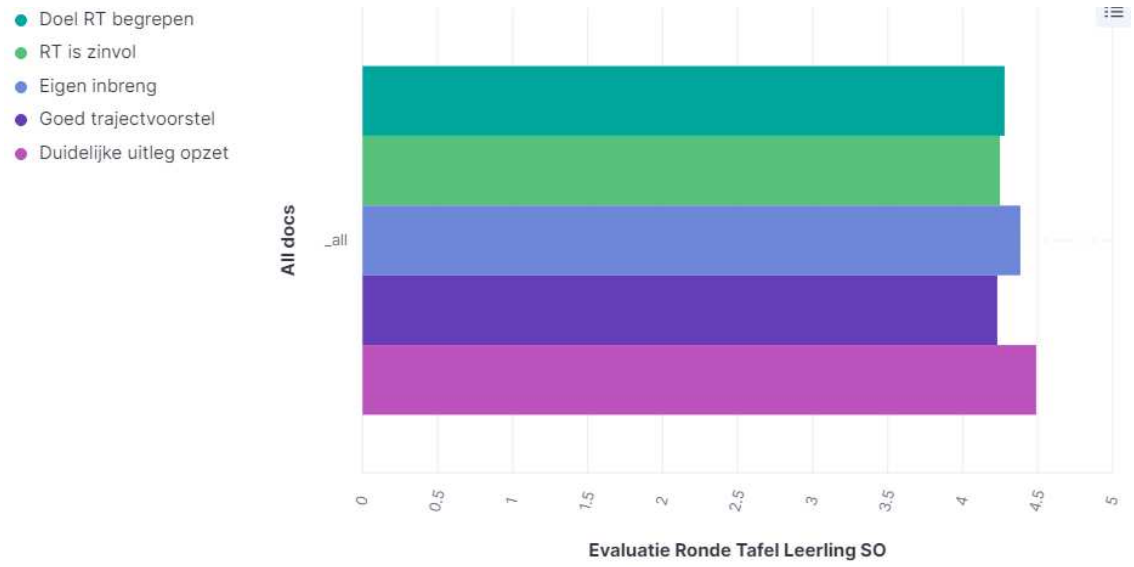

Bron: KANS-registratietool LARS

De grafiek is gebaseerd op volgende vragen in de bevraging (toelichting bij de legende links van de grafiek):

- Doel RT begrepen: Ik weet wat de bedoeling is van de rondetafel.
- RT is zinvol: Ik vind het goed een rondetafel te doen, zodat iedereen op de hoogte is en mee kan nadenken.
- Eigen inbreng: Ik had het gevoel dat er rekening werd gehouden met wat ik belangrijk vind of wat ik zeg.
- Goed trajectvoorstel: Ik stond achter het traject dat werd voorgesteld.

- Duidelijke uitleg opzet: Ik heb alles goed begrepen.

We zien een algemeen positieve evaluatie van de rondetafel door de leerling. We zijn blij vast te stellen dat de rondetafel sterk scoort op de inbreng van de leerling. Dat is voor ons het absolute uitgangspunt. De leerling staat centraal en krijgt de ruimte om aan te geven waar hij/zij nood aan heeft en ziet zitten. Als de leerling voelt dat zijn inbreng gevalideerd wordt, stijgt ook het besef van invloed en zal ook de motivatie toenemen om het beste uit het traject te halen. We trachten dit extra kracht bij te zetten door een kort individueel gesprek te hebben voor de rondetafel, waarin dit ook nog eens extra wordt benadrukt.

Grafiek 42: Evaluatie rondetafel door ouders, schooljaar 2021-2022

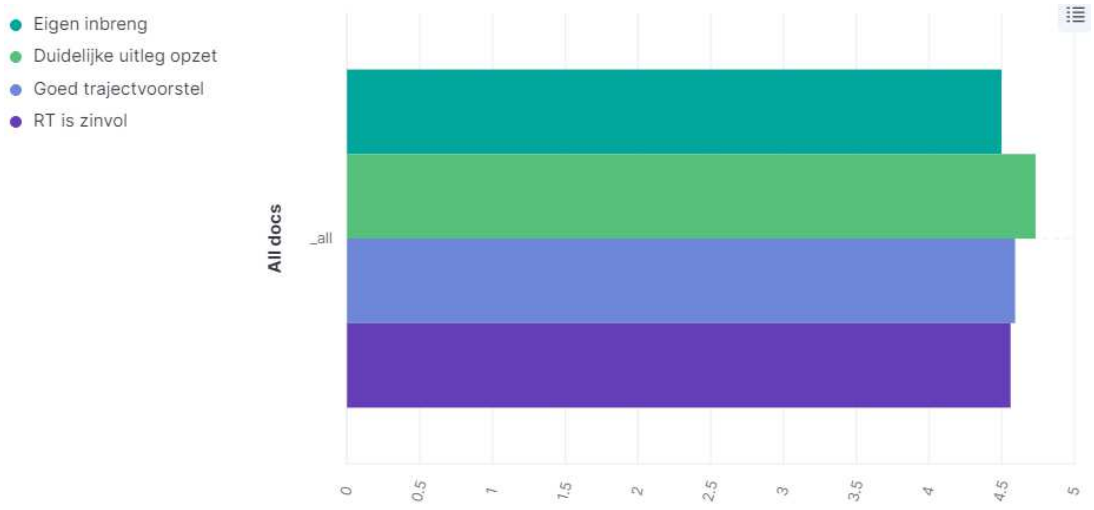

Bron: KANS-registratietool LARS

De grafiek is gebaseerd op volgende vragen in de bevraging (toelichting bij de legende links van de grafiek):

- Eigen inbreng: Er werd rekening gehouden met mijn inbreng
- Duidelijke uitleg opzet: De uitleg was duidelijk
- Goed trajectvoorstel: Ik stond achter het voorgestelde traject
- RT is zinvol: Ik vond het zinvol om met iedereen samen na te denken over het traject van mijn kind

Ouders geven een bijzonder positieve waardering aan de rondetafels. Op alle domeinen wordt minstens 4,5/5 gescoord, van de ruimte voor eigen inbreng, de uitleg over het opzet, de zinvolheid van de rondetafel tot het trajectvoorstel dat eruit resulteert. Dat is een mooie appreciatie voor de grote inzet van de KANS-medewerkers.

Grafiek 43: Evaluatie rondetafel door school, schooljaar 2021-2022

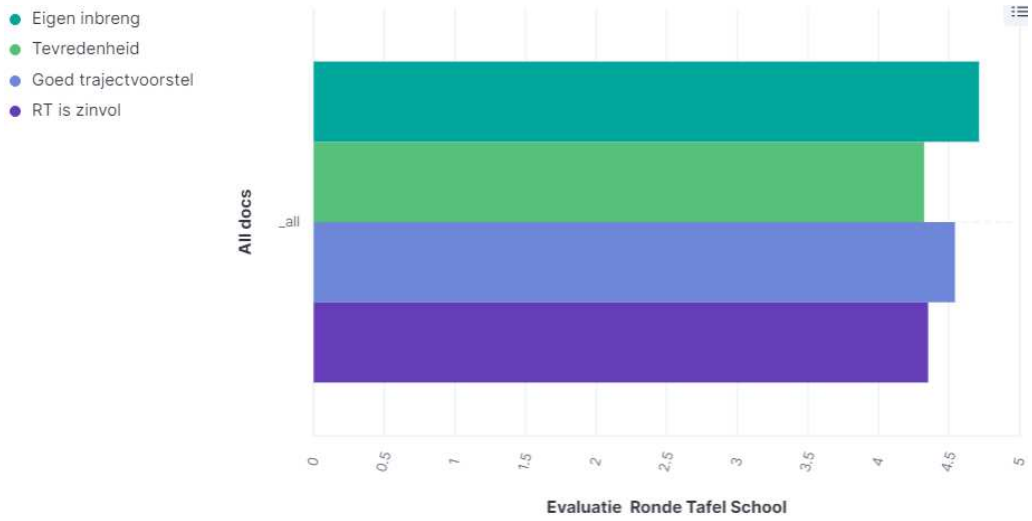

Bron: KANS-registratietool LARS

De grafiek is gebaseerd op volgende vragen in de bevraging (toelichting bij de legende links van de grafiek):

- Eigen inbreng: Er werd rekening gehouden met ieders inbreng op de rondetafel
- Tevredenheid: Ik ben tevreden over de rondetafel
- Goed trajectvoorstel: Ik stond achter het voorgestelde traject
- RT is zinvol: Ik vond het zinvol om met iedereen samen na te denken over het traject van de leerling

Tenslotte evalueert ook de deelnemende schoolmedewerker de rondetafel, meestal gaat het om leerlingenbegeleiders. We zien een mooie waardering over de hele lijn.

3.2 Evaluatie trajecten korte termijn

Na elk traject wordt een evaluatie afgenomen. De CLB-medewerker neemt de evaluatie in principe af bij leerling en ouders op de eindrondetafel. De KANS-medewerker zorgt voor de evaluatie door de school. Omwille van lage responscijfers in de voorbije jaren, bekeken we met alle betrokken partijen hoe we deze best kunnen verhogen. Gezien de hoge werkdruk bij de CLB's is het niet altijd haalbaar om aanwezig te zijn op de eindrondetafel. Nadien nog de evaluatie verkrijgen, blijkt niet altijd evident.

We beslisten daarom om de evaluaties op vraag van de partners te laten doorgaan. Dat wil zeggen dat een leerling tijdens het laatste begeleidingsmoment gevraagd wordt om anoniem een aantal vragen te beantwoorden via een link die wordt doorgestuurd op de gsm of ter beschikking wordt gesteld op een computer van de organisatie. Er wordt met andere woorden structureel een invulmoment gecreëerd.

Dit heeft de respons verhoogd. Toch merken we dat er nog haperingen zitten in het systeem en het nog niet automatisch verloopt bij de partners. Soms wisten we bij KANS bvb. niet dat het traject reeds was afgerond, waardoor de link niet ter beschikking was op het laatste begeleidingsmoment. Dergelijke belemmeringen werken we naar volgend schooljaar toe weg met een nieuw evaluatiesysteem, dat ook een grotere meerwaarde zal geven aan de partners zelf. Ze kunnen dit systeem ook uitbreiden met eigen vragen ten voordele van het eigen kwaliteitsbeleid. We stappen over van een verwachte evaluatie voor KANS naar een eigen, meer gedragen evaluatie waar KANS eveneens gebruik van maakt.

Voor dit schooljaar geven we een algemeen beeld van appreciatie voor het aanbod in zijn volledigheid. Op zich heeft elke organisatie zijn eigen kwaliteitsbeleid en eigen aanpak, die individueel geëvalueerd moet worden. Toch vinden we het zinvol om een algemeen beeld te krijgen, omdat dat achteraf ook kan dienen als toetssteen van de evaluaties per organisatie. Er is dan een referentiepunt.

De evaluatiefiches die per organisatie worden teruggekoppeld naar onze partners, zijn niet opgenomen in dit jaarrapport. Dat is een intern werkingsdocument.

Concreet ontvingen we 50 trajectevaluaties van leerlingen. Dat is ongeveer een vijfde van de leerlingen, dus niet representatief. Toch geeft het een zeker beeld mee van de beleving. Hierbij het algemeen beeld in onderstaande grafiek. We zien een relatief positieve waardering van de trajecten door deze leerlingen.

Grafiek 44: Algemene evaluatie trajecten door leerlingen, schooljaar 2021-2022

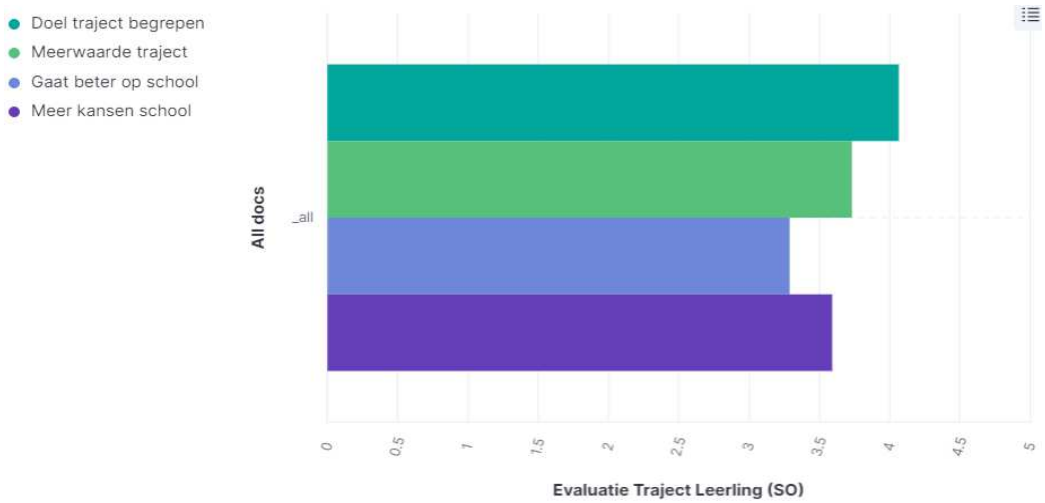

Bron: KANS-registratietool LARS

We mochten voor 139 trajecten (vorig jaar 72) de evaluaties van de scholen ontvangen. Een voldoende hoge respons om toch een zeker beeld mee te geven rond de beleving van de trajecten.

Scholen geven een algemeen positieve evaluatie aan de trajecten, uiteraard gaan hier zeer positieve en minder positieve evaluaties achter schuil, wat een gemiddeld beeld creëert. We stellen vast dat de trajecten (in het algemeen) gelijkaardig scoren als vorig schooljaar.

De lagere score (doch nog steeds positief cijfer) voor positief effect op de leerling is natuurlijk een moeilijke inschatting. Een kind of jongere zet kleine stappen vooruit in dergelijke trajecten, dat is de enige weg vooruit. Voor scholen is dat niet altijd voldoende of hoopten ze op meer. Hoewel die verwachtingen scherp worden gesteld bij aanmelding, wordt de verwachting vaak nog te hoog gelegd, al is 3,3 een zeer mooie score voor een doelgroep die niet altijd even makkelijk te beïnvloeden valt omwille van tal van rand- en contextuele factoren.

Grafiek 45: Evaluatie trajecten door school, schooljaar 2021-2022

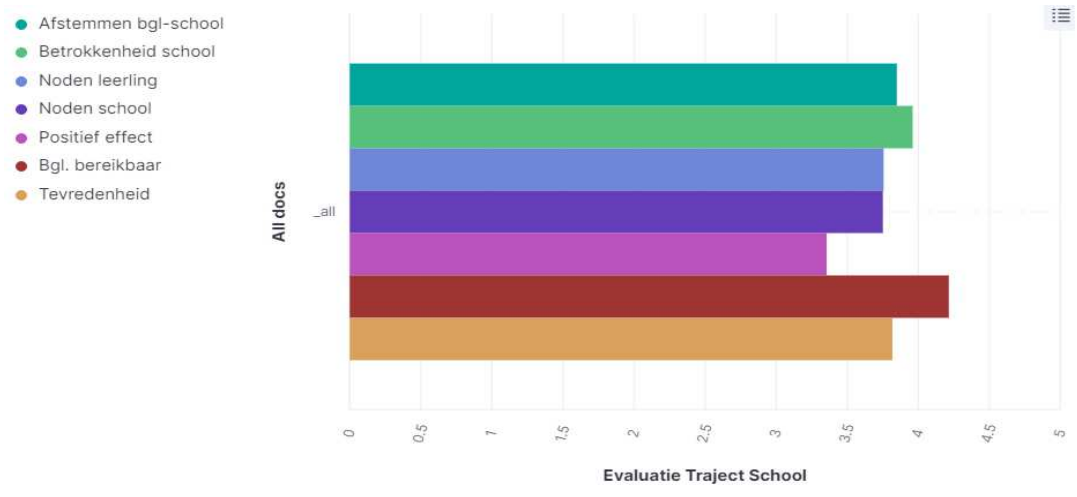

Bron: KANS-registratietool LARS

De grafiek is gebaseerd op volgende vragen in de bevraging (toelichting bij de legende links van de grafiek):

- Afstemming bgl -school: Er was regelmatig afstemming tussen de begeleider en het aanspreekpunt op school
- Betrokkenheid school: Als school werden we voldoende betrokken bij het verloop van het traject
- Noden leerling: Het traject kwam tegemoet aan de noden van de leerling
- Noden school: Het traject kwam tegemoet aan de noden van de school
- Positief effect: Het traject had een positief effect op de leerling
- Bgl. bereikbaar: De begeleider was voldoende bereikbaar
- Tevredenheid: Ik ben tevreden over het traject

4 Algemeen advies

Jaarlijks maakt KANS een adviesrapport over aan de VGC. We geven hier graag een korte samenvatting weer van de opvolging van de adviezen van vorig schooljaar en de adviezen die in juli 2021 werden gegeven. Om het geheel te structureren, wordt er eerst een terugkoppeling gemaakt naar het adviesrapport van vorig schooljaar. Vervolgens wordt ingegaan op de adviezen van dit schooljaar.

4.1 Terugkoppeling adviesrapport vorig schooljaar

4.1.1 Noden in het basisonderwijs

De nood aan aanbod voor het basisonderwijs was verschillende jaren een prioritaire nood. We stellen immers vast dat een aantal leerlingen reeds van zeer jonge leeftijd vastlopen in het onderwijs. Vaak gaat het om kinderen met een zware rugzak, waar hulpverlening reeds actief is en waar heel wat onderliggende problemen zich laten voelen op school. Wanneer dat in die mate gebeurt, dat de leerling niet meer tot leren komt en de draagkracht van de school overschreden wordt, is het belangrijk dat de nodige ondersteuning voorzien wordt.

Met de opstart van de dagbesteding van Abrusco op ’t Neerhof en de capaciteitsuitbreiding van Tigo werden belangrijke stappen vooruit gezet. De start verliep rustig (in lijn met het zorgcontinuüm), maar al gauw stroomden aanmeldingen binnen en raakte ook dit aanbod volzet einde tweede, begin derde trimester.

In Vlaanderen staat het thema intussen ook hoog op de agenda van Opgroeien. Er is een werkgroep lopende die de noden probeert scherp te stellen en tracht een visie te ontwikkelen op hoe een eventueel aanbod er best uitziet.

De noden betreft individuele begeleiding, sociale vaardigheden en ondersteuning van leerkrachten blijven eveneens gelden.

4.1.2 Noden voor jongeren met zeer zware en complexe problematiek

Deze vraag blijft actueel. Het gaat over de jongeren met een zeer ernstige welzijnsproblematiek, vaak ook gedagsproblematiek, die moeilijk te dragen zijn in de schoolse context. Wanneer een doorverwijzing naar buitengewoon onderwijs niet haalbaar is (indien aangewezen), resulteert dit vaak in opeenvolgende uitsluitingen, waardoor keer op keer de schoolbinding wordt aangetast tot die nog amper bestaat en schools afhaken heel nabij is.

De Meander (Zaveldal) werd naar voor geschoven als mogelijk ondersteunend aanbod. Het aanbod beperkt zich tot op heden tot leerlingen ingeschreven in scholen van het GO! Brussel. De vraag werd gesteld naar een verbreding van dit aanbod, zodat het voor leerlingen in alle netten in Brussel toegankelijk is. De vraag wordt momenteel bekeken.

Dit wordt nog verder opgenomen in de huidige noden en prioriteiten.

Daarnaast zijn er de leerlingen die ook het buitengewoon onderwijs overstijgen omwille van hun problematiek. Dit komt verder aan bod bij de noden in het buitengewoon onderwijs.

4.1.3 Tekort aan aanbod in het buitengewoon basis- en secundair onderwijs

De nood aan trajecten voor buitengewoon onderwijs worden reeds aangekaart sinds het eerste adviesrapport. Heel wat van onze partners bieden reeds trajecten aan en een aantal partners die er doorheen de voorbije jaren bijkwamen, hebben specifieke expertise in huis, bvb. rond ASS, een nood die we eerder aankaartten. Toch blijven er specifieke hiaten in het aanbod en is het buitengewoon onderwijs reeds langer vragende partij om een specifiek aanbod op te zetten. Dit in het bijzonder ook in het buitengewoon basisonderwijs, omdat er weinig plekken zijn waar deze kinderen nu reeds terecht kunnen.

Vanuit KANS vinden we het belangrijk dat dergelijk aanbod vooral ook vorm krijgt binnen de scholen. Buitengewoon onderwijs zou buitengewoon moeten zijn voor zijn leerlingen en dus kunnen inspelen op de noden die ze hebben, ook als die zeer uitdagend zijn en breder dan de problematiek van het type waar de leerling in zit. Scholen hebben nu vaak die mogelijkheid niet.

We blijven het dus opnemen in de huidige prioriteiten en noden.

4.1.4 Ondersteuning bij de examencommissie voor doelgroepjongeren

Deze nood blijft onveranderd. De tekts wordt integraal overgenomen in punt 2 van vorig schooljaar.

4.1.5 Kleuters

Deze nood blijft onveranderd. Het punt werd geagendeerd op de stuurgroep van KANS. De conclusie was dat dit eerder gezien moet worden als een welzijnsproblematiek die verder af staat van de opdracht van KANS. Hoewel er een belangrijke link is tussen slechte ervaringen en moeizame schoolloopbanen op jonge leeftijd en schooluitval, lijkt het toch een stap te ver om hier actief vanuit KANS een aanbod rond aan te reiken.

4.2 Huidige prioriteiten in de vastgestelde noden

4.2.1 Noden i.f.v. overschakeling leren en werken naar duaal leren

Met de omschakeling van leren en werken naar duaal leren, een gefaseerde overgang die tegen 2025 volledig rond moet zijn, weten we dat een groep leerlingen uit de boot zal vallen. De knelpunten worden helder omschreven in deze tekst over jongeren in de rode zone. Duaal leren is in feite voltijds onderwijs, waarbij een groot deel van het onderwijs op de werkvloer plaatsvindt. In het huidige leren en werken is een groot deel van de leerlingen niet klaar voor de arbeidsmarkt. Indien ze arbeidsbereid zijn, maar nog niet arbeidsrijp en de nodige vaardigheden niet hebben om op een werkplek te functioneren, wordt daarvoor een traject binnen de aanloopfase opgezet. Voor jongeren die daarnaast ook volledig gedemotiveerd zijn, niet langer schoolbereid zijn of worstelen met andere problemen waardoor ze niet kunnen functioneren op school en/of op een werkplek, is daarnaast NAFT voorzien, in Brussel het bredere KANS-aanbod. Daarnaast genereert leren en werken veel zorguren voor leerlingen en nemen de trajectbegeleiders bijzonder veel ondersteuning op op tal van levensgebieden van deze jongeren.

In het duaal leren is er weinig ruimte voor de meest kwetsbare jongeren. Indien zij niet arbeidsrijp zijn of bvb. zeer weinig kennis hebben van de taal (grote groep ex-OKAN-leerlingen of leerlingen die geen

recht meer hebben op OKAN omwille van de leeftijd), kunnen zij niet functioneren in het duale systeem. Aanloopfase is mogelijk, maar zal niet voor elke richting worden aangeboden. Deze jongeren komen dan terecht bij KANS, maar ook bij KANS is het aanbod niet voorzien op de zeer intensieve en langdurige trajecten die deze leerlingen nodig hebben. Voorheen functioneerden deze leerlingen in de persoonlijke ontwikkelingstrajecten (POT), in Brussel aangeboden door Groep INTRO. Hier werd voorzien in een volledige daginvulling waarbij gewerkt werd aan tal van basisvaardigheden, met de bedoeling dat de leerling kon doorstromen naar trajecten waarin specifiek gewerkt werd aan arbeidsmarktvaardigheden. Indien dat niet haalbaar was, kon een jongeren langere tijd in een POT blijven. NAFT is zo ontwikkeld dat dit niet meer mogelijk is. De bedoeling is preventieve, eerder kortdurende begeleidingen op maat van jongeren op te zetten. Dit heeft uiteraard vele voordelen, maar de meest kwetsbare doelgroep wordt zo wel verloren. Intussen verdwenen al heel wat leerlingen onder de radar (bvb. vroegere romawerking die wegviel in Vormingscentrum Molenbeek (POT-middelen)). Met de overschakeling van leren en werken naar duaal leren zal deze groep alleen maar groter worden.

Vanuit KANS zijn er dagbestedingen mogelijk, maar niet met een voltijds engagement. De trajecten die wel mogelijk zijn, bvb. leerplekleren of atelier groot eiland zijn plekken waar jongeren meedraaien in een werkcontext, maar zonder dat daar eindtermen aan gekoppeld worden. Voor jongeren voelt dit als werken en dan verdienen ze er liever geld mee. De bereidheid voor deze werkconcepten is dus bijzonder klein bij de doelgroep. Er is eerder nood aan een groepswerking, vergelijkbaar met POT of een werking vergelijkbaar met Emmaüs vzw in Antwerpen (zie bijlage). Dit geldt niet alleen voor deze groep jongeren die uitvalt bij de overgang van leren en werken naar duaal leren. Er is in het algemeen nood voor een kleine groep jongeren aan een intensiever (meer dagdelen) en langduriger groepsaanbod dan momenteel voorhanden is.

Een andere bezorgdheid is dat deze groep uiteindelijk terecht zal komen (of blijven) in de BSO-richtingen. Deze zijn echter nu al overbevraagd omwille van de eigenheid van de doelgroep en alle uitdagingen die daarmee samengaan, de effecten van het M-decreet, het lerarentekort dat extra voelbaar is in deze richtingen, … In principe stromen eerder sterke leerlingen door naar het duale traject en zal de meest gedemotiveerde groep in het BSO blijven, daar waar nu vaak werd doorverwezen naar het deeltijds onderwijs, omwille van alle extra omkadering en ondersteunende trajecten die mogelijk waren. We vrezen dus dat een deel van de doelgroep ongekwalificeerd zal uitstromen.

Het is absoluut op te volgen hoe deze groep evolueert. We adviseren dus een goede monitoring van de situatie en de bijkomende ongekwalificeerde uitstroom. Daarnaast is het goed niet te wachten tot het probleem escaleert, maar tijdig te ageren.

4.2.2 Noden in het basisonderwijs

4.2.2.1 Dagbesteding

We zagen dit schooljaar het aantal aanmeldingen voor individuele leerlingen uit het basisonderwijs toenemen van 28 naar 45 aanmeldingen. Dat heeft uiteraard alles te maken met de beschikbaarheid van toegankelijke trajecten bij Abrusco op ’t Neerhof en bij Tigo. Daarnaast konden we einde schooljaar ook een aantal trajecten opstarten die normaal gezien niet haalbaar waren omwille van vervoer (naar Vlaams-Brabant) door de vervoersmogelijkheden die door Koalift worden geboden. We stellen vast dat een toegankelijk, bereikbaar aanbod behoorlijk wat vraag genereert. We hebben ook

vastgesteld dat bij gebrek daaraan het aantal aanmeldingen snel daalt. CLB's melden immers aan i.f.v. het beschikbare en haalbare aanbod.

De vraag kwam aanvankelijk eerder traag op gang, maar naar het tweede trimester toe zagen we de vraag gestaag toenemen. In het derde trimester was er een tekort in het aanbod. Heel wat kinderen werden op de wachtlijsten gezet en een aantal kinderen hadden dit schooljaar geen aanbod meer. Hun vraag wordt opnieuw bekeken naar het volgende schooljaar toe.

We zien mogelijkheden in een extra Neerhofdag, om zo het potentieel van 8 naar 12 kinderen te brengen. We zien daarnaast ook heel wat mogelijkheden in het Tigo-aanbod. Op hun huidige locatie botst dit op zijn grenzen, maar het aanbod is wel zeer toegespitst op de bredere noden van de doelgroep: installeren van een rustmoment in de week met het oog op prikkelverlaging en het opdoen van positieve ervaringen wordt gecombineerd met een coachend traject op school (met ook de nodige ondersteunende materialen) en een ondersteunend aanbod van de thuiscontext. Voor kinderen in het basisonderwijs met een ernstige problematiek is dit integraal aanbod heel zinvol. Werken op alle fronten verhoogt de slaagkansen van het traject. We zien mogelijkheden in expertisedeling en het concept van verschillende Tigo's in Brussel.

4.2.2.2 Sociale vaardigheden

Naast vragen rond dagbesteding krijgen we ook heel wat vragen die hoofdzakelijk te maken hebben met sociale vaardigheidstraining, zowel individueel als in groep. Dergelijk aanbod is vooralsnog niet beschikbaar in Brussel voor basisschoolkinderen en blijft een bestaande nood. Bovendien een aanbod dat heel wat problemen kan voorkomen in het secundair onderwijs.

In andere regio's zien we dit aanbod vooral vorm krijgen binnen de CLB's, JAC's of CGG's, maar het kan zeker ook binnen het KANS-aanbod. Het Rots en waterprogramma, dat aanvankelijk specifiek ontwikkeld is voor de doelgroep 10-14 jaar zien we overal in Vlaanderen oppoppen, vaak ook in privépraktijken. Het is een fysiek en reflectief programma in groep dat heel wat oefenkansen biedt aan kinderen. De methodiek is goed gekend binnen Abrusco en Groep INTRO. Momenteel wordt dit in het basisonderwijs alleen gebruikt in klasgroepen of samengestelde groepen (binnen eenzelfde school).

We zien mogelijkheden in het aanbieden van een rots en water programma voor kinderen vanaf 10 jaar. Daarnaast is het zinvol te bekijken of er andere programma's zijn die aansluiten bij de noden van de jongere doelgroep. Op die manier zou voor een bepaalde doelgroep escalerende gedragsproblemen alsook pestproblemen vermeden kunnen worden, want ook in het secundair zien we een grote vraag naar sociale vaardigheidstraining. Dit aanbod is wel voorzien binnen NAFT.

4.2.2.3 Ondersteuning van leerkrachten in klasmanagement en aanpak gedragsproblemen

Zoals ook vorig schooljaar werd aangehaald, bleek uit de omgevingsanalyse van het netwerk jeugdhulp-onderwijs dat zowat alle partners binnen onderwijs en de CLB's aangeven dat er nood is aan het ondersteunen van leerkrachten in de aanpak van moeilijk hanteerbare gedragsproblemen. Het ondersteunen en versterken van scholen rond gedragsproblemen kwam naar voor als dé grote nood. Verschillende partners zoals de CLB's, het OCB, de ondersteuningsnetwerken en de pedagogische begeleiding kunnen hier mogelijks een rol in spelen. Er worden reeds initiatieven genomen vanuit deze verschillende partners, soms samen, soms apart, maar het blijkt moeilijk dit te bestendigen. Het zou

ideaal zijn als dit een samenverhaal werd met een duidelijke rolverdeling, zodat de initiatieven niet naast elkaar maar complementair werken.

4.2.3 Noden OKAN-leerlingen

Naar aanleiding van de SWOT-analyse STS, stelden we vast dat we de voorbije jaren geen specifieke aandacht gehad hebben voor de OKAN-doelgroep, die toch wel een verhoogd risico hebben op schooluitval. Daarnaast stellen we ook vast dat we bij KANS nu en dan een aanmelding krijgen van OKAN, maar minder dan verwacht kan worden op basis van schooluitvalcijfers. Ook op de focusgroepen waren een aantal mensen aanwezig van OKAN die hun bezorgdheid deelden. Er werd daarom een verkennend overleg gepland met de Brusselse OKAN-scholen om hun noden te concretiseren.

Uit dit overleg blijkt dat de aanpak van de rondetafels, alsook het aanbod van de partners onvoldoende is afgestemd op vooral de beperkte kennis van het Nederlands. Heel wat partners bevestigen dat hun aanbod niet op maat van de doelgroep is, dat gesprek of reflectie mogelijk moet zijn om aan de slag te gaan, dat het mogelijk moet zijn om instructies te geven (op werkplekken), afspraken te maken, bij te sturen, … Daar leeft een grote frustratie bij de OKAN-scholen. Dit wordt versterkt door het niet altijd vlot toegankelijk zijn van hulpverlening voor anderstaligen. Om dit te faciliteren zal een netoverstijgend overleg tussen de CLB-medewerkers van de OKAN-scholen georganiseerd worden om hulpverleningsmogelijkheden uit te wisselen en om onduidelijkheden eventueel te bevragen bij het IROJ.

Intern werd intussen bij KANS het nodige initiatief genomen om aan de slag te gaan rond deze doelgroep. Met de partners werd het knelpunt in het aanbod besproken. Groep INTRO bekijkt momenteel of een specifieke module voor de doelgroep kan ontwikkeld en aangeboden worden.

4.2.4 Noden voor jongeren met zeer zware en complexe problematiek in het gewoon onderwijs

Dit luik werd reeds behandeld in het punt 4.1.2. Hoewel een en ander beweegt rond dit thema, is het afwachten wat hiervan het resultaat voor de praktijk zal zijn. Het wordt daarom opgenomen als een blijvende prioriteit, in afwachting van eventuele beslissingen rond de Meander. We gaan er van uit dat een doorgedreven samenwerking met welzijnspartners hier eveneens aan de orde is, gezien de multi-problematiek van deze leerlingen.

De proeftuinen die recentelijk werden opgericht komen niet tegemoet aan de noden van deze jongeren. In extremis kan overwogen worden om ze tijdelijk op te vangen binnen de werking, als een soort van crisisopvang, maar we horen van de scholen dat het niet haalbaar is om deze jongeren zelf te blijven dragen, ook niet in de context van de proeftuinen. Als een doorverwijzing naar het buitengewoon onderwijs niet lukt, resulteert dit vaak in opeenvolgende definitieve uitsluitingen en uiteindelijk vroegtijdig schoolverlaten.

Daarnaast hebben we de doelgroep jongeren met een psychiatrische problematiek die hen niet toelaat om te functioneren op school. Het gaat dan om jongeren met angststoornissen, zware depressie, schoolweigeraars e.d. Voor deze jongeren is een aangepaste vorm van onderwijs nodig, gecombineerd met de nodige therapie en begeleiding en activerende werkvormen die hen ook een dagstructuur bieden. Uiteraard zijn er systemen als bednet, onderwijs aan huis (4u/week), thuis en ziek zijn, die dan vaak gecombineerd worden met een dagbesteding. Dat is echter beperkt in intensiteit en lukt niet voor iedereen. De school moet ertoe bereid zijn (het is een gunst), moet het ook praktisch kunnen regelen,

je moet voldoen aan een aantal voorwaarden (vb. onderwijs aan huis alleen mogelijk wanneer je niet meer dan 10 km van de school woont), … Deze jongeren hebben nood aan een integraal aanbod, waar dit alles gecombineerd kan worden, naar het voorbeeld van Centre Ados, wat ik reeds omschreef in eerdere adviesrapporten.

4.2.5 Noden in het buitengewoon basis- en secundair onderwijs

Zoals ook in de vorige schooljaren werd aangehaald wordt een aangepast aanbod gemist in het buitengewoon basis- en secundair onderwijs. De buitengewone scholen kunnen intussen vrij goed inschatten wat al dan niet haalbaar is binnen ons aanbod. Daarnaast weten wij dat zij wel wat leerlingen hebben die hun draagkracht overschrijden. Vaak zijn het leerlingen met complexe noden, een uitgebreid welzijnsdossier en nood aan 1-op-1-begeleiding.

De scholen bieden uiteraard intern al heel wat aan, maar wanneer dit alles niet genoeg blijkt, komt het vaak neer op volgende scenario's:

- ➔ De leerling blijft deeltijds thuis. Er zijn best wel wat leerlingen die in feite maar deeltijds naar school gaan. Het thuis blijven wordt gezien als een deel van het persoonlijk handelingsplan en de enige mogelijkheid om de leerling te kunnen dragen op school en in de klasgroep. Buiten het niet garanderen van voltijds onderwijs, zijn daar nog een aantal andere knelpunten aan verbonden. Zo wordt impliciet verwacht dat de ouders dit thuis kunnen opvangen (en dus zelf niet gaan werken of opvang hebben) én dat de ouders dit zelf ook kunnen dragen (want ook voor hen zijn dit zware problematieken die doorwegen). Als de opvoedingscontext daarnaast ook wankel is, is er weinig ruimte voor verbetering.
  Belangrijke toevoeging is daarnaast dat in veel van deze situaties de leerling reeds in een voorziening verblijft. De voorzieningen kaarten dit ook aan als een knelpunt, aangezien ze intern niet omkaderd zijn om overdag opvang te voorzien voor deze leerlingen, in het bijzonder omdat je hen gezien hun problematiek ook moeilijk lang zelfstandig kan laten functioneren.
- ➔ Men tracht dit op te lossen met een aanmelding bij KANS. Op zich past dit binnen onze visie van het recht op leren garanderen, maar daarnaast zetten we het aanbod ook steeds in in functie van een terugkeer naar school. Dat laatste is niet altijd haalbaar. In feite zijn voor sommige leerlingen blijvende trajecten nodig over de jaren heen, maar dat kunnen we niet bieden. We verwachten altijd dat het schoollopen terug stapsgewijs wordt opgebouwd. Dit levert vaak discussies op, zeker wanneer de leerling goed functioneert op de werkplek of dagbesteding. Toch kan het niet de bedoeling zijn dat een schoolexterne interventie onderwijs blijvend vervangt over de jaren heen. Als leerlingen goed functioneren in bepaalde externe contexten, zou het buitengewoon onderwijs zo georganiseerd moeten zijn dat het deel uitmaakt van hun onderwijs, want ook in die externe settings werken ze aan tal van vaardigheden. Wij zien het aanbod echter niet als een vervangend onderwijssysteem, maar een ondersteunend systeem dat tijdelijk ingezet wordt om schoollopen terug mogelijk te maken. Daarin staat onze visie soms haaks op de noden van die leerlingen. Idealiter bevat het buitengewoon onderwijs intern dergelijke trajecten, door bij manier van spreken een zorgboerderij in de eigen tuin te hebben. Dat is niet meteen haalbaar, maar wel de visie van waaruit mijn inziens best vertrokken wordt.

We zijn voorstander om vooral het buitengewoon onderwijs intern te versterken en op deze manier de nood aan externe trajecten tot een minimum te beperken. Op die manier wordt maximale onderwijsdeelname gegarandeerd en worden de externe trajecten alleen daar ingezet waar ze het

hardst nodig zijn. De externe trajecten kunnen dan ook maximaal ingezet worden voor het gewoon onderwijs, waar men minder opties heeft om deze kinderen op te vangen en begeleiden.

We denken dat er pistes mogelijk of te verkennen zijn in samenwerking met het VAPH of Opgroeien om expertise en omkadering uit welzijn binnen te brengen op de buitengewone klasvloer. Bij wijze van voorbeeld geef ik mee dat in een brainstorm met MFC Levenslust een optie besproken werd van mobiele begeleiders met expertise vanuit het MFC in te zetten in het buitengewoon onderwijs, zodat deze kinderen de 1-op-1 begeleiding kunnen krijgen die ze nodig hebben (met NRTJ omkadering) en op die manier de klasgroep en de leerkracht een stuk ontlast wordt. Het is onduidelijk op dit moment hoe haalbaar deze piste is, maar ze is het zeker waard om verder te verkennen.

4.2.6 Aanbod gameverslaving

We krijgen op regelmatige basis aanmeldingen voor jongeren die omwille van gameverslaving niet meer (of amper) naar school gaan. In Brussel biedt het CGG begeleiding aan voor verslavingsproblematieken, waaronder ook gameverslaving. Zij bieden ook een maal per jaar een kampweek aan waar jongeren met gameverslaving naartoe kunnen gaan om vooral andere activiteiten te doen en wat los te komen van het scherm.

We botsen echter op een aantal zaken. Niet alleen zijn er lange wachtlijsten, het is ook niet altijd evident om jongeren te mobiliseren om hieraan te werken in een therapeutische context. In onze zoektocht naar laagdrempelige ondersteuning voor deze problematiek ontmoetten we gamechangers. Gamechangers is een initiatief, gevestigd in Gent, dat vertrekt vanuit de ervaringsdeskundigheid van de twee begeleiders. Vanuit hun eigen vroegere gameverslaving, maar ook hun kennis van de computergames e.d., kunnen ze heel dicht bij de jongere staan. Ze bieden naast begeleiding van jongeren en gezinnen ook voordrachten aan in scholen. Dit doen ze reeds in Brussel. We gingen met hen in overleg om te bekijken welke vormen van digitale begeleiding mogelijk zijn. Er zijn opties, maar ze zijn wel duur (prijs privétherapeut) en op die manier niet voor iedereen mogelijk. We zien wel potentieel in het aanbod, in expertisedeling voor een problematiek die alleen maar lijkt toe te nemen, althans toch binnen onze doelgroep potentiële vroegtijdig schoolverlaters.

4.2.7 Ondersteuning bij de examencommissie voor doelgroepjongeren

Sinds een aantal jaren zet de VGC in op de ondersteuning van jongeren bij het behalen van een diploma via de examencommissie. Het gaat meestal om jongeren met weinig schoolbinding, die wel de wens hebben een diploma te behalen, maar niet langer passen in het reguliere schoolsysteem. Examencommissie is dan een optie, maar de slaagkansen worden beperkt door een gebrek aan structuur en zelfstandigheid die net zo essentieel is om dit traject succesvol te doorlopen. Het bieden van de nodige ondersteuning, met oog voor de sociale context van deze Brusselse jongeren, was het opzet.

Het aanbod evolueerde doorheen de tijd en is intussen nog slechts een fractie van wat initieel voorop werd gezet. Enige toelichting:

- Een LIFT-traject kan alleen gelopen worden in functie van examens voor de richting humane wetenschappen, een ASO-richting. We zijn blij met een aanbod ASO binnen Brussel. Voorheen moest men hiervoor naar het CVO van Mechelen, terwijl er toch jaarlijks meer dan 50 vroegtijdig schoolverlaters vanuit ASO zijn in het Nederlandstalig onderwijs in Brussel.

- Echter zorgt deze afbakening voor een begrenzing die de jongeren van TSO, KSO en BSO uitsluit. Zij worden doorverwezen naar het CVO in het kader van contactonderwijs. Voor de minderjarigen is dat alleen mogelijk voor beroepsgerichte vorming. Dit was echter al mogelijk voor het bestaan van LIFT, het zit in het wettelijk voorziene aanbod van de CVO's. Een traject algemene vorming lopen is mogelijk via LIFT, maar alleen voor humane wetenschappen. Bijgevolg is er geen bijkomend aanbod voor deze doelgroep.
- Verder is er een leeftijdsbeperking binnen het CVO. Algemene vorming (wat nodig is om een diploma te behalen), is pas mogelijk vanaf 18 jaar. Een jongere die op 16-jarige leeftijd dus doorstroomt via LIFT naar het CVO zal pas op zijn 18 jaar zijn traject voor een diploma kunnen aanvatten en doet dus al minstens 3 jaar over zijn opleiding (vanaf 16 jaar is beroepsgerichte vorming mogelijk). Wel kan men zich ook beperkten tot beroepsgerichte vorming en het behalen van een getuigschrift om terecht te kunnen op de arbeidsmarkt, maar die mogelijkheid voor 16-plussers bestond reeds binnen de CVO's.
- Het aanbod is eveneens beperkt tot leerlingen die hun 2e graad behaald hebben, terwijl het juist leerlingen zijn met schoolse vertraging die voor deze trajecten kiezen.

Resultaat lijkt een afgeroomde doelgroep te zijn binnen LIFT, die uiteraard vlotter werkbaar is, maar een hiaat laat voor de andere jongeren, waar zeker ook vraag naar is en waar de initiële vraag aanvankelijk lag. Vooral de evolutie naar een beperkter aanbod daarin is jammer. De samenwerking met het CVO kan uiteraard heel zinvol zijn, om bvb. een knelpuntvak in dagonderwijs te volgen waar dat nodig is of voor sommigen is een oriëntatie naar het voltijds tweedekansonderwijs aangewezen, maar dat veralgemenen naar de volledige doelgroep BSO, TSO en KSO klopt voor ons niet.

Wij pleiten voor een breder toegankelijk aanbod binnen een begeleidend kader, waarin ondersteuning bij de examencommissie niet uitsluitend mogelijk is voor jongeren met een ASO-profiel die bovendien ouder zijn dan 16 jaar en hun 2e graad hebben behaald.

We zien hiervoor mogelijkheden binnen de Edusprong, waarbij vanuit het volwassenenonderwijs verkend wordt hoe de organisatie ervan beter kan aansluiten op het secundair onderwijs. In Brussel lijkt men dit echter sterk af te bakenen en is men niet zozeer bezig met dit verhaal, eerder een aanpassingen van hun opleidingsaanbod (richtingen). Dit zou een gemiste kans kunnen zijn. In andere provincies zie ik dat die reflecties wel worden gemaakt.

4.3 Samenvatting en suggesties naar het beleid

In dit schema vatten we kort de grootste noden samen en doen we een aantal suggesties ter verbetering van de huidige situatie.

Noden en hiaten	Suggesties ter verbetering
• Noden i.f.v. overschakeling leren en werken naar duaal leren	➔ Aanbod ontwikkelen in samenwerking met NAFT-partners, met het oog op daginvulling en structuur, het aanleren van de nodige maatschappelijke en arbeidsmarktgerichte vaardigheden met oog voor oriëntatie en ruimte voor aanpak demotivatie en welzijnsproblematiek. Het moet vooral een intensiever (meer dagdelen) en langduriger aanbod zijn dan momenteel voorhanden is (ook breder nodig dan alleen deze doelgroep)

• Noden voor leerlingen uit het basisonderwijs	➔ Extra dag aanbieden op het Neerhof: capaciteitsuitbreiding van 10 naar 15 kinderen/week ➔ Tigowerking verbreden binnen de Brusselse context: een geïntegreerde aanpak van dagbesteding in combinatie met ondersteuning van de klascontext en ondersteuning van de thuiscontext ➔ Opzetten van Rots en water training voor kinderen vanaf 10 jaar (expertise bij Abrusco, Groep INTRO, mogelijks ook JAC of CGG) ➔ Individuele begeleiding: in het verleden deed Abrusco reeds een aanbod van individuele begeleiding voor leerlingen in de 3e graad van het basisonderwijs, begeleiding met een eerder fysieke insteek rond weerbaarheid. We zien potentieel in de herinrichting van dit aanbod voor deze doelgroep als een eerste stap hierin. ➔ Ondersteuning van leerkrachten op school in een potentiële samenwerking tussen OCB, CLB, ONW en pedagogische begeleiding. Ook NAFT is vaak betrokken partij. Er hebben reeds proefprojecten gelopen die verdere exploratie waard zijn. Afstemmen rond ieders rol en een complementair aanbod is aangewezen ter versterking van de aanpak op school.
• Noden OKAN-leerlingen	➔ Aanbod binnen schoolexterne interventie, aangepast aan de noden van OKAN-leerlingen ➔ Optimalisatie rondetafelwerking, afgestemd op de noden van OKAN-jongeren
• Noden voor zeer zware en complexe casussen uit het gewoon onderwijs die ook hun plaats niet vinden in schoolexterne interventies	➔ De Meander: netoverstijgende toegankelijkheid van de werking ➔ Of breder: inzetten expertise Zaveldal t.v.v. het gewoon secundair onderwijs ➔ Nederlandstalig equivalent 'Centre Ados' ➔ Overleg met geïnteresseerde voorzieningen en onderwijs in functie van ontwikkeling aanbod
• Noden in het buitengewoon onderwijs	➔ Doel eerder richten op interne versterking van het buitengewoon onderwijs, eerder dan bijkomende schoolexterne interventies, bekijken welke mogelijkheden er zijn om vanuit integrale jeugdhulp en VAPH ondersteuning in de school te brengen door bvb. 1-op-1-begeleiding in de klascontext door een externe
• Aanbod gameverslaving	➔ Laagdrempelig, gespecialiseerd aanbod voor gameverslaving, gebaseerd op het idee/expertise van Gamechangers
• Ondersteuning jongeren examencommissie	➔ Verbreden van LIFT-werking ten voordele van jongeren in het BSO, KSO en TSO

Besluit

In dit jaarrapport trachten we een zicht te geven op de kenmerken van onze doelgroep, op de aangeboden trajecten en geven we een advies op basis van onze ervaringen en vaststellingen.

We gaven eerst een weergave van de doelgroep en de trajecten in het basisonderwijs, nadien deden we dit voor het secundair onderwijs. Telkens werd een onderscheid gemaakt tussen aanmeldingen vanuit individuele leerlingen en vanuit groepsgerichte vragen.

We geven daarnaast ook in grote lijnen het advies weer dat we bezorgden aan VGC. We koppelen terug wat er intussen bewoog naar aanleiding van het advies van vorig schooljaar en geven de adviezen mee die we dit schooljaar bezorgden aan VGC.

Bijlage1: Frequentieverdeling activiteiten jongerencoaches per school, graad en aantal deelnemers

Tabel: Verdeling van de activiteiten van jongerencoaches over de verschillende graden en begeleidingsvormen, alsook de verdeling naar geslacht, schooljaar 2021-2022

School	#dagdelen/ week	# trajecten/graad				# trajecten/begeleidingsvorm				# deelnemers/jaar		
		1e	2e	3e	n.v.t.	Individueel	Herstel	Klasactie	Workshop	M	V	X
GO! Atheneum Comenius	4	27	14	0	0	30	5	1	5	159	173	1
Don Bosco Technisch Instituut	6	0	13	4	0	11	1	4	1	51	20	0
GO! Atheneum Kalevoet	4	11	5	1	0	13	1	3	0	55	9	0
GO! COOVI	6	7	7	1	0	12	0	1	2	49	25	0
GO! Victor Horta	3	6	3	12	1	14	5	1	2	54	39	0
HA Karel Buls	4	17	6	2	0	13	1	0	11	140	104	0
HI Anneessens Funck	8	12	21	7	0	25	3	4	8	137	71	0
Kunsthumaniora Brussel	4	19	3	1	0	17	2	0	4	27	76	0
Lutgardiscollege	4	11	2	0	0	4	0	0	9	62	60	0
Maria-Boodschaplyceum	2	3	8	10	0	21	0	0	0	14	7	0
Sint-Guido-Instituut	6	8	6	8	0	22	0	0	0	18	4	0
TOTALEN	**51**	**256**				**256**				**1355**		

Bron: Abrusco